

Fördjupning av översiktsplanen
Småstaden Vårgårda 2040
Antagen av kommunfullmäktige 2023-01-11

Vårgårda kommun

Fördjupning av översiktsplanen - Småstaden Vårgårda 2040

Antagen av kommunfullmäktige 2023-01-11

Laga kraft 2023-02-08

Bilagor:

Särskilt utlåtande

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Miljökonsekvensbeskrivning

Politisk styrgrupp: Kommunfullmäktiges presidium, kommunstyrelsens presidium och samhällsbyggnadsutskottets presidium.

Projektledare: Sabina Talavanić, stadsarkitekt/bygg- och miljöchef.

Projektgrupp/arbetsgrupp: Rasmus Ljungqvist Persson, samhällsplanerare (-2020), Anton Leijonberg, samhällsplanerare (2020-2021), Ida Bryngelsson, samhällsplanerare (2021-), Lars Björkqvist, kommundirektör, Alfred Dubow, samhällsbyggnadschef, Sabina Talavanić, stadsarkitekt/bygg- och miljöchef, Stefan Olsson, planarkitekt; Omar Mahmoud, planarkitekt; Teresa Kalisky, gata-/VA-chef, Susanna Andersson, fastighetschef, Hampus Haga, kultur- och fritidschef, Åsa Nyström Andersson, kvalitetsstrateg, Olle Ryberg, bitr miljöchef, Carolina Theen, bitr miljöchef; Bengt-Arne Johansson, miljöinspektör; Conny Holm, säkerhetschef, Daniel Miglavs, gatuingenjör, Johanna Heleander, näringslivssamordnare, Fredrik Bergman, miljöstrateg, Pontus Lilja, kommunikatör.

Från Norconsult AB har deltagit:

Carolin Folkesson, uppdragsledare

Charlotta Boström och Paula Widmark, handläggare

Kartor, bilder och illustrationer: Norconsult AB och Vårgårda kommun om inget annat anges.

Geodata har hämtats från följande myndigheter och sammanställts av samhällsbyggnad, Vårgårda kommun:

Kartor med upphovsrätt ©: Lantmäteriet Geodatasamverkan, Sveriges geologiska undersökningar (SGU),

Försvarsmakten, Skogsstyrelsen. Öppen data (CC0): Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelserna,

Trafikverket, Havs- och Vattenmyndigheten, SMHI, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Välkommen till den gröna småstaden Vårgårda

Kommunens översiktsplanering tar sin viktigaste utgångspunkt i den övergripande visionen som antogs enhälligt av kommunfullmäktige i Vårgårda 2015:

Den goda kommunen med 13 000 invånare år 2027.

I denna fördjupning av översiktsplanen för Vårgårda tätort redovisar vi vår samlade syn på hur vi vill att småstaden Vårgårda ska se ut för de som är och kommer att bli invånare här, och för de som är verksamma nu eller kan tänka sig att etablera sin verksamhet här i framtiden. Vi blickar fram till 2040.

I planen hanteras flera utmaningar. Vi har många styrkor idag, däribland närheten till natur, korta avstånd till centrum och goda kommunikationer med Västra Stambanan, E20 och väg 42. Däremot behöver antalet bussar och tåg som stannar öka, för restid är inte bara när bussen eller tåget går, det är också väntan på när nästa kommer. Vi har begränsningar i utbud när det gäller handel, service och kultur där ett större befolkningsunderlag är en av förutsättningarna för tillväxt. Vi står även inför ett förändrat klimat som vi behöver anpassa oss till när vi växer och utvecklar tätorten.

De goda kommunikationerna är avgörande för att Vårgårda ska kunna försörjas med kvalificerad kompetens både till kommunen och företagen, men också för att Vårgårdaborna ska kunna skaffa sig en god utbildning utan att behöva flytta från orten. Vårt internationellt ledande näringsliv har stora kompetensbehov.

Vi vill bygga en småstad för människorna. För de som bor här, och de som flyttar hit. Vår fördjupning av översiktsplanen tar hänsyn till hur vi tror att befolkningen ser ut i framtiden. Hur anpassar vi oss till framtidens krav i arbetslivet? Vilka behov kommer framtida invånare ställa på fritidssysselsättningar, service, bostäder och boendemiljöer?

Vi är många som under projektets gång har träffats och hjälpts åt att tillsammans ta fram en hållbar framtidsbild över hur småstaden Vårgårda kan utvecklas. Vårgårdabor, företagare, fastighetsägare och olika intresserade aktörer. Tack alla ni som hjälpt till och bidragit under resans gång.

Med en antagen fördjupning av översiktsplanen för tätorten börjar nästa resa, att tillsammans förverkliga den gröna småstaden Vårgårda 2040.

Susanna Tingbratt,
Styrgruppens ordförande

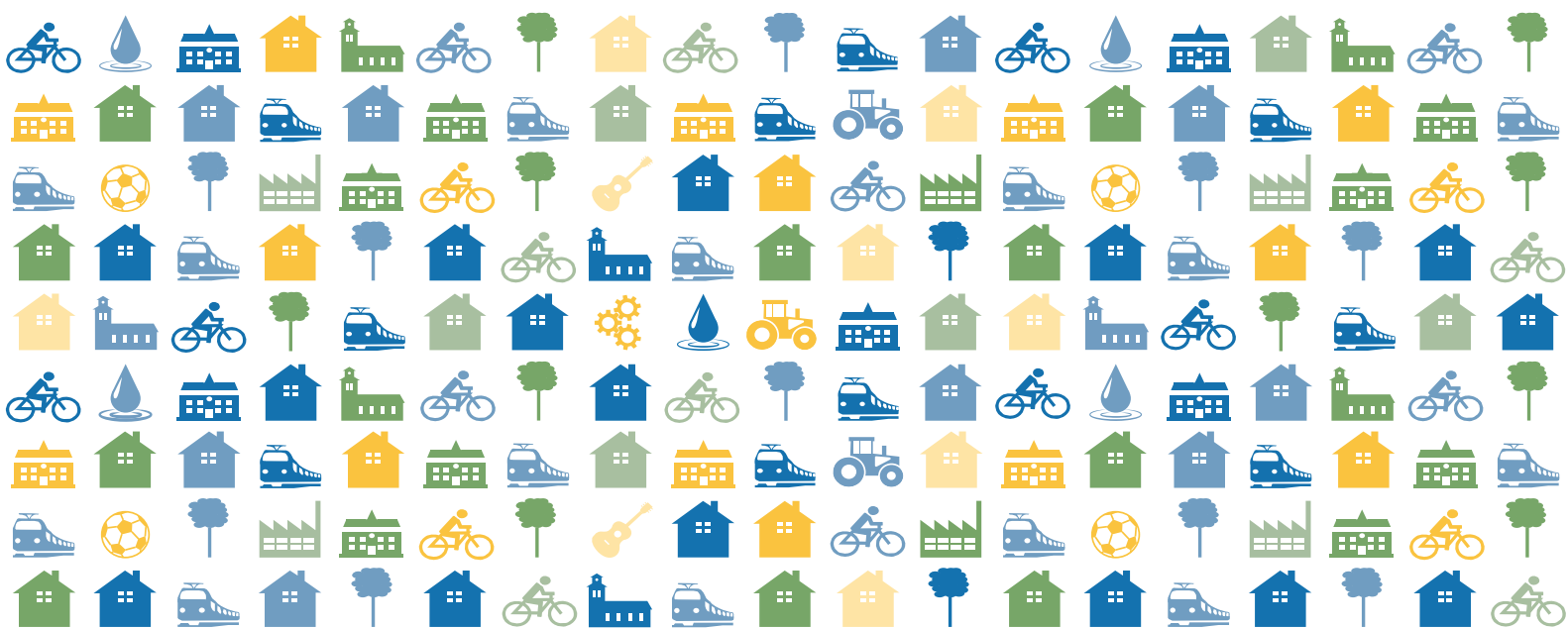

Innehåll

Välkommen till den gröna småstaden Vårgårda	3
Inledning	7
Vårgårda kommuns vision	8
FÖP Småstaden Vårgårda 2040	10
Utgångspunkter	15
Hållbar utveckling	20
Utvecklingsstrategi	23
Målbild Småstad 2040	24
Prioriterade inriktningar	25
Strategikarta	27
Mark- och vattenanvändning	31
Tematiska inriktningar	53
Bostadsförsörjning	54
Trafikstruktur	58
Grönstruktur	63
Kulturmiljö	67
Landskapskaraktärer	70
Näringsliv	72
Kultur och fritid	74
Samhällsservice	77
Teknisk försörjning	80
Hälsa, risk och säkerhet	84
Avvägningar mellan allmänna intressen	96
Genomförande	100
Länsstyrelsens granskningsyttrande	104

INLEDNING

Inledning

Det här är en fördjupning av översiktsplanen för Vårgårda tätort, *Småstaden Vårgårda 2040*. Planen lägger grunden för hur Vårgårda tätort ska utvecklas och hur mark- och vattenområden i tätorten ska användas. I inledande avsnitt presenteras bland annat visionen, sambandet med gällande översiktsplan, processen för framtagande av planen och de utgångspunkter som ligger till grund för planens innehåll.

Vårgårda kommuns vision

FÖP Vårgårda utgår från Vårgårda kommuns vision – Den goda kommunen med 13 000 invånare 2027, som antogs av kommunfullmäktige i oktober 2015. Visionen är en bild av det framtida Vårgårda och en samsyn i hur kommunen ska utvecklas för att nå dit. En stor del av visionens genomförande är kopplad till planering och byggnation av ett hållbart samhälle. Visionen har fyra prioriterade fokusområden:

Attraktivt boende

Vårgårda tätort ska utvecklas till en grön småstad. Närheten till natur och goda kommunikationer skapar goda förutsättningar för en mångfald av attraktiva bostäder där invånare kan ta del av småstadens kvaliteter samtidigt som storstadens utbud finns nära till hands.

Hållbar miljö

Vårgårda planerar och bygger för en hållbar framtid där kommunen fortsatt är en föregångare inom miljö- och klimatsmart byggnation. Vårgårda ska vara resurseffektiv och eftersträva fossiloberoende. Det ska vara trivsamt och enkelt att cykla och åka kollektivt. I Vårgårda ska det vara lätt att göra rätt. Planering och byggande ska ske med hänsyn till naturen och för ökad tillgänglighet till natur- och friluftsliv.

Konkurrenskraftigt näringsliv

Vårgårda ska vara en ledande företagskommun och en attraktiv plats att driva och utveckla företag på. God tillgång till kompetens ska

uppnås genom en aktiv samverkan mellan kommun och näringsliv. Näringslivet ska få möjlighet att växa genom att kommunen tillhandahåller mark och lokaler genom att erbjuda byggbara markområden i fördelaktiga lägen. Kommunen ska vara lyhörd till näringslivets behov för att kunna stödja nyetablering och utveckling av företag.

Utvecklande skola

Vårgårdas skolor ska ge barnen möjlighet att lyckas utifrån sina egna förutsättningar. Skolan och barnen är något vi alla värnar om. I alla beslut som rör barn och vår framtid, är skolan avgörande för var vi vill bo, var vi vill verka, var vi vill att våra barn ska få bästa förutsättningarna för att lyckas.

Vad är en översiktsplan?

Enligt Plan- och Bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som omfattar hela kommunens yta (3 kap 1 § PBL). En översiktsplan anger kommunens ställningstagande för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Planen ska redovisa hur riksintressen och andra allmänna intressen tillgodoses. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men den är vägledande för kommande planering och beslut gällande mark- och vattenanvändning, till exempel vid detaljplanering, bygglov och förhandsbesked. Översiktsplanen utgör också underlag för dialog med statliga myndigheter, medborgare, näringsliv, förningsliv och andra berörda. För områden i kommunen som behöver en mer detaljerad redovisning av ställningstaganden, till exempel en tätort, kan en fördjupning av översiktsplanen (FÖP) tas fram. En FÖP behandlar samma typ av frågor som en kommunomfattande översiktsplan och tas fram på samma sätt.

FÖP Småstaden Vårgårda 2040

År 2016 gjordes en översyn av Vårgårdas översiktsplaner. Hösten samma år fattade kommunstyrelsen beslut om att aktualitetsförklara ÖP 2006. De delar av ÖP 2006 som berör Vårgårda tätort samt FÖP 1998 bedömdes vara i störst behov av revidering. Bedömningen gjordes mot bakgrund av förändrade förutsättningar sedan planerna antogs, bland annat med växande befolkning och näringsliv.

Efter beslut om översiktsplanens aktualitet och revideringsbehov startade arbetet med att ta fram en fördjupning av översiktsplanen för Vårgårda tätort. I januari 2017 antog kommunstyrelsen i Vårgårda Projektplan FÖP för Vårgårda tätort.

FÖP Småstaden Vårgårda 2040 består av en huvudhandling (detta dokument) samt en miljökonsekvensbeskrivning. Till planen hör även det särskilda utlåtandet efter granskningen samt Länsstyrelsens granskningsyttrande.

Samband med gällande översiktsplan

Denna fördjupning av översiktsplanen ersätter hela gällande Fördjupad del av Översiktsplan för Vårgårda kommun – Vårgårda tätort, antagen 1998, och den kommunomfattande översiktsplanen Översiktsplan 2006 – potential Vårgårda 2006-2015 inom FÖP-områdets gräns. Det innebär alltså att de geografiska inriktningarna i den kommunövergripande översiktsplanen ersätts med förslag till ny mark- och vattenanvändning.

I de fall det finns ny lagstiftning, mål och rekommendationer eller att förutsättningar i omvärlden har ändrats föreslås nya eller mer detaljerade tematiska inriktningar. Endast inriktningar som är av relevans för Vårgårdas tätortsutveckling, det vill säga inom FÖP-området, ingår. FÖP:en hänvisar till den kommunövergripande översiktsplanen avseende de tematiska inriktningar som fortsatt är giltiga och relevanta för FÖP-området, exempelvis hantering av risk för skred. I vissa fall föreslås inriktningar på en mer detaljerad nivå även om den övergripande inriktningen kvarstår.

Vad har hänt sedan 2006?

Ändrad lagstiftning/riktlinjer

- Regler och riktvärden för buller: nya regler för buller trädde i kraft under 2015, 2016 och 2017.
- Kulturmiljölagen (2014): 2014 ersattes kulturminneslagen

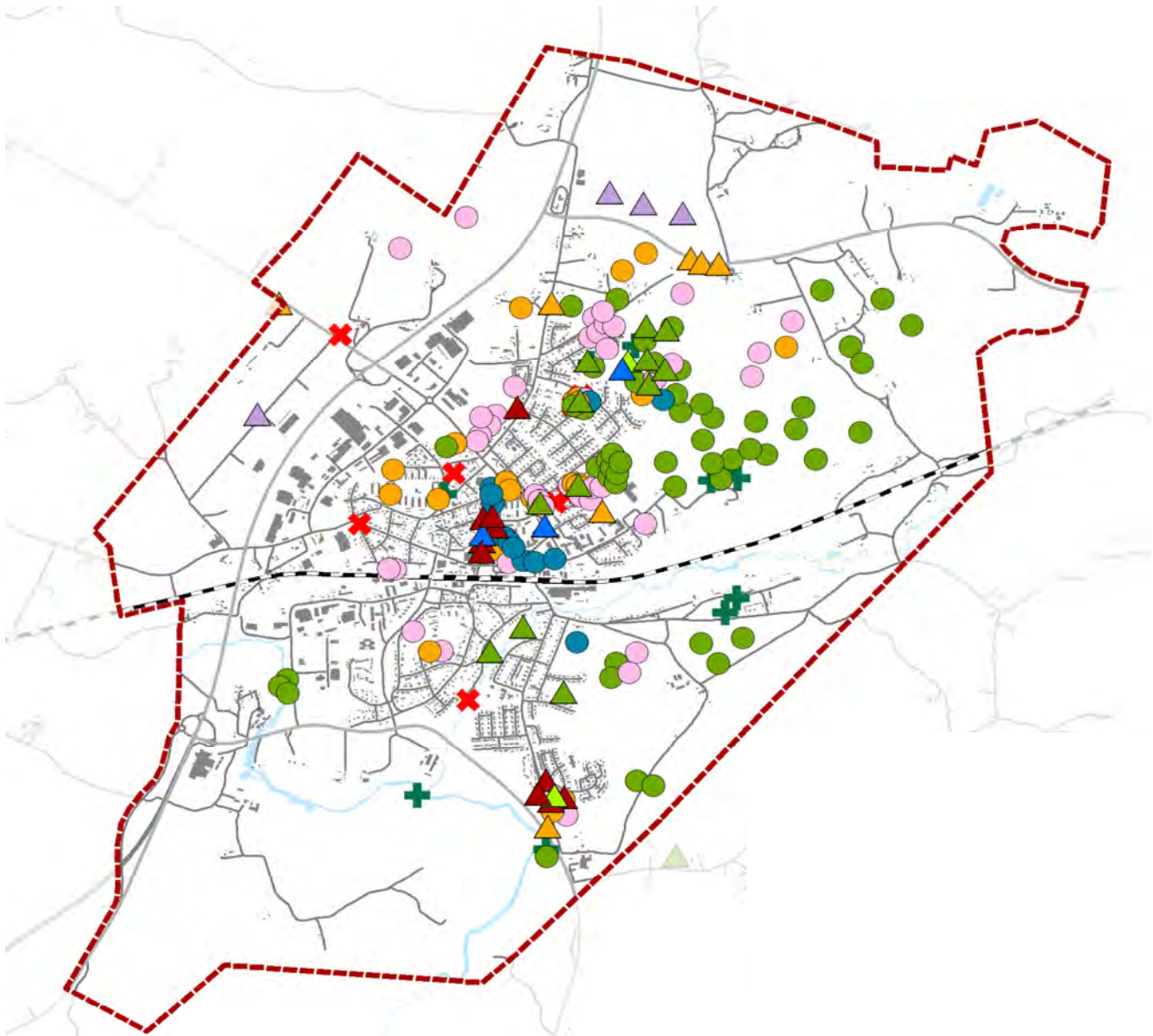
- (1988:950) med kulturmiljölagen. Lagens syfte har preciserats.
- Miljökvalitetsnormer: föroreningar i utomhusluften (2010).
- Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ändrad (SFS 2022:385)
- Plan- och bygglagen (2010:900) avseende bland annat risker för den byggda miljön i översiktsplaneringen mm.
- Klimatlag (2017:720)
- Barnkonventionen: lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Nya kommunala underlag

- Riktlinjer för bostadsförsörjningen 2012-2018 (2012)
- Lokala miljömål för Vårgårda kommun (2012): uppföljning av miljömålen genomfördes 2016
- Miljöstrategi (2015), uppföljning av miljöstrategin genomfördes 2017
- Den gröna småstaden (2013)
- Näringslivspolitiskt program 2020 (2021)
- Strategi för folkhälsoarbetet i Vårgårda kommun, 2018-2022 (2018)
- Strategi för ökad och säker cykling (2017)
- Gång-och cykelplan (2009)
- Kulturhistorisk byggnadsinventering (2012)
- Arbetsmetod för riskbedömning av Vårgårdamodellen (2018)
- Risk- och sårbarhetsanalys (2019)
- Strategi för kultur och fritid 2020-2025 (2019)
- Strategi för handel (2022)

Nya regionala och nationella underlag

- Regionala miljömål för Västra Götaland (2020)
- FN:s globala mål om hållbar utveckling - Agenda 2030 (2015)
- Agenda 2030 delegation för att stödja genomförande av de globala målen om hållbar utveckling
- Klimatstrategi för Västra Götaland (2017)
- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021 – 2030 (2021)
- Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021-2030 (2021)
- Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2014-2017 (2014)
- Målbild tåg 2035 (2013)
- Regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2022-2033 (2022)
- Godstransportstrategi för Västra Götaland (2016)
- Strategi för ökad cykling i Västra Götaland
- Klimat 2030
- Regional avfallsplan 2021-2030 (2021)
- Regional vattenförsörjningsplan för dricksvatten i Västra Götaland (2021)

Vad mer ska finnas?

- ▲ Företag och verksamheter
- ▲ Handel
- ▲ Idrott och rekreation
- ▲ Kultur och nöje
- ▲ Natur och grönområden
- ▲ Något helt annat

Plats för fler grannar

- Bevara obebyggt för rekreation
- Flerfamiljshus
- Småstadskvarter
- Villor/radhus/parhus

Tycker om/Tycker inte om

- ✗ Tycker inte om
- ✚ Tycker om

Programdialog inför program för FÖP

Programdialog FÖP

Under 2017 hölls en programdialog som föregick arbetet med att ta fram programmet för FÖP Vårgårda tätort. Dialogmöten och workshops hölls med näringsliv (vid två tillfällen) och med allmänheten under Framtidsdagen 6 maj 2017 och Vårmarknaden 27 maj 2017. Sammanlagt kom närmare 100 synpunkter från allmänheten in. Dialogen behandlade positiva och negativa sidor av Vårgårda, platser man tycker om/inte om och var fler grannar kan få plats.

Processen

Arbetet med att ta fram en fördjupad översiktsplan för Vårgårda tätort påbörjades 2016, och inleddes med att ett program togs fram och antogs av kommunfullmäktige i november 2017. Programmet var ett inledande dokument som beskrev inriktningen för arbetet med fördjupningen av översiktsplanen, och togs fram genom en bred dialog med näringsliv och invånare. Därefter togs ett samrådsförslag fram som fördjupar och utvecklar de tematiska och geografiska inriktningarna för tätorten.

Samråd hölls under våren 2021, då berörda myndigheter, kommuner, näringsliv, föreningar och allmänhet bjöds in att tycka till om förslaget. De synpunkter som kom in under samrådet låg till grund för en revidering av planen, som därefter ställdes ut för granskning under sommar och höst 2022. Granskningen innebar ett nytt tillfälle att tycka till om planförslaget, och följdes av mindre justeringar av förslaget, inför beslut om antagande i kommunfullmäktige.

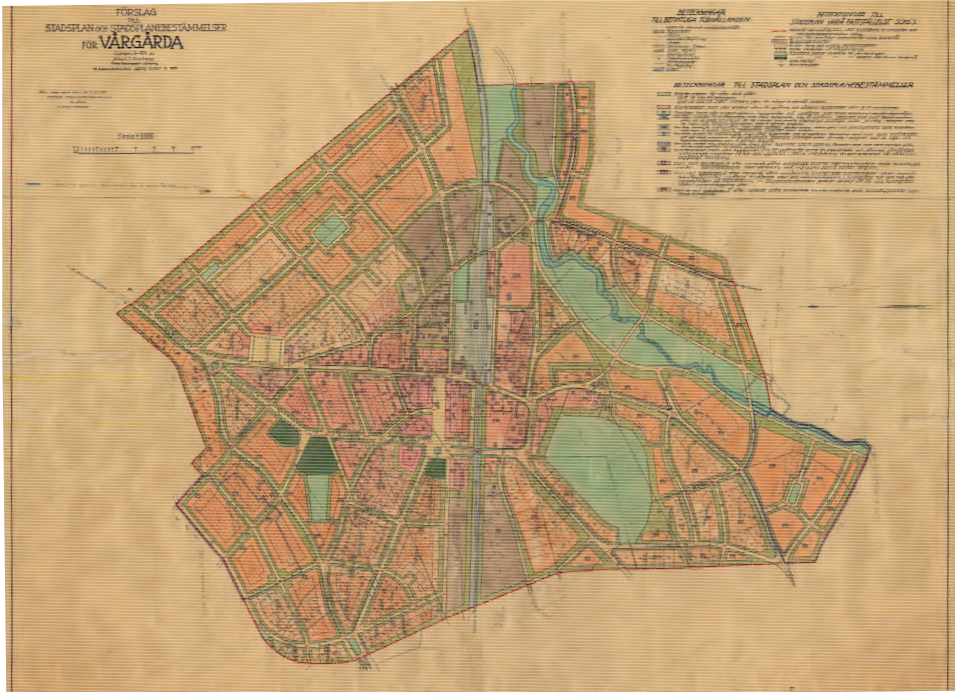
Avgränsning

Tidsperspektivet för FÖP Småstaden Vårgårda 2040 är cirka 20 år efter det att planen beräknas vinna laga kraft. 2040 är satt utifrån vad som är realistiskt att planera för framåt i tiden. Tidsperspektivet avgränsar på så sätt vilka planeringsfrågor som ska prioriteras under de kommande åren för att vara genomförda 2040. Planen redovisar även reservområden på längre sikt än FÖP:ens tidshorisont. Syftet är att säkerställa att Vårgårda kan fortsätta att utvecklas även på lång sikt.

Planområdet omfattar hela tätorten Vårgårda och dess närområde som är av betydelse för framtidens småstad. Plangränsen har utgått från tidigare FÖP från 1998, anpassad till förändrade lokala förutsättningar, framtida planer och kommunens bedömningar om en möjlig utveckling inom planperioden.

FÖP-gräns markerad i rött

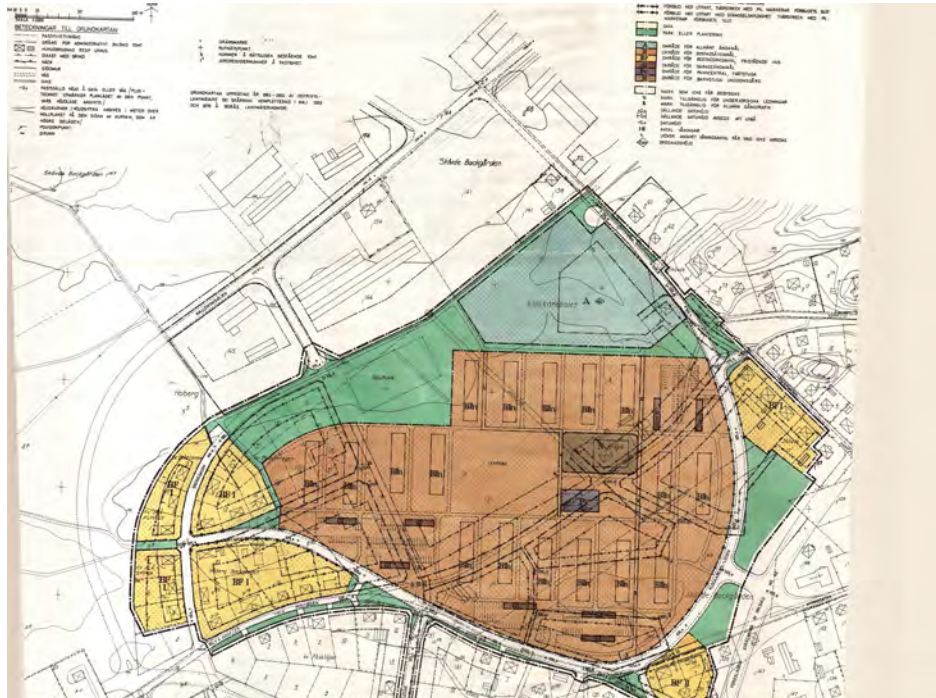
Stadsplan från 1936

Utgångspunkter

Här ges en kort historisk tillbakablick, samt en nulägesbild för tätorten, med syfte att tydliggöra förutsättningarna för planen. Avsnittet avslutas med Vårgårdas styrkor och svagheter, de utmaningar kommunen står inför samt samband med den kommuntäckande översiktsplanen.

Vårgårda då och nu, tätortens historia och nuläge

Vårgårda har en lång historia som sträcker sig flera tusen år tillbaka i tiden. Trakterna kring Nossans och Säveåns dalgångar befolkades redan för omkring 4 000 år sedan under yngre stenålder. Vårgårda är således en gammal jordbruksbygd med kulturhistoriska rötter. Området kring stationen var före järnvägens tillkomst i stort sett obebyggt. I mitten av 1800-talet öppnade Västra Stambanan och Vårgårda station invigdes. Vårgårda låg i centrum av ett större jordbruksområde med goda kommunikationer, vilket skapade förutsättningar för handel. Järnvägen gav goda förutsättningar för industrietableringar och därmed lades grunden för Vårgårdas starka näringslivstradition. Från Vårgårda exporterades bland annat havre, tegel och så småningom textil. 1928 blev Vårgårda ett municipalsamhälle och befolkningen närmade sig då 1000 personer. Bebyggelsen bestod i huvudsak av tvåvåningshus som låg utefter landsvägen med grönska framför och trädgårdar på baksidan.

Exempel på detaljplan med SCAFT-principer

Två stadsbyggnadsideal har satt avtryck i tätortens struktur: tanken om trädgårdsstad och de så kallade SCAFT-principerna. 1936 fick Vårgårda tätort sin första stadsplan, som byggde på tankar om trädgårdsstad. Byggnader och gatustruktur enligt trädgårdsidealet återfinns bland annat söder om järnvägen utmed Drottninggatan och Djupedalsgatan liksom norr om järnvägen utmed Torggatan och Kungsgatan. Mellan 1960 och 1980 expanderade Vårgårda kraftigt enligt SCAFT-principerna, vilket innebär en trafikseparerad gatustruktur med återvändsgator, bilfria gårdar och större samlade parkeringsanläggningar. SCAFT-principen präglar bland annat Fredrik Sundlers gata, Fasangatan samt stora delar av området mellan Allégatan och Centrumgatan.

Andra strukturpåverkande händelser var 1967 när E20 flyttade från centrum till nuvarande sträckning väster om tätorten. Tillsammans med ny dragning av väg 42 och planfria korsningar av Västra Stambanan med bland annat Kullingsleden förändrades tätortens struktur. Vårgårda tätort har idag en tydlig bebyggelsestruktur med verksamhetsområden i väst utmed E20 för att sedan övergå till en i huvudsak lägre bostadsbebyggelse med något högre byggnader i centrum. I öster dominerar större natur- och friluftsområden med Kesbergsområdet, Tånga hed och Ekhamnen.

Idag (2022) bor det drygt 12 100 personer i Vårgårda varav cirka 5 800 bor i tätorten. Befolkningsutvecklingen är positiv vilket innebär ett ökat behov av bostäder och samhällsservice. Tätorten består i huvudsak av lägre bebyggelse med något högre byggnader i centrum. Runt tätorten finns flera viktiga verksamhetsetableringar. Läs vidare om planeringsförutsättningar i kapitel 4 Tematiska inriktningar.

Vårgårda ligger geografiskt i mitten av Västra Götaland med direkt anslutning till viktig nationell infrastruktur. Vårgårda har därmed ett starkt strategiskt läge och tillhör idag Göteborgsregionens lokala arbetsmarknad där det största pendlingsutbytet sker med Alingsås. Västra Stambanan har varit och är vital för Vårgårda tätorts utveckling. Parallellt med utredning av Götalandsbanan råder kapacitetsbrist och stora underhållsbehov på Västra Stambanan. Ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås utreds och skulle utgöra en viktig faktor för utvecklingen i stråket längs Västra Stambanan. Ökad kapacitet på Västra Stambanan skulle för Vårgårda kunna betyda ökad turtäthet, pålitlighet och kortare restider, vilka är framgångsfaktorer för en stärkt arbetsmarknad och stadsförtätning liksom ökat bostadsbyggande generellt.

Trafikverkets ombyggnad av E20 mellan Göteborg och Örebro har en stor påverkan på tillgängligheten och framkomligheten i regionen, vilket förbättrar förutsättningarna för näringslivet och stärker arbetsmarknaden i regionen. Samtidigt konkurrerar E20 mot Västra Stambanan och annan kollektivtrafik, vilket har en negativ miljöpåverkan.

Antalet invånare i Vårgårda kommun ökade kraftigt under 1970-talet, från cirka 8 000 till 9 300 invånare, för att därefter sakta ned utvecklingen till en långsammare takt. I vissa perioder stod befolkningsutvecklingen helt still. De senaste åren har befolkningsökningen tagit ny fart och kommunens invånare har ökat från cirka 11 100 invånare 2014 till över 12 000 invånare 2021. Det utgör en ökning om cirka 130 personer per år. Denna ökning indikerar att Vårgårda har kommit att bli en del av Göteborgs arbetsmarknadsregion.

Styrkor och svagheter

Vårgårda har många styrkor som är viktiga att omhänderta och utveckla. I omvärldsanalys Herrljunga/Vårgårda kommuner 2015 identifierades följande styrkor hos Vårgårda:

- Starkt näringslivsklimat
- God infrastruktur – E20 och Västra Stambanan
- Rikt fritidsliv och flera bra kommunala anläggningar
- Vacker natur och levande landsbygd
- Närhet till Göteborg
- Tånga hed med hall, camping etc.
- En komplett tätort
- Positiva och framtidsinriktade människor

Läs mer
Omvärldsanalys
för Herrljunga/
Vårgårda kom-
muner år 2015

Ett antal svagheter identifierades också:

- Brist på bostäder
- Kompetensbrist och för låg utbildningsnivå
- Svag stadskärna/för litet affärsutbud
- Svag kollektivtrafik
- Otillräckligt med cykelbanor
- Bristande infrastruktur – vägar
- För litet utbud för ungdomar
- För få invånare – för gles kommun

De främsta styrkorna kan ses som kvaliteter att bygga vidare på och utveckla ytterligare, medan de största svagheter är centrala aspekter att aktivt lyfta och förbättra. Flertalet identifierade svagheter har bärighet på samhällsplaneringen. Därför möjliggör fördjupningen av översiktsplanen för fler bostäder, förtätning/komplettering av centrum, stärkta förutsättningar för kollektivtrafik, utbyggnad av cykelvägar och vägar. Dessa har identifierats som förutsättningar för att Vårgårda kommun ska kunna växa i invånarantal.

Utmaningar

I ett allt mer föränderligt samhälle finns det stora utmaningar för kommunen och samhällsplaneringen. I omvärldsanalysen (2015) identifierades de tio viktigaste omvärldstrenderna.

1. Ökade krav på (effektivare) integration
2. Ökade krav på ett mer hållbart samhälle
3. Allt svårare att rekrytera rätt kompetens
4. Allt fler äldre – minskad andel yngre
5. Ökade krav på den politiska processens effektivitet
6. Ökat beroende av den internationella ekonomins utveckling
7. Ökad oro för krig och konflikter i närområdet
8. IT allt större del av vår vardag
9. Frågor om hälsa och ohälsa allt viktigare
10. Svårare för unga att få jobb

De identifierade trenderna har olika inverkan på FÖP 2040. Exempelvis spelar samhällsplaneringen en stor roll för att hantera trenden om ökade krav på ett mer hållbart samhälle. Här inryms frågor om klimatanpassning, vattenkvalitet och sociala aspekter som exempelvis trygga boendemiljöer. Trender som i sin tur påverkar samhällsplaneringen är till exempel allt fler äldre, minskad andel yngre, ökat beroende av den internationella ekonomins utveckling, ökad oro för krig och konflikter samt att den digitala tekniken alltmer inkluderas i vår vardag. Det kan också handla om att säkerställa att det finns attraktiva bostäder och effektiva kommunikationer så att möjligheterna att hitta rätt kompetens ska bli bättre.

Utmaningar för det kommunala uppdraget

I de löpande omvärldsanalyserna som årligen genomförs i Vårgårda kommun är Sveriges kommuner och regioners (SKR) verktyg för omvärldsbevakning och planering ett underlag. I rapporten Vägval för framtiden 3: utmaningar för kommunala uppdraget mot 2030 anges 13 trender som särskilt viktiga:

1. Minskat lokalt och regionalt handlingsutrymme
2. Stigande förväntningar på välfärden
3. Hårdare konkurrens om kompetens
4. Ökad polarisering
5. Ökad bostadsbrist
6. Ökat fokus på landsbygden
7. Förändrat medialandskap
8. Minskad tillit
9. Ökade möjligheter att effektivisera med ny teknik
10. Ökat kommunalt fokus på integration
11. Ökad osäkerhet i världen
12. Fler geopolitiska konflikter
13. Från kunskaps- till nätverkssamhälle

SKRs trender för Sveriges kommuner är i många delar i linje med resultatet av den omvärldsanalys som gjordes 2015 för Vårgårda och Herrljunga kommuner. En mer tydlig skillnad gentemot tidigare trender är betydelsen av ökat fokus på landsbygden. Under lång tid med fokus på urbanisering har skillnaderna ökat mellan stad och land, något som föranlett en motreaktion där landsbygdsfrågor ses som allt viktigare. Aspekter som ryms inom detta är att ökade geopolitiska hot och ökad osäkerhet i omvärlden lett till en debatt kring hur Sveriges livsmedelsförsörjning ser ut, och ett ökat behov av att Sverige blir mer självförsörjande på mat. En annan aspekt är att efterfrågan på hållbar och närproducerad mat samt råvaror från landsbygden kommer öka. I FÖP Småstaden Vårgårda 2040 är avvägningen mellan jordbruksmark och behov/efterfrågan av mark för exploatering en central och viktig del.

Hållbar utveckling

Hållbarhetsbegreppet kan delas in i tre aspekter: ekologisk hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Kommunen har såväl regionala som nationella och globala dokument, mål och riktlinjer att förhålla sig till.

Agenda 2030

Världens länder har antagit en agenda med 17 globala mål för hållbar utveckling som syftar till att uppnå fyra större mål: avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

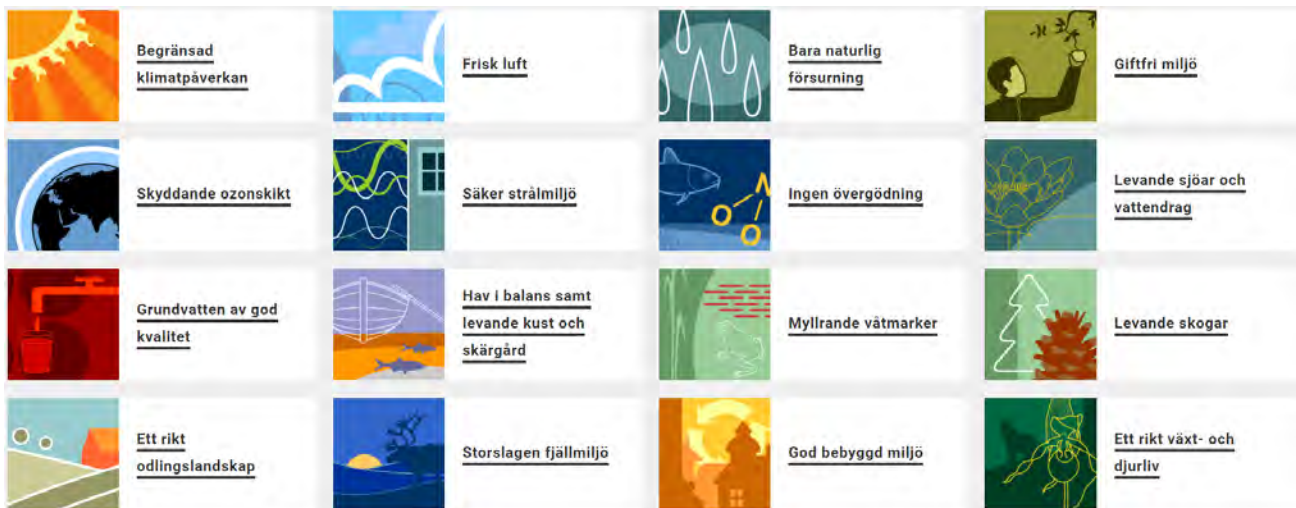
Det elfte globala målet för hållbar utveckling innebär att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Idag bor över hälften av världens befolkning i urbana områden och år 2050 väntas andelen ha stigit till 70 %. Hållbar stadsutveckling kräver nya samarbeten och utvecklade former för dialog med medborgare och näringsliv.

Globala målen för hållbar utveckling

Sveriges miljömål

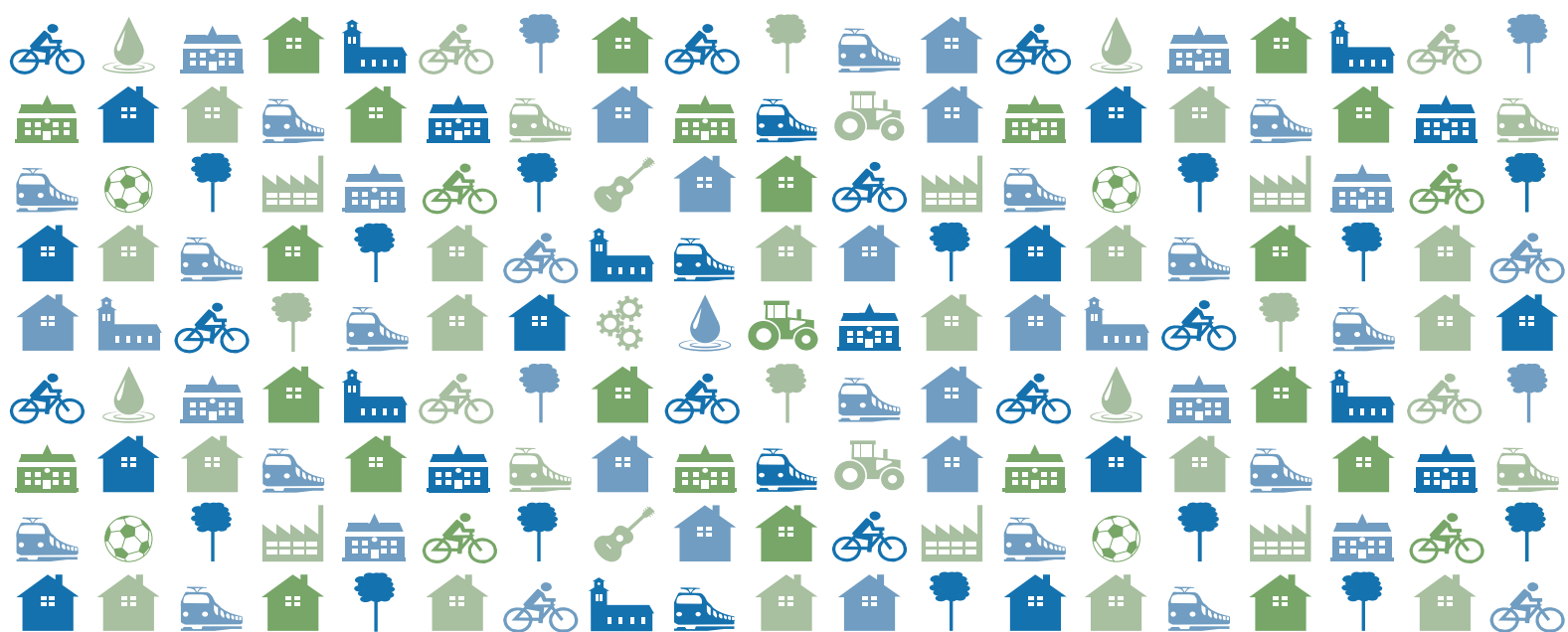
16 miljömål ligger till grund för den svenska miljöpolitiken. Målen hanterar bland annat begränsad klimatpåverkan, ett rikt och odlingslandskap och god bebyggd miljö. Utöver de 16 målen tillkommer även ett generationsmål; omställningen som behöver ske inom en generation för att vi ska kunna uppnå alla målen.

Sveriges miljömål

UTVECKLINGSTRATEGI

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin visar kommunens långsiktiga intentioner för hur Vårgårda ska utvecklas till småstad. Målbilden, de prioriterade inriktningarna samt en strategikarta illustrerar och sätter ramarna för utvecklingen.

Faktaruta

Resiliens är kapaciteten hos ett system att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Systemet kan till exempel utgöra en skog, en stad eller en ekonomi. Det handlar alltså om både motståndskraft och anpassningsförmåga samt om förmågan att vända chocker och störningar, som en finanskris eller klimatförändringar, till möjligheter till förnyelse och innovativt tänkande. Resiliensstänkande omfattar lärande, mångfald och framför allt insikten att människor och natur är så pass starkt kopplade att de bör uppfattas som ett helt sammanvävt socialekologiskt system.

Målbild Småstad 2040

Denna fördjupning av översiktsplanen har som mål att Vårgårda ska utvecklas till en grön och hållbar småstad till år 2040. Målbilden kan sammanfattas i fyra teman:

Hållbar småstad

Småstaden Vårgårda är modellen för hållbart stadsbyggande. Den är lokalt förankrad med kommunens landsbygd och tillgänglig i regionen. Stationsområdet är navet i småstaden där det är trivsamt och självklart att gå, cykla och åka kollektivt. Genom kunskap, engagemang, framtidstro och mod är småstadsbyggandet ledande i miljö- och klimatarbetet, vilket bidrar till ett oberoende av fossila bränslen. Innovativa idéer och lösningar leder utvecklingen framåt mot en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar framtid. Småstaden är *resilient* (se faktaruta) och beredd på det extraordinära i omvärld och klimat.

God gestaltning och arkitektur

God gestaltning och arkitektur förstärker Vårgårdas identitet och karaktären av småstad med tilltalande bebyggelse, gator och grönska. Gatan och parken är småstadens offentliga rum, full av rörelse och möten till fots, anpassad för evenemang och folkfest.

Attraktiva boenden

I småstaden Vårgårda finns en mångfald av attraktiva boenden med närhet till varierad natur och omgivningar att känna sig trygg i. Tillgången till samhällsservice och starkt föreningsliv gör småstaden god att leva i. Småstaden växer stadigt och bidrar till känslan av att bo i en kommun med stark framtidstro.

Aktiv småstad med gott företagsklimat

Småstaden är aktiv och verksam med ett gott företagsklimat där det finns goda förutsättningar för att lätt starta och driva företag. Genom samverkan är småstaden en plats med ett varierat och konkurrenskraftigt näringsliv.

Prioriterade inriktningar

Starka kopplingar nationellt, regionalt och lokalt

Småstaden Vårgårda är en stark kärna regionalt, sett till sin storlek, och betydelsefull för omgivande landsbygder och tätorter. Förbättrade hållbara kommunikationer med bland annat högre turtäthet på Västra stambanan och en stärkt Rv 42 gör att fler väljer att bo eller att pendla till Vårgårda, vilket exempelvis är en nyckel för näringslivets kompetensförsörjning. För att få fossilfria resor och transporter på E20 är fortsatt hållbar utveckling betydelsefull. Förbättrade kommunikationer till och från småstaden med bland annat cykel och buss gör att arbetsplatser, mötesplatser, service och kollektivtrafik är tillgängligt i och för ett större omland. Tillgängligare och framkomligare kollektivtrafik utvecklar småstadens komplementära funktion i en dynamisk region där arbets- och bostadsmarknaden stärks. Samverkan regionalt och mellankommunalt är ytterligare en förutsättning för en dynamisk region.

Småstadsbebyggelse med kvalitet och närhet

Med järnvägsstationen som nav utvecklas småstadens bebyggelse med arkitektonisk kvalitet och god gestaltning som med samtidigt stilideal plockar upp Vårgårdas kulturhistoriska karaktär. I byggandet är grönska, hållbara lösningar och nytänkande självklara beståndsdelar. Bebyggelsen är tätare och samlad för att ta till vara på närheten till natur, grönområden, samhällsservice, arbets- och mötesplatser. Närhet är en viktig komponent i den växande småstaden där det enkla och attraktiva vardagslivet är vägledande. Där möjlighet finns kompletteras befintlig bebyggelsestruktur med ny bebyggelse, som tillsammans med befintliga värden och kvaliteter genererar ett mervärde till boende- och livsmiljöer i närområdet. Utbyggnad av Fagrabo planeras utifrån tanken om närheten, naturen och friluftslivet. Med olika typer av attraktiva boenden är Fagrabo ett strategiskt viktigt område för långsiktig tillgång till bostäder i småstaden. Centrum förtätas för att fler bostäder och verksamheter ska få plats och bidra till ett mer levande, variationsrikt och trivsamt centrum. Samutnyttjande och flexibel användning av bebyggelse och offentliga ytor är ledord för att mer ska få plats i en småstad kännetecknad av ”nära till det mesta”.

Hållbar infrastruktur och attraktiva gatumiljöer

Utvecklingen av småstaden Vårgårda vilar på en hållbar infrastruktur som både hanterar och möjliggör utveckling. Attraktiva gatumiljöer bygger på en lägre hastighet och en utformning av gaturummet som främjar alla trafikanter säkerhet och positiva upplevelse av att röra sig och vistas i småstaden. Utbyggnad av tydliga stråk för gång och cykel

binder ihop småstaden och gör målpunkter tillgängliga och lätta att hitta till. Järnvägsstationen och trafikplatserna är centrala för kommunikativa kopplingar regionalt och nationellt. Därför är det viktigt att kommunen lokalt skapar förutsättningar för hållbara och effektiva transporter i linje med innovativ teknikutveckling. För en hållbar infrastruktur krävs det även att Vårgårda kommun hänger med i utvecklingen av den tekniska infrastrukturen som på ett robust och hållbart sätt försörjer småstaden.

Ekosystemet är grund för välfärd och livskvalité

Varierande och väl fungerande ekosystem fyller småstadens många och värdefulla gröna och blåa miljöer med kvalitet. Ekosystemen producerar tjänster som direkt och indirekt bidrar till välbefinnande hos boende, verksamma och besökare. En välfungerande småstad är full av en mångfald av liv. Den har renande vattendrag, prunkande parker, skuggande trädgångar, variation av odlingsbara ytor och bullerdämpande markvegetation. Från tak och gator till Kyllingsån, Säveån och Nossan ska det blå lyftas fram och tas tillvara i småstaden som ett viktigt värde för estetik, rekreation och biologisk mångfald. Likaså ska den gröna småstaden präglas av kvalitativ grönska i allt från tak och balkonger, gator och trädgårdar till parker och naturområden. Naturen i småstaden är en livsviktig och levande infrastruktur som långsiktigt ska tas tillvara och utvecklas.

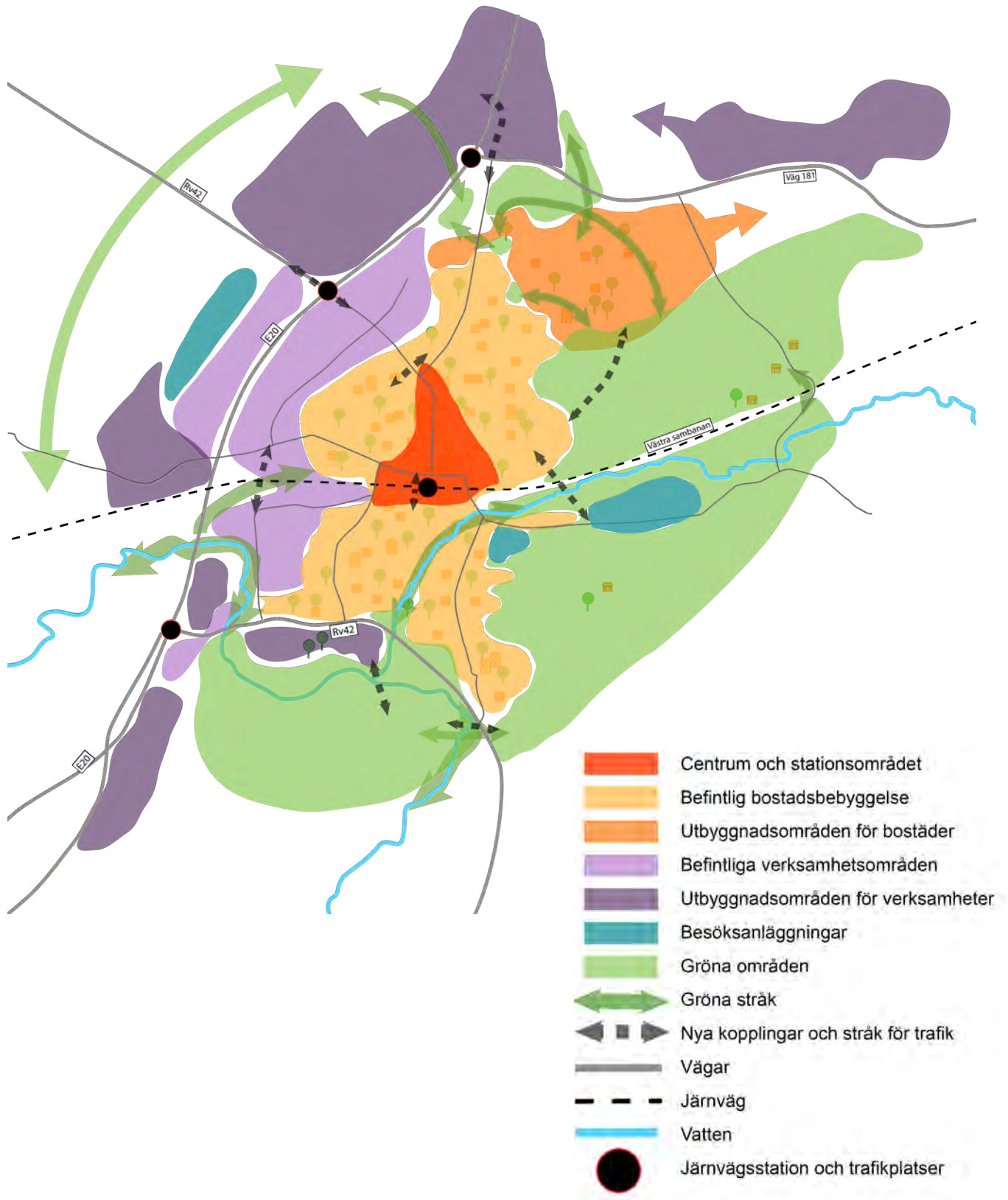

Konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv

Småstaden är en fördelaktig plats för små och stora företag att starta upp, utvecklas och etablera sig på. Områden för verksamheter utvecklas på ett samlat sätt på båda sidor utmed E20 där förutsättningarna finns för näringslivet att ligga i framkant i miljö- och klimatarbete. Genom effektivt utnyttjande av tillgänglig mark och lokaler värnas de areella näringarna. Som landsbygdskommun med starka rötter i jord- och skogsbruk är lokal produktion, förädling och handel med bland annat livsmedel en nyckelfråga för en robust småstad rustad för det extraordinära. Centrumaktiva företag har genom förtätning och aktiva bottenvåningar givits förutsättningar att utvecklas och växa. Vårgårda utvecklas som besöksmål och en plats för besöksnäringen att växa. Det uppnås med ett levande centrum, tydliga stråk, attraktiva besöksanläggningar och sköna omgivningar. Ett välmående näringsliv skapar utvecklingsmöjligheter för både småstaden som kommunen i helhet samt regionen.

Strategikarta

Utifrån målbilden för småstaden Vårgårda och de prioriterade inriktningarna presenteras fördjupningens huvuddrag och strategier på nedanstående karta.

Centrum och stationsområdet

Vårgårda centrum ska förtätas med blandad bebyggelse för att utnyttja det stationsnära läget och skapa plats för fler att bo och verka i centrum. På så vis ges goda förutsättningar för ett verksamt och livfullt centrum. Bebyggelse och allmänna platser ska hålla hög arkitektonisk kvalitet i småstadens skala och utformas som kvartersbebyggelse som ger en tydligare småstadskänsla. Grönska är viktig och ska vara en del av både kvartersmark och gaturum för att få ett estetiskt tilltalande centrum, bättre mikroklimat och underlätta hantering av dagvatten.

Befintlig bostadsbebyggelse

Områden med befintlig bostadsbebyggelse ska kunna utvecklas genom komplettering och utnyttjande av lucktomter. God tillgång till grönområden och mötesplatser ska säkerställas.

Utbyggnadsområden för bostäder

Strategiskt viktiga områden för ny bostadsbebyggelse och samhällsservice. Bebyggelseutvecklingen ska utformas med sammanhängande stråk till Vårgårda centrum samt stor hänsyn till friluftsliv, rekreation och biologisk mångfald.

Befintliga verksamhetsområden

Områden med befintliga verksamheter ska kunna utvecklas för att säkerställa lokaler och effektiv markanvändning för näringslivet.

Utbyggnadsområden för verksamheter

Möjliga områden för nya verksamheter att etablera sig på. Dessa områden ska utformas så att tätorten förblir sammanhängande med god tillgänglighet till stationen samt till det nationella och regionala vägnätet.

Besöksanläggningar

Viktiga anläggningar för tätortens besökare och invånare. Dessa ska tas tillvara och utvecklas genom sammanhängande, attraktiva stråk mellan besöksmålen och framförallt trafikplatserna, stationsområdet och Vårgårda centrum. Det stärker småstaden Vårgårda som helhet.

Gröna områden

De gröna utvecklingsområdena är betydelsefulla för rekreation, friluftsliv, skogsbruk, jordbruk, biologisk mångfald, kulturmiljö, besöksnäring och för attraktiva boendemiljöer. De gröna områdena är en stor tillgång i småstaden och ska utvecklas för att även i framtiden ha mångfunktionell användning. De gröna områdena har olika karaktär och ska knytas samman för att främja ett rörligt friluftsliv, tillgänglighet för allmänheten samt olika former av ekosystemtjänster.

Gröna stråk

Gröna stråk knyter ihop värdefulla natur- och rekreationsområden samt kopplar samman dessa med grönskan i småstadens bebyggelse. De gröna stråken fungerar också som spridningskorridorer för växt- och djurarter som annars endast finns i fragmentariska områden.

Nya kopplingar och stråk för trafik

Nya vägar och stråk för olika trafikslag ger en sammanhängande bebyggelsestruktur.

Järnvägsstation och trafikplatser

Järnvägsstationen och trafikplatserna är viktiga knutpunkter för tätorten och för regional och nationell trafik. I anslutning till järnvägsstationen ska god tillgänglighet, vistelsemiljö och service säkerställas för att främja kollektivt resande. I anslutning till trafikplatserna ska verksamheter utvecklas och den lokala anknytningen ska öka genom förbättrad tillgänglighet och sammanhängande stråk.

Vägar och järnväg

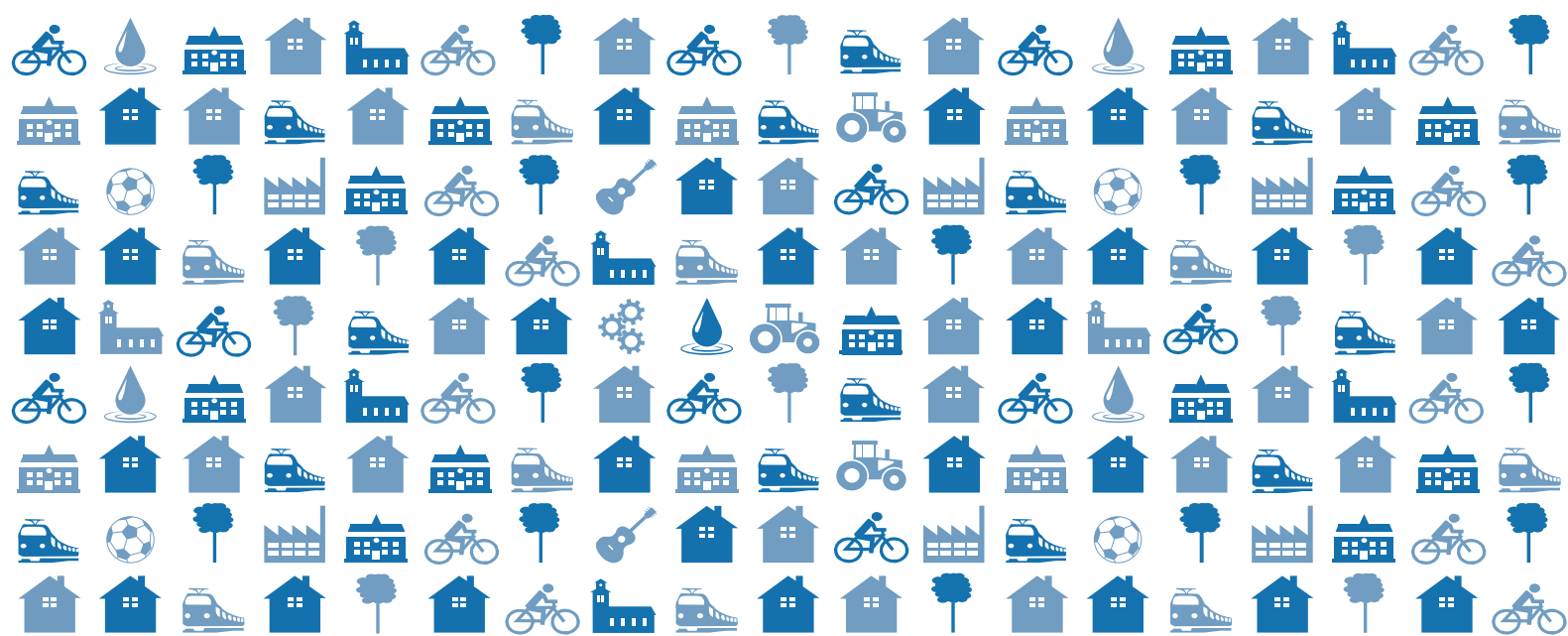
Övergripande transportinfrastruktur av kommunal, regional och nationell vikt ska ha god standard, framkomlighet och säkerhet.

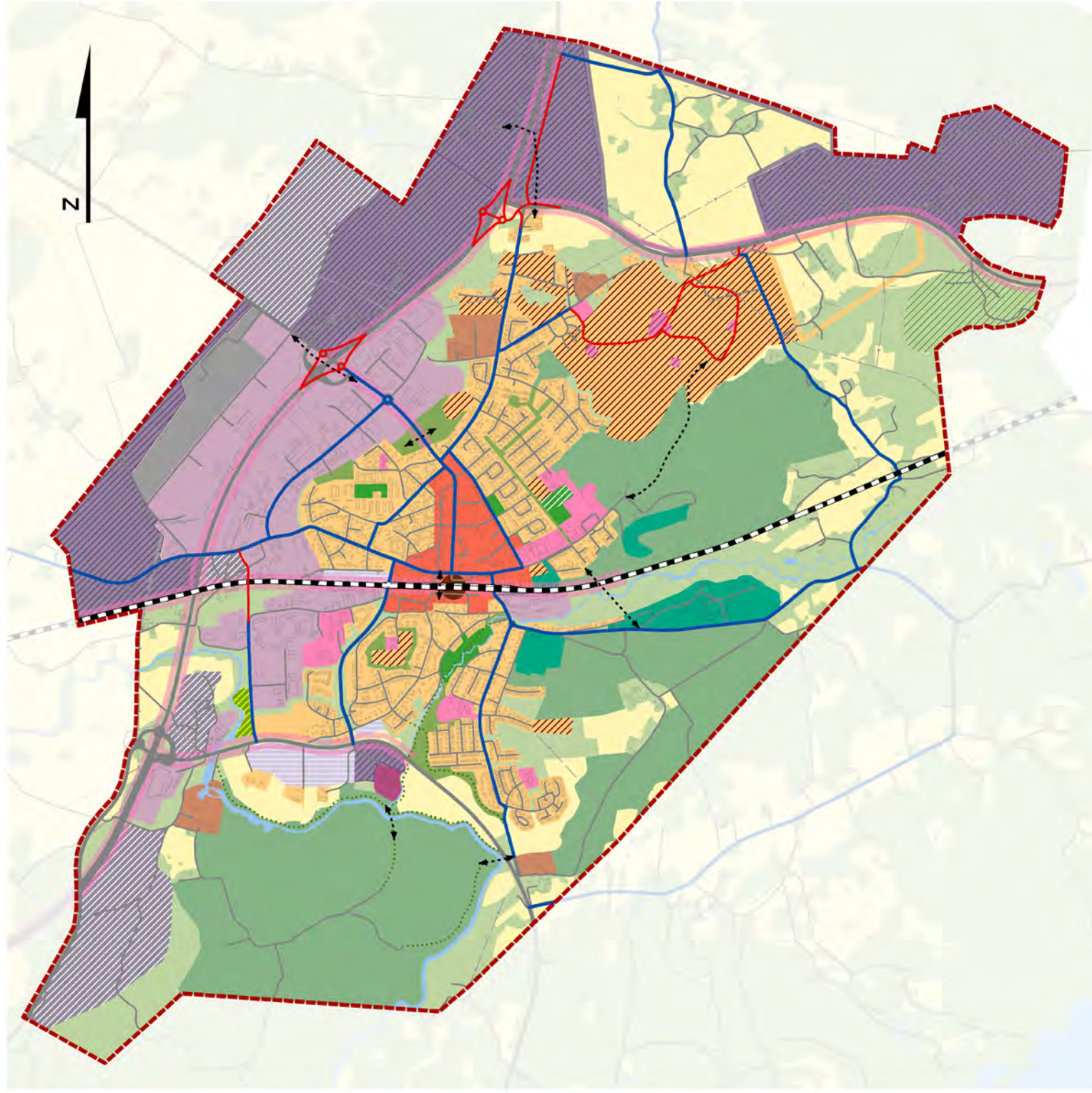
Vatten

Säveån och Kyllingsån är stora tillgångar för småstaden. Vattenmiljöerna ska värnas och göras tillgängliga för Vårgårdabor och besökare, samt stärkas för biologisk mångfald och klimatanpassning.

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

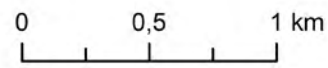

Befintlig mark- och vattenanvändning

- Centrum
- Jordbruksmark
- Vatten
- Bostäder
- Kulturmiljö
- Samhällsservice
- Större vägar
- Verksamhetsområde
- Reningsverk
- Huvudgator
- Flygfält
- Järnväg
- Park
- Fritidsanläggning
- Grönområde
- Rekreation/friluftsliv
- Natur

Framtida mark- och vattenanvändning

- Framtida bostäder
- Reservområde bostäder
- Framtida samhällsservice
- Framtida verksamhetsområde
- Framtida verksamhetsområde på sikt
- Småskaliga och icke störande verksamheter
- Reservområde verksamheter
- Framtida koloniområden
- Framtida park
- Framtida natur
- Framtida resecentrum
- Framtida gång- och cykelkopplingar
- Framtida väg
- Gestaltade vägmiljöer
- Rekreatiionsstråk

Mark- och vattenanvändning

I mark- och vattenanvändningskartan är tätorten indelad i olika områden baserat på planerad markanvändning. Varje användningskategori har tillhörande inriktningar som ger vägledning i hur kommunen vill förändra, utveckla eller skydda området. I vissa fall innebär det att pågående markanvändning föreslås fortsätta och utvecklas, och i andra fall föreslås en förändrad markanvändning jämfört med idag. Tidshorizonten för utbyggnad av framtida områden varierar.

Föreslagen användning utgår från en avvägning mellan olika allmänna intressen. Enskilda intressen och markägoförhållanden hanteras i efterföljande detaljplanering. Observera att gränserna inte är exakta utan kan komma att justeras i efterföljande detaljplanering.

Utöver de geografiska inriktningarna finns också tematiska inriktningar som gäller generellt inom hela tätorten. Dessa redovisas i avsnittet *Tematiska inriktningar*. Gällande kommunomfattande översiktsplan (antagen 2006) rymmer inriktningar som gäller för hela kommunen.

Centrum

Centrum kännetecknas av blandad användning med bostäder, kontor, handel, mindre parker och grönområden, torg, samhällsservice och kommersiell service. Bebyggelsen ska präglas av en småskalig karaktär med relativt hög täthet i upp till 4-5 våningar, i enstaka fall upp till 6-8 våningar. Ny bebyggelse ska bidra till att stärka småstadskvaliteter genom komplettering med en blandning av bostäder, arbetsplatser, service och mötesplatser, som bidrar till en trygg och levande stadsmiljö. Komplettering ska ske i form av kvartersbebyggelse med flerbostadshus. Bottenplan bör utformas för lokaler med kommersiell service eller annan verksamhet i urban form som till exempel kontor, alternativt med bostäder i upphöjt bottenplan samt förträdgård. Detta är särskilt viktigt utmed Kungsgatan och Parkgatans del mot stationsområdet, som utgör viktiga stråk mellan målpunkter i centrum. Miljöerna ska utformas så att de blir trygga och trivsamma. Ny bebyggelse bör utformas med entréer och fönster mot gatan för att skapa ett inbjudande gaturum. Verksamheter och funktioner som bidrar till att stadsrummet används aktivt ska prioriteras (till exempel caféer, mindre butiker och offentliga mötesplatser). Funktionsblandning och varierad utformning ska eftersträvas. Särskild omsorg ska ägnas åt att

Genomförande:

Centrum

Ansvar för utvecklingen av Vårgårda centrum delas av ett flertal aktörer som på olika sätt har rådighet över genomförandet. För genomförande av utvecklingen av centrum krävs en god dialog och samarbete mellan berörda aktörer, bland annat kommun, fastighetsägare och näringsidkare.

minska den upplevda barriäreffekten mellan norra och södra centrum för att länka samman de två centrumdelarna. Grönska ska vara en del av innergårdar, bebyggelse och gaturum för att få ett estetiskt tilltalande centrum, bättre mikroklimat och underlätta hantering av dagvatten. Grönskan bör innehålla solitärträd som viktiga rumskapande inslag i småstadsmiljön, samt alléer som bidrar till gröna samband mellan grönytor. Grönytor bör kombineras med öppen dagvattenhantering, särskilt i naturliga lågpunkter exempelvis i grönstråk vid biblioteket. Miljöerna ska utformas så att de blir trygga och trivsamma, dels genom att boendemiljöer omges av naturliga gång- och cykelstråk samt trygghetsskapande belysning, och dels genom att skapa trivsamma platser där människor kan mötas och skapa relationer. Omsorg ska läggas på att skapa småstadsmässiga gatumuljöer. Kungsgatan ska utformas som ett gångfartsområde.

Kvarter Mjölaren

Ny detaljplan är under framtagande. Genom att ersätta befintlig vårdbyggnad kan tre nya kvarter tillskapas; två bostadskvarter i väster, och en ny vårdbyggnad i nordöst. Bostadskvarteret omfattar ca 50-60 bostäder. Mellan vårdbyggnaden och Parkgatan bildas en torgyta med besöksparkering. Det södra bostadskvarteret, i hörnet Parkgatan och Centrumgatan, ska ha verksamheter i bottenvåningen. Bebyggelsen ska utformas sammanhängande mot Parkgatan för att skapa bullerskyddade gårdsmiljöer innanför, och mer uppbruten norrut för att anpassas till befintlig villabebyggelse. Även skalan ska anpassas till omgivningen med 3–5 våningar mot Parkgatan och Centrumgatan, och 2–3 våningar norrut. Stråket mot biblioteket och gymnasiet ska stärkas, och platsbildningen mellan kvarteret Mjölaren och biblioteket förtydligas.

Kvarter Förvaltaren

Kvarteret utgörs av centrumhuset som innehåller kommunhus, hotell, restaurang, gym samt badhus. En tillbyggnad med ny entré mot Kungsgatan-Torggatan stod klar 2019. Vid vidareutveckling av kvarteret föreslås en utbyggnad av centrumhuset med hotelfunktion. Tillbyggnaden ska gestaltas med en välkomnande fasad mot väster, för att ge ett välkomnande intryck för bilburna besökare från det hållet. De flesta parkeringsplatser bör bevaras, men på sikt kan det bli aktuellt att bebygga parkeringsytan med bostäder om det är möjligt att ordna annan parkeringslösning, till exempel parkeringsgarage under mark.

Kvarter Hyvlaren

Kvarteret Hyvlaren är detaljplanelagt och möjliggör för befintliga lokaler att ersättas med utbildningslokaler och bostäder. Längs Parkgatan föreslås bostäder och skolbyggnader i 3–5 våningar. Byggnaderna ska utformas stadsmässigt med genomgående entréer mot gatan med

möjlighet till verksamheter i bottenvåningen. Fasaderna delas upp vertikalt för att ge ett småskaligt och livfullt intryck. Bebyggelsen ska utformas med sammanhängande byggnadskroppar mot järnvägen för att skapa bullerskyddade gårdsmiljöer. Skärmar kan användas vid mellanrum mellan husen. Gångstråk ska koppla samman den nya bebyggelsen med gymnasiet och Kulturen/Gullhögen.

Kvarter Muraren och Sparven

Platsen ska gestaltas som en tydlig entré från norr genom en inramning med nya bostadshus i 3–4 våningar inom kvarter Muraren och 4–8 våningar inom kvarter Sparven. På så sätt får Centrumgatan ett avslut och en fond i norr. Bottenvåningarna ska rymma lokaler för att stärka platsen som mötes- och handelsplats. För att möjliggöra ny bebyggelse inom kvarteret Sparven behöver befintlig bensinstation tas bort och återvinningstationen behöver flyttas. Vägdragningar, allmän parkering på Marknadsplatsen och kvartersbildning behöver utredas ytterligare i detaljplan.

Kvarter Sidensvansen

Befintliga radhus utmed Allégatan har höga radonhalter och bör rivas och ersättas med ny bostadsbebyggelse. Gällande detaljplan möjliggör en högre exploateringsgrad upp mot 5 våningar för att ge området tydligare centrumkaraktär. Allégatan föreslås utformas med kantparkering, trädplantering samt gång- och cykelväg.

Kvarter Johannedal

Detaljplanerat kvarter för nya bostäder, kontors- och verksamhetslokaler för att stärka centrumområdet söder om järnvägen och ge området som helhet en tydligare centrumkaraktär. Mot stationsområdet föreslås byggnader i 4–6 våningar. Fasaderna bör delas upp vertikalt för att ge ett småskaligt intryck. I södra delen av fastigheten föreslås bostäder med trädgårdsstadskaraktär som anpassas till omgivande villakvarter.

● Framtida resecentrum

Området runt järnvägsstationen ska utvecklas till ett modernt resecentrum med hög tillgänglighet. I fonden av Centrumgatan föreslås en ny resecentrumbyggnad som stärker kopplingarna mellan resecentrum och omgivningen. Befintliga verksamheter såsom kiosk och grill bör flytta in i byggnaden för att vara lättillgängliga för resenärer och Vårgårdabor. Busshållplatser och angöringsplatser föreslås flyttas österut för att skapa kontinuitet mellan parken, resecentrumbyggnaden och gångtunneln. Gångtunneln bör byggas om så att den blir öppnare, mer exponerad, trygg och tillgänglig för att stärka kopplingen mellan norr och söder. Gång- och cykeltrafikanter föreslås samsas med resenärer till och från tåget, då fler människor bidrar till ett tryggt stråk. Åtgärden är viktig för hela Vårgårda, inte bara för kollektivtrafikresenärer.

Läs mer
Planprogram
Vårgårda Cen-
trum, antaget
2019

Genomförande:
Framtida
resecentrum
Flera aktörer
äger rådighet
över genom-
förande av
ett framtida
resecentrum. För
att lyckas krävs
en god dialog
och samarbete
mellan berörda
aktörer, bland
annat kommun,
Trafikverket,
Västrafik, trafik-
företag, fastig-
hetsägare och
näringsidkare.

Det ska vara attraktivt att ta tåget från Vårgårda, även för dem som väljer att ta bilen till stationen. Parkeringen öster om stationsparken föreslås få mer trädplanteringar för att ge känslan av ett långsträckt parkrum. Stora befintliga träd ska bevaras. Det är också viktigt att etablera laddinfrastruktur för eldrivna fordon.

Södra sidan av resecentrum föreslås byggas om i samband med att ett fjärde spår byggs genom stationsområdet. Pendelparkeringen bör byggas om och utökas österut. Kopplingen till gångtunneln i väster bör göras mer tillgänglig och öppen. Östra delen av resecentrum kan knytas ihop genom att trappor i plattformarnas förlängning leder ner till Industrigatans passage under järnvägen. Det förbättrar kommunikationen inom resecentrum och skapar en bättre och tryggare koppling till skolområdet i östra Vårgårda.

Bostäder

Avser befintlig bebyggelse som huvudsakligen består av bostäder med inslag av samhällsservice och mindre grönområden. Inom användningen tillåts viss förtätning och komplettering med nya bostäder och samhällsservice. Ny bebyggelse ska utformas med hänsyn till områdets karaktär. I anslutning till centrum kan bebyggelse med något högre exploateringsgrad tillåtas.

Framtida bostad/bostadsbebyggelse

Avser utbyggnadsområden för i huvudsak bostäder med inslag av samhällsservice. En variation av utformning och boendeformer ska eftersträvas.

Område 1 - Fagrabo

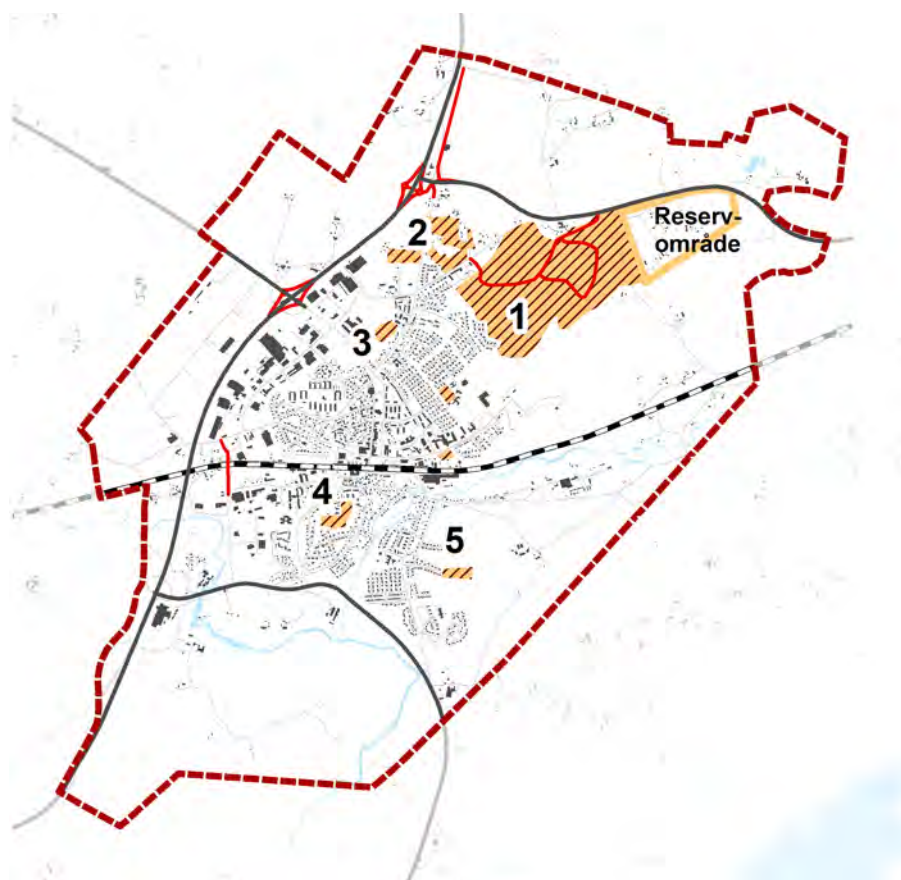
Fagrabo utgör det största bostadsutvecklingsområdet inom tätorten och rymmer cirka 1 170 bostäder fördelat på en tredjedel flerbostadshus och två tredjedelar villor, par- och radhus. Utbyggnaden ska ske etappvis. Bebyggelsen ska följa områdets topografi, och i de delar där bebyggelsen kan ”ta stöd” i topografin kan högre bebyggelse tillåtas. I Fagrabo föreslås även ett mindre centrum samt förskolor. Vändslinga föreslås för att kunna angöra bussar till området. Gång- och cykelväg föreslås mellan Fagrabo och Parkgatan, vilket ger ett gent stråk till centrum och närhet till natur- och rekreationsområdet Kesberget. Norr och nordost om området finns verksamhetsområden, bestående av bland annat grustäkt, bergtäkt och avfallsanläggning, vilket kan innebära störningar i form av exempelvis buller som behöver utredas i kommande planeringsskeden. Bergtäkten är en Seveso-verksamhet på den lägre kravnivån med anledning av kemikaliehantering, och klassas som farlig verksamhet med ett generellt skyddsavstånd om 500 meter till bostadsbebyggelse. Verksamheten har tillstånd fram till år 2034. Hänsyn till detta ska tas i kommande planering och risken

Läs mer
Planprogram
för Fagrabo
– Friluftsnära
boende, antaget
2019.

utredas. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningssytor.

Område 2 - Norr om Fagrabovägen

Området nordväst om Fagrabovägen avses kompletteras med nya bostäder i den utsträckning det visar sig möjligt med hänsyn till områdets förutsättningar med rik förekomst av fornlämningar i form av gravfält, gravar och boplatser från brons- och järnålder. Hänsyn ska tas till den kulturhistoriskt värdefulla miljön runt Kullings-Skövde kyrka vid planering och utveckling av området, genom att ny bebyggelse placeras och utformas utifrån områdets specifika karaktär. Allmänhetens tillgång till kulturmiljön ska värnas. Eventuell omgivningspåverkan från föreslaget verksamhetsområde vid Vårgårda Norra ska beaktas. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningssytor.

Karta: Framtida bostadsbebyggelse

Område 3 - Flaskeberget

På Flaskeberget föreslås bostadsbebyggelse med ca 50-55 bostäder, kombinerat med kontor i bottenplan av bebyggelse mot Stockholmsvägen. Närheten till Kullings-Skövde kyrka och den rika förekomsten av fornlämningar har utretts inom ramen för pågående detaljplaneprocess. Hänsyn ska i utformning och lokalisering tas till grönområde med stadsnära skog på Flaskeberget, samt goda kopplingar för rekreation och spridningskorridorer för biologisk mångfald. En koppling i form av gångbro för fotgängare över Vänersborgsvägen föreslås. Inom området finns mindre lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I pågående detaljplaneprocess styrs placering och höjdsättning av bebyggelse med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar behålls i möjligaste mån som översvämningsytor.

Område 4 - Hallaberget

På Hallaberget föreslås bostäder i form av lite högre flerbostadshus och gruppbyggda hus. Ny bebyggelse koncentreras till områdets mitt medan grönytor och skogspartier bevaras runt den nya bebyggelsen. Genom att tillåta högre byggnadshöjd kan bostäderna komma att utgöra ett nytt landmärke för Vårgårda tätort och synas från E20 och Vårgårdas södra infart.

Område 5 - Förlängning av Klövervägen

Nya bostäder i form av småhus föreslås längs en förlängning av Klövervägen. Fastigheten är privatägd. Området ligger delvis inom riksintresse för naturvård Siene-Landa, vars värden bland annat utgörs av representativa naturbetesmarker med hög artrikedom, och angränsar till naturreservatet Tånga hed. En naturvärdesinventering har genomförts som visar på visst naturvärde inom området. I kommande planskeden behöver därför naturvärden utredas vidare, och utformning och omfattning av bebyggelsen anpassas för att förhindra påtaglig skada på naturvärden. Söder om området finns en större lågpunkt dit dagvatten kan ledas.

Reservområde bostäder

Reservområdet utgör en förlängning av bostadsområdet Fagrabo och utgör en framtida planeringsreserv för bostäder med inslag av samhällsservice på lång sikt bortom FÖP:ens tidshorisont. Pågående användning kan fortsätta utvecklas inom området till dess att planering aktualiseras. Stor återhållsamhet ska dock iakttas mot ny bebyggelse inom eller angränsande till området som kan förhindra lämplig framtida utveckling, med särskild bedömning i varje enskilt fall. Öster om reservområdet bedrivs idag bergtäktverksamhet med tillstånd fram till år 2034. Efter avslutad verksamhet ska täktområdet återställas och göras tillgängligt för allmänheten.

Samhällsservice

Avser ytor för befintlig icke kommersiell service såsom förskolor, skolor, äldreboende och dylikt i privat eller kommunal regi. Lokaler och ytor ska, så långt möjligt, samnyttjas av föreningar, organisationer och företag med flera. Centrala skolområdet omfattar även sportanläggningar som nyttjas av olika föreningar. Området kan, under förutsättning att nuvarande konstgräsplaner flyttas, utvecklas med nya anläggningar såsom badhus.

Framtida samhällsservice

Avser områden för framtida utbyggnad av förskolor, skolor, äldreboende och dylikt i privat eller kommunal regi. Planbestämmelser i detaljplan utformas på så sätt att lokalerna ska kunna samnyttjas för olika funktioner och aktiviteter. Lokalerna ska även kunna utformas på ett sätt som möjliggör flexibel användning över tid för att också möta framtida lokalbehov.

Fagrabo

Inom utvecklingsområdet har avsatts ytor för samhällsservice enligt planprogram för Fagrabo, 2019. Mest lämpad lokalisering avgörs i kommande detaljplaner.

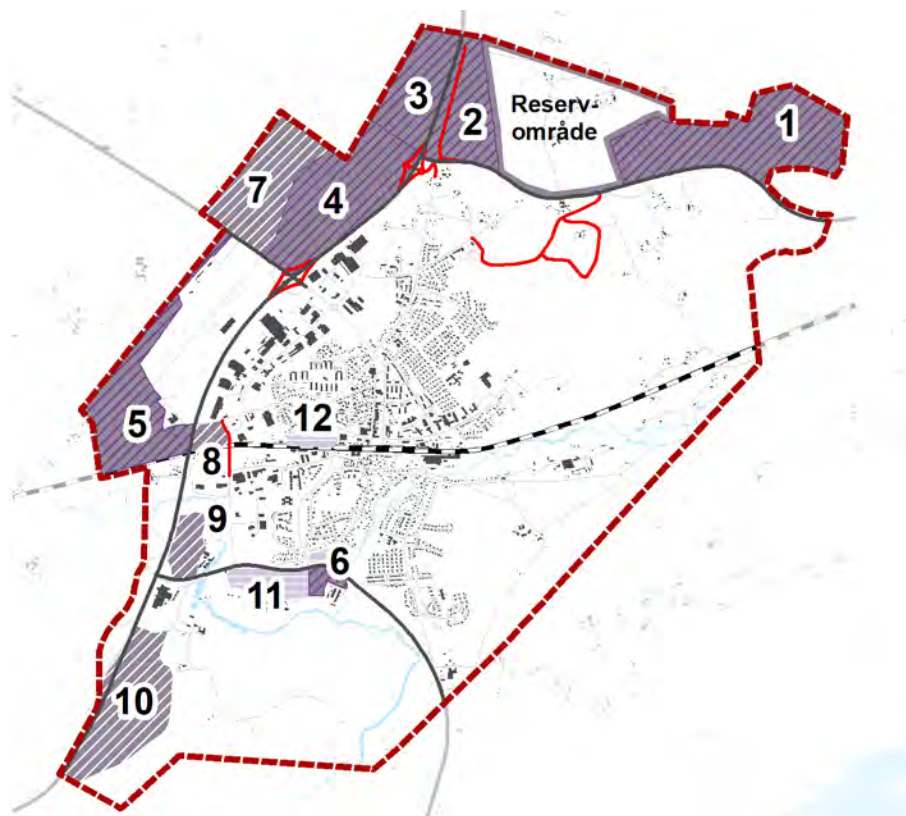
Verksamhetsområde

Avser befintliga verksamhetsområden. Verksamheter som kan vara störande för omgivningen förekommer och områdena inkluderar även viss handel. Verksamhetsområdena bör utvecklas genom förtätning med ytterligare verksamheter såvida det inte medför betydande negativa konsekvenser för omgivningen. Bostäder ska inte medges inom verksamhetsområdena.

Framtida verksamhetsområde

Avser områden för framtida verksamheter och viss handel som med anledning av ytanspråks- eller transportbehov lämpar sig utanför centrum. Områdena ligger framförallt längs med E20, i anslutning till nuvarande verksamhetsområden. Det ger en ändamålsenlig struktur och en långsiktigt god hushållning med mark att fortsätta lokalisera nya verksamheter till det befintliga stråket då redan utbyggd infrastruktur kan nyttjas, områdena enkelt kan förses med bra trafikangöring, och till stora delar får skyltläge mot E20. Tunga transporter koncentreras därmed till utkanten av orten och genomfartstrafik kan undvikas i centrum och andra känsliga miljöer. De delar som utgör exponerade

Läs mer
Förstudie verksamhetsområden
i Vårgårda tätort,
Norconsult 2019

Karta: Framtida verksamhetsområden

Läs mer

Lokaliseringsutredning jordbruksmark, 2021

lägen mot E20 och järnvägen förutsätter god gestaltning och omsorg om utemiljön.

Flertalet föreslagna områden för framtida verksamheter berör jordbruksmark. Möjligheten att etablera nya verksamheter i Vårgårda tätort är begränsad, då tätorten omgärdas av höga natur- och kulturmiljövärden i söder och öster (riksintresse för naturvård och kulturmiljövård samt Natura 2000), samt ett rekreationsområde med elljusspår öster om tätorten. Det är därför inte lämpligt att planera för nya verksamhetsområden på andra ställen. Kommunen bedömer att det är ett väsentligt samhällsintresse att tillskapa områden för framtida verksamhetsområden i Vårgårda tätort då det är en förutsättning för att utveckla Vårgårdas näringsliv. Då detta behov inte kan tillgodoses genom att ta i anspråk annan mark, är det rimligt att viss jordbruksmark kan tas i anspråk. Område 1-6 prioriteras före övriga områden då de bedöms ge den ändamålsenliga strukturen och en långsiktigt god hushållning med mark. När jordbruks- och skogsmark tas i anspråk ska möjlighet till kompensationsåtgärder utredas. Läs mer om avvägningen mellan jordbruksmark och mark för verksamheter under kapitel Avvägningar mellan allmänna intressen.

Inom framtida verksamhetsområden ska stor återhållsamhet iakttas mot ny bebyggelse, anläggningar eller andra åtgärder som kan antas hindra framtida planering. Dock kan pågående användning fortsätta

tills vidare. Mindre om- och tillbyggnader av befintliga byggnader för att vidhålla byggnadens funktion kan medges. Särskild bedömning görs i varje enskilt fall.

Område 1 – Tumberg

Området rymmer idag Vårgårda och Herrljungas gemensamma återvinningscentral samt deponi, biogasanläggning och grustäkt, och bör utvecklas för ytterligare verksamheter. Området lämpar sig väl för samlokalisering av ytkrävande verksamheter, såsom större upplagsbehov, med viss omgivningspåverkan såsom lukt, buller m.m. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningssytor. För en väl avvägd utveckling av området bör ett helhetsgrepp tas genom exempelvis planprogram. Delar av området samägs med Herrljunga kommun och utvecklingen är därför delvis en mellankommunal fråga.

Område 2 – Vårgårda norra

Ombyggnaden av trafikplats Vårgårda Norra ger goda förutsättningar att utveckla området med verksamheter och detaljhandel som av ytanspråks- eller transportbehov lämpar sig vid trafikplats utanför centrum i skyltläge från E20. Framtida gång- och cykelvägskoppling stärker områdets koppling till centrala Vårgårda samt skapar förutsättningar att ta sig till arbetsplatser och handel på ett hållbart sätt. Förekomst av fornlämningar, geotekniska förhållanden, markavvattning, översvämningssrisk och naturvärden utreds i pågående planläggning. Föreslagen utveckling innebär att jordbruksmark tas i anspråk. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I pågående detaljplaneprocess styrs placering och höjdsättning av bebyggelse med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar behålls i möjligaste mån som översvämningssytor.

Område 3 – Lund

Området utgör, tillsammans med ovan beskrivna område 2, förlängning av befintlig verksamhetskorridor längs E20 norr ut. Ombyggnaden av trafikplatsen Vårgårda Norra ger goda förutsättningar att utveckla området med verksamheter. Området angränsar i söder till en lövskog med höga naturvärden, som omfattas av generellt biotopskydd enligt miljöbalken. Även inom jordbruksmarken kan objekt som omfattas av generellt biotopskydd finnas vilket behöver utredas i kommande planläggning. Förekomst av fornlämningar samt påverkan på naturvärden behöver utredas vid framtida planläggning. Föreslagen utveckling innebär att gårdar och jordbruksmark tas i anspråk. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar

Läs mer
Strategi för
handel, antagen
2022

i möjligaste mån behållas som översvämningssytor. För att möjliggöra effektiv hantering av dagvatten bör gemensamma lösningar hittas för verksamhetsområde 3, 4 och 7.

Område 4 – Norr om Flygaren etapp 1

Området norr om flygfältet vid väg 42 innebär en förlängning av befintlig verksamhetskorridor utmed E20. Ombyggnaden av trafikplatsen och närheten till Vårgårda tätort gör området attraktivt för verksamhetsetablering. Exponeringsläget vid E20 gör att stor hänsyn ska tas till områdets gestaltning och hög exploateringsgrad eftersträvas. Upplag eller andra verksamheter med större omgivningspåverkan är ej lämpligt. Idag ryms flera gårdar samt en mindre verksamhet med skrot- och metallhantering. Området omfattar även jordbruksmark och lövskog med höga naturvärden, och strukturer som omfattas av generellt biotopskydd enligt miljöbalken förekommer. Området är också relativt fornlämningsrikt. Natur- och kulturmiljövärden behöver utredas vid framtida planläggning och området bör utformas så att de högsta natur- och kulturmiljövärdena bevaras. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningssytor. För att möjliggöra effektiv hantering av dagvatten bör gemensamma lösningar hittas för verksamhetsområde 3, 4 och 7.

Område 5 – Flygaren södra

Området ligger i anslutning till kvarteret Flygaren och avser i första hand en framtida utveckling av ett befintligt verksamhetsområde med kompletterande funktioner. Vid utveckling av området bör bullerskyddande åtgärder utredas. Föreslagen utveckling innebär att jordbruksmark tas i anspråk. Delar av området täcks av markavvattningsföretag, vilket behöver utredas i kommande planeringsskeden. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningssytor.

Område 6 – Vid reningsverket

Området avser i första hand att möjliggöra utbyggnad av reningsverket. Åtgärder för att minska störningar i form av lukt och buller från reningsverket till närliggande område för framtida bostäder ska utredas vid framtida planläggning. Området ska utformas så att påverkan på landskapsbilden begränsas. Föreslagen utveckling innebär att jordbruksmark tas i anspråk. Delar av området täcks av markavvattningsföretag, vilket behöver utredas i kommande planeringsskeden. Delar av området riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall och höga

vattenflöden i Säveån. I kommande planeringsskeden behöver detta utredas vidare och placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till höga vattenflöden. Påverkan och lämplighet för samhällsviktig verksamhet ska särskilt utredas. Lågpunkter och rinnvägar bör i möjligaste mån behållas som översvämningsytor.

Framtida verksamhetsområden på längre sikt

Avser områden som på sikt bör utvecklas för verksamheter. Dessa områden ska dock avvakta tills andra utbyggnadsmöjligheter har tagits i anspråk, då områdena endast svagt hänger samman med befintlig tätort. Det kan inte betraktas som en ändamålsenlig struktur och god hushållning med mark att sprida ut tätortsbebyggelsen hit förrän andra, mer närbelägna områden, har byggts ut. Flertalet områden utgörs dessutom av sammanhängande jordbruksmark. Utbyggnad av dessa områden bör därför undvikas tills andra alternativ saknas. Inom framtida verksamhetsområden ska stor återhållsamhet iaktas mot ny bebyggelse. Ingen ny bebyggelse, anläggningar eller andra åtgärder som kan antas hindra framtida planering ska tillåtas inom området. Dock kan pågående användning fortsätta tills vidare. För befintliga bostadshus kan mindre tillbyggnader och ombyggnationer tillåtas. Bedömning görs i varje enskilt fall.

Område 7 - Norr om Flygaren etapp 2

Fortsättning i en andra etapp av området norr om flygfältet vid väg 42. Området omfattar jordbruksmark och strukturer som omfattas av generellt biotopskydd enligt miljöbalken förekommer. Natur- och kulturmiljövården behöver utredas vid framtida planläggning och området bör utformas så att de högsta natur- och kulturmiljövårderna bevaras. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningsytor. För att möjliggöra effektiv hantering av dagvatten bör gemensamma lösningar hittas för verksamhetsområde 3, 4 och 7.

Område 8 – Hobergs gränd

Området möjliggör för att förtäta befintlig verksamhetskorridor längs E20 norr om järnvägen. Genom föreslagen vägförbindelse kan verksamhetsområdena norr och söder om järnvägen länkas samman och få bättre tillgänglighet söderut till E20 och väg 42. Föreslagen utveckling innebär att en mindre yta med jordbruksmark tas i anspråk. Bostadsändamål i området får fortsatt pågå, och tillbyggnader på nuvarande bostadshus med upp till hälften av bostadens yta tillåts, samt komplementbyggnader. Inga nya bostäder eller bostadsbebyggelse ska dock

tillåtas i området. Områdets huvudsakliga användning ska fortsättningsvis vara verksamhets- och industriutveckling. Inom området finns mindre lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningsytor.

Område 9 - Karlslund

Området innebär en förlängning av befintlig verksamhetskorridor längs E20 söder om Säveån. Ombyggnaden av trafikplatsen och närheten till Vårgårda tätort gör området attraktivt för verksamhets-etablering. Inom området finns idag en mindre grupp bostadshus och jordbruksmark och föreslagen utveckling innebär att detta tas i anspråk. Bostadsändamål i området får fortsatt pågå, och tillbyggnader på nuvarande bostadshus med upp till hälften av bostadens yta tillåts, samt komplementbyggnader. Inga nya bostäder eller bostadsbebyggelse ska dock tillåtas i området. Områdets huvudsakliga användning ska fortsättningsvis vara verksamhets- och industriutveckling. Delar av området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård Vårgårda-Alguts-torp, som här utgörs av Vårgårda kvarn samt fornlämningsrika miljöer. Förekomst av fornlämningar samt påverkan på områdets kulturmiljövärden behöver utredas vid framtida planläggning, för att säkra att riksintresset tillgodoses. Tillkommande bebyggelse ska ske med hänsyn till kvarnmiljöns kulturhistoriska värden och omfattning, placering och utformning anpassas efter platsens förutsättningar. Inom jordbruksmarken kan även objekt som omfattas av generellt biotopskydd finnas, vilket behöver utredas i kommande planläggning. Delar av området täcks av markavvattningsföretag, vilket behöver utredas i samband med planläggning och exploatering. Närhet till Säveån behöver beaktas avseende bland annat dagvattenhantering inom området, som inte får bidra till att MKN för vattendraget försämrar. Delar av området riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall och höga vattenflöden i Säveån. I kommande planeringsskeden behöver detta utredas vidare och placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till höga vattenflöden. Lågpunkter och rinnvägar bör i möjligaste mån behållas som översvämningsytor. En mindre del av området i sydöst, i anslutning till befintliga verksamheter, ligger inom strandskyddsområde. Ett upphävande av strandskyddet prövas i detaljplaneskedet, då denna del redan i dagsläget är avskild från området närmast strandlinjen av väg och befintlig verksamhetsbebyggelse.

Område 10 – Nordäng östra

Området söder om Doggy vid nuvarande E20 kan utgöra förlängning av befintlig verksamhetskorridor, förutsatt att område 9 byggs ut. Området ligger relativt långt från Vårgårda tätort, dock med förutsättningar för kollektivtrafik längs väg 1900. Området består idag till stor del

av produktionsskog. Området angränsar till riksintresse för naturvård Siene-Landa och kulturmiljövård, Vårgårda-Algutstorp, områden med höga kulturmiljövärden samt till frilufts- och rekreationsområde. Vid planering av området ska verksamheterna lokaliseras och utformas så att påverkan på friluftsliv, naturvärden och kulturhistoriska värden begränsas. Närområdet är tätt på fornlämningar, vilket behöver utredas i kommande planläggning. Delar av området har i lövskogsinventering pekats ut som klass 1-område (högsta naturvärde) i form av ekhage och hagmark med blandade lövträd, blandskog med ädellövinslag, vilket behöver utredas vidare i kommande planläggning. Hänsyn behöver tas till värden inom och angränsande till området i kommande planeringsskeden. Inom området finns mindre lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningsytor.

Framtida småskalig/ickestörande verksamhet

Avser framtida områden för verksamheter av småskalig karaktär, som inte är störande för sin omgivning vad gäller exempelvis buller, transporter eller lukt.

Område 11 – Hjultorps ängar samt norr om reningsverket

Småskalig och ickestörande verksamhet möjliggörs söder om väg 42 och på en mindre yta norr om väg 42 och reningsverket, då närheten till reningsverket gör området mindre lämpligt för bostäder. Delar av området ligger inom generellt rekommenderat skyddsavstånd från reningsverket, och lämplig användning av området med hänsyn till störningar, framför allt lukt, från reningsverket behöver utredas. Läget är strategiskt med närhet till såväl tätort som viktiga transportleder, samt gång- och cykelväg längs väg 42. Större del av marken ägs av kommunen. Området består idag främst av jordbruksmark, och objekt som omfattas av generellt biotopskydd kan finnas vilket behöver utredas i kommande planläggning. Omgivningspåverkan såväl som utblickar från bebyggelsen söder om väg 42 ska beaktas i planeringen av området. Närhet till Säveån behöver beaktas avseende bland annat dagvattenhantering inom området, som inte får bidra till att MKN för vattendraget försämras. Inom jordbruksmarken kan även objekt som omfattas av generellt biotopskydd finnas. Området ligger med närhet till riksintresse för kulturmiljövård Vårgårda-Algutstorp, vars värden utgörs av fornlämningsmiljö som speglar odlingslandskapets utveckling sedan bronsåldern. Inga kända fornlämningar finns inom området, men erforderliga utredningar behöver göras i kommande planläggning för att säkerställa att riksintresse tillgodoses. Hänsyn ska i planläggning även tas till närliggande riksintresse för naturvård, Siene-Landa, vars värden utgörs av representativa naturbetesmarker med hög

artrikedom. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningsytor.

Område 12 - Utmed järnvägen

Området utmed järnvägen kan bebyggas med småskalig och ick-estörande verksamhet som ur risksynpunkt kan placeras i närheten av järnvägen. Området ska utformas med god gestaltning och så att bakomliggande områden så långt möjligt skyddas mot buller från järnvägen. Inom området finns lågpunkter som riskerar att översvämmas vid kraftiga skyfall. I kommande planeringsskeden ska placering och höjdsättning av bebyggelse ske med hänsyn till detta, och lågpunkter och rinnvägar i möjligaste mån behållas som översvämningsytor.

Reningsverk

Avser det kommunala reningsverket Hjultorp. För att kunna möta planerad befolkningsutveckling behöver reningsverket byggas ut.

Flygfält

Flygfält för mindre privatflyg, dragracing, trafiksäkerhetester och dylikt. Flygfältet ska ges möjlighet att utvecklas.

Kulturmiljö

Avser kulturmiljön kring Kullings-Skövde kyrka, Algustorps kyrka och Tumbergs hembygdsplats som är områden med höga kulturmiljövärden. Områdenas värden ska skyddas samtidigt som verksamheterna inom områdena fortsatt ska ges möjlighet att utvecklas, bland annat avseende behov av begravningsmark.

Fritidsanläggning

Avser områden för sport- och fritidsanläggningar i form av bland annat skidbacken vid Kesberget och Tånga, med bland annat 4H-gård samt Tångahallen med dess kringverksamhet. Dessa anläggningar är särskilt iordningställda för en viss aktivitet eller funktion och därmed inte allmänt tillgängliga på samma sätt som områden för rekreation/friluftsliv. Åtgärder som försvårar eller förhindrar anläggningarnas verksamhet ska undvikas. Inom Tånga ska möjlighet att anlägga minnesplats för sällskapsdjur utredas.

Framtida koloniområde

Framtida område för små kolonistugor och odlingslotter med möjlighet till gemensam tillgång till vatten m.m. Vid höga vattenflöden i Sävån riskerar området att översvämmas, vilket behöver beaktas i utformningen av området.

Grönstruktur - Rekreation/friluftsliv, park, grönområden och natur

Avser användningar som tillsammans utgör viktiga delar av tätortens grönstruktur, och preciseras nedan. Grönstrukturen är viktig ur ett estetiskt, ekologiskt, hälsomässigt och klimatanpassningsperspektiv och ska inte tas i anspråk för ny bebyggelse.

Rekreation/friluftsliv

Större rekreations- och grönområden med höga naturvärden samt rekreativa och sociala värden. Områdena ska värnas och utvecklas för människors rekreation, lek och umgänge. Områdenas naturvärden ska också värnas och utvecklas. Inom områdena ska det finnas stigar och motionsspår där trygghetsskapande och tillgänglighetsfrämjande åtgärder ska prioriteras.

Kesberget

Större rekreationsområde med anlagda motions- och elljusspår, skid-anläggning, bikepark, discgolf, omklädningsrum mm. Kesberget ska ges förutsättningar att utvecklas som rekreationsområde. Skötsel av området ska främja allmänhetens tillgång till rekreationsområdet samt bevarande och utveckling av biologisk mångfald. Föreslaget gång- och cykelstråk ökar tillgängligheten till området och skapar en ny entré till området i norr vid Fagrabo.

Ekhagen

Större strövområde med naturkaraktär som hänger samman med Tånga hed, golfbanan och genom utveckling av rekreationsstråk kopplas samman med strövområde i Södra Vårgårda/Hjultorp. Området ska ges förutsättningar att utvecklas som rekreationsområde.

Södra Vårgårda/Hjultorp

Större strövområde med naturkaraktär. Området ska utvecklas som rekreationsområde och bli mer tillgängligt genom att stigar/gångstråk anläggs längs och över Sävån, och mot befintliga stigar och vägar för att skapa sammanhängande stråk.

Tånga hed

Tånga hed är ett före detta militärt övningsfält som används som strövområde/rekreativområde, samt för idrotts- och besöksverksamhet. Delar av området utgörs av naturreservat. Området ska stärkas, bland annat genom bättre och tydligare kopplingar till centrum och genom en gång- och cykelbro över till Kesbergsområdet med friluftsområde och skolor.

Park

Iordningsställda parker med höga sociala och rekreativa värden, som ska värnas och utvecklas som mötesplatser och för människors rekreation, lek och umgänge. Parkerna är en del av grönstrukturen och ska utvecklas och skötas ur ett ekosystemperspektiv. Utöver nedan beskrivna parker finns även Järnvägsparken som ligger inom användningen "Centrum".

Dahls park

Bostadsnära park och utflyktslekplats med höga sociala värden, belägen vid Klockarebolet. Parken är viktig för invånarnas närhet till grönska i nordvästra delen av tätorten där en stor andel bor i flerbostadshus, och kan bli tillgänglig för fler av tätortens invånare och utvecklas som mötesplats genom förbättrade gång- och cykelkopplingar.

Alléparken

Alléparken, eller Björkdungen som den också kallas, är centralt belägen med en väl uppvuxen björkdunge mot Allégatan och öppna gräsytor. Parken är viktig för biologisk mångfald och ekosystemtjänster i centrala tätorten. Då parken utgör en lågpunkt kan den med fördel användas som översvämningssyta och för fördröjning av dagvatten.

Åparken

Bostadsnära park och rekreativstråk längs med Kyllingsån, som är del i ett större grönstråk genom tätorten från Kyllings mader och Kesbergsområdet till Sävån. Parken och å-området ska tillgängliggöras och utvecklas som mötesplats i södra Vårgårda.

Björkparken

Björkparken ligger i anslutning till centrala skolområdet och idrottsanläggningen och används till större del som skolgård för Lindbladskolan, men är tillgänglig för allmänheten efter skoltid. Parken nås genom gröna gång- och cykelstråk i både nord-sydlig och öst-västlig riktning och föreslagen GC-koppling söderut stärker kopplingen till Tånga Hed.

Läs mer

Utvecklingsprogram för Kyllingsån, antaget 2023

Framtida park

Avser utveckling av ny park som kan utgöra viktig aktivitetsyta och mötesplats, och som skapar en sammanhängande grön länk mellan Fagrabo, Kesbergsområdet och centrala tätorten.

Grönområde

Avser grönområden och naturinslag inom tätorten som inte sköts i samma utsträckning som parker, men är viktiga och mångfunktionella ytor med rekreativa såväl som ekologiska värden. Grönområden ska utvecklas ur ett ekosystemperspektiv, för att skapa flera nyttor för klimatanpassning, biologisk mångfald, sociala värden och naturvärden. De kan också ha en funktion som ridåer mellan bostäder och verksamhetsområden. Grönområdena är viktiga att bevara för invånarnas närhet till grönska samt för sina ekosystemtjänster.

Natur

Avser skogsmark, öppna grönytor, mindre naturområden, övrig öppen mark samt befintlig enskild bebyggelse, och enstaka ny bebyggelse som prövas i förhandsbesked, utanför tätorten. Områdena kan utgöra stråk mellan större naturområden och ska värnas som rekreationsstråk, spridningskorridorer för växter och djur samt för att omhänderta dagvatten. De kan också ha en funktion som ridåer mellan verksamhetsområden och bostäder.

Framtida natur

Efter att bergtäktens verksamhet har avslutats ska området återställas som natur.

Jordbruksmark

Avser åker- och betesmark. Åtgärder som försvårar eller förhindrar jordbruksverksamhet ska undvikas.

Vatten

Avser Kyllingsån och Säveån. Åarna utgör viktiga stråk för rekreation och biologisk mångfald. Åarnas rekreativa värden ska framhävas och tillgängliggöras genom broar, gång- och cykelvägar, stigar, utkiksplatser, fågeltorn och dylikt. Den biologiska mångfalden ska främjas.

Framtida rekreationsstråk

Föreslagna rekreationsstråk utgör förlängning av befintliga rekreationsstråk såsom vandringsleder, gång- och cykelvägar och skogsvägar och skapar sammanhängande stråk som förbättrar tillgängligheten till rekreationsområden. Ett viktigt stråk följer Kyllingsån, från Färgaregatan till Algutstorp, och länkar samman Kyllings mader och Tånga med norra tätorten och Säveån.

Läs mer
Utvecklingsprogram för Kyllingsån, antaget 2023

◆◆◆◆ Framtida gång- och cykelkopplingar

Föreslagna gång- och cykelvägar som länkar samman stadsdelar, bidrar till säkra skolvägar och ökar tillgängligheten till fritidsanläggningar, rekreationsområden och arbetsplatser.

- - Järnväg

Omfattar Västra stambanan. Inom 30 meter från närmaste spårmitt ska hållas byggnadsfritt. Järnvägen utgör transportled för farligt gods. När ny bebyggelse planeras inom 150 meter från järnvägen ska en riskanalys genomföras. Ny bebyggelse längs järnväg får inte hindra en eventuell utbyggnad av fler spår.

— Större vägar

Omfattar E20 och större allmänna vägar (väg 42) som är av stor regional betydelse. E20 och väg 42 är primära transportleder för farligt gods. Vidare omfattas även Länsväg 181, som är funktionellt prioriterad väg avseende godstransporter och dagliga transporter, samt sekundär väg för farligt gods. Om ny bebyggelse planeras inom 150 meter från dessa vägar ska en riskanalys genomföras.

Läs mer
Gatustruktur
Vårgårda tätort,
Norconsult 2019

— Huvudgator

Omfattar gator som är bärande i tätortens gatustruktur. Gatorna/vägarna ska ha god tillgänglighet för alla trafikslag. Förändrad markanvändning längs gatorna ska ägnas stor omsorg vad gäller gestaltning och utformning, framförallt i centrum där attraktiva gaturum eftersträvas. För rådighet över gestaltning och utformning är ett kommunalt övertagande av huvudmannskapet för de idag statliga vägarna inom tätorten en förutsättning. Det är kommunens avsikt, och processen pågår. Högstorpsvägen i östra delen av FÖP-området är idag enskild väg. Betydelsen av denna väg ökar allteftersom Fagrabö bygs ut. På sikt bör därför Högstorpsvägen övergå till allmän väg (kommunal väghållare). Standarden på vägen behöver bli bättre, särskilt tunneln under järnvägen.

— Framtida väg och trafikplats

Avser markreservat för nya vägar och trafikplatser.

E20

Ny sträckning av E20 innebär ökad framkomlighet och förbättrad trafiksäkerhet. I samband med ombyggnation av E20 byggs trafikplats Hjultorp och trafikplats Vårgårda om. Ny trafikplats Vårgårda norra tillkommer vid korsningen väg 181. Ombyggnad av befintliga trafikplatser samt ny trafikplats i norra Vårgårda möjliggör för fortsatt utveckling av verksamheter längs E20.

Läs mer
Vägplaner
för E20 förbi
Vårgårda, E20
Bäligne-Vårgårda & E20
Vårgårda-Ribbingsberg

Ny industriväg mellan Wallentinsvägen-Åleden

Ny förbindelse mellan Wallentinsvägen och Åleden i tunnel under järnvägen med syfte att minska Västra stambanans barriräreffekt och koppla samman verksamhetsområdena längs järnvägen. Förbindelsen kan också fungera som omledningsväg om olycka eller dylikt stoppar trafiken på E20.

Huvudgata i Fagrabo

Inom framtida bostadsområde ska ny huvudgata från Fagrabovägen byggas ut. Rundslinga möjliggör att försörja bostadsområdet med busstrafik.

Gestaltade vägmiljöer

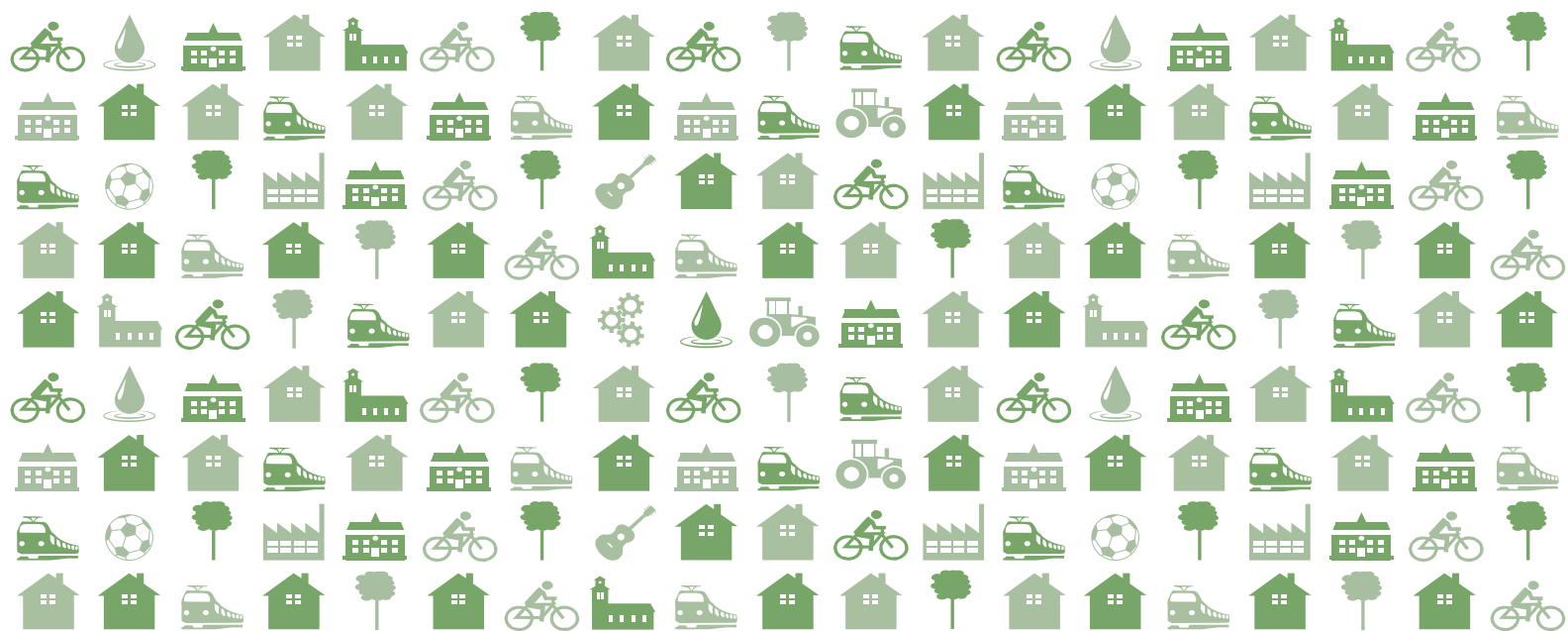
Längs infarter, huvudgator och längs järnvägen ska nuvarande och framtida bebyggelse ägnas stor omsorg vad gäller gestaltning och utformning. Byggnader, upplag och liknade ska ordnas på ett sätt som ger ett Vårgårda ett representativt intryck för besökare och förbipasserande.

Kraftledningar

Ny bebyggelse får inte uppföras närmare än 100 meter från 400 kV-ledningar. Vid bebyggelse för stadigvarande vistelse rekommenderas att minsta avstånd är 130 meter från 400 kV-ledningar. För ledningar med 130 kV får bebyggelse inte uppföras närmare än 50 meter.

TEMATISKA INRIKTNINGAR

Tematiska inriktningar

I detta avsnitt anges de tematiska inriktningar som gäller för hela tätorten. Endast de inriktningar som är av relevans för Vårgårdas tätortsutveckling, det vill säga inom FÖP-området, presenteras här. Hänvisning görs till den kommunomfattande översiktsplanen om de tematiska inriktningarna fortsatt är giltiga och relevanta för FÖP-området.

Läs mer

Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (SFS 2013:866). Lagen syftar till att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen. Kommuner är skyldiga att anta riktlinjer för bostadsförsörjningen varje mandatperiod.

Bostadsförsörjning

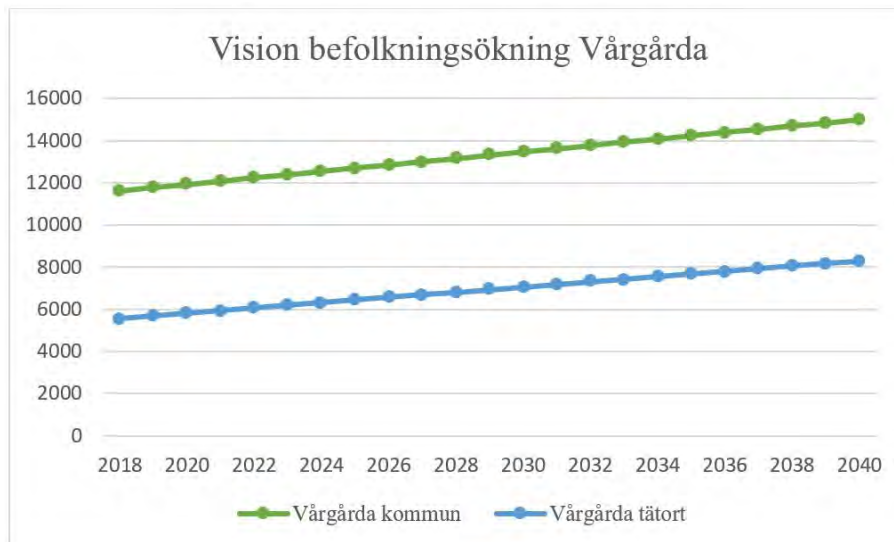
Bra bostäder samt trivsamma och trygga boendemiljöer är viktigt för såväl individens hälsa som för tillväxt och välfärd i kommunen. Planeringen för att utveckla boendet är därför en viktig del i kommunens strategiska planering. Idag råder det stor brist på bostäder i stora delar av landet. Nybyggnadstakten har ökat de senaste åren, men behovet av nya bostäder är ändå stort.

Olika upplåtelseformer är ett viktigt instrument för att människor med varierande ekonomiska möjligheter och önskemål ska kunna få tillgång till ett bra boende. En blandning av upplåtelseformer i samma område stärker förutsättningarna för en socioekonomisk blandning och gynnar mångfald och integration. Det underlättar också att kunna flytta inom orten om livssituationen ändras.

Förtätning skapar bättre underlag för service, kollektivtrafik och möjliggör möten mellan människor. Genom att utgå från det befintliga och bygga med hänsyn till omgivningen kan bostadsområden kompletteras på ett bra sätt.

Befolkningsökning och bostadsbehov i Vårgårda

I Vårgårda råder för närvarande bostadsbrist. Det behövs bostäder av olika slag och upplåtelseformer, framförallt fler lägenheter och mindre bostäder. I Vårgårda kommun har det i genomsnitt färdigställts 47,5 bostäder per år 2016 – 2020. Enligt Länsstyrelsens regionala bostadsmarknadsanalys antas Vårgårdas folkmängd öka i högre takt än genomsnittet i regionen de närmaste åren. År 2027 beräknas tätorten uppgå till cirka 6 000 invånare.

Vision befolkningsökning Vårgårda

Vårgårda kommun håller på att ta fram nya riktlinjer för sin bostadsförsörjning till år 2027. Enligt förslag till riktlinjer behöver kommunen planera för cirka 80 nya bostäder årligen fram till år 2027 för att uppnå visionen att kommunen då ska bli 13 000 invånare. I det ingår både nytillskott och ersättning av befintliga bostäder. De flesta av de tillkommande bostäderna kommer att ligga i Vårgårda tätort. Utifrån ett antagande om att cirka 75 procent av nybyggnationen sker i Vårgårda tätort innebär det att tätorten uppgår till cirka 6 700 invånare år 2027. Alltså fler än prognosen anger. Det innebär också att kommunen behöver planera för drygt 650 bostäder i Vårgårda tätort till dess, nästan 80-90 bostäder per år.

För närvarande finns ingen prognos för bostadsbehovet i Vårgårda efter 2027. En framskrivning av visionen ger ett befolkningsmål för hela kommunen om 15 000 invånare år 2040. Med samma antagande att cirka 80 procent av nybyggnationen även fortsättningsvis sker i Vårgårda innebär det att tätorten uppgår till cirka 8 300 invånare år 2040. Kommunen behöver i så fall fortsätta att planera för nästan 70 bostäder per år i Vårgårda tätort, cirka 870 bostäder perioden 2027-2040. Fram till 2040 innebär det att totalt cirka 1515 bostäder behöver byggas.

Olika grupperns behov och efterfrågan

Barnfamiljer

Tillgång till ändamålsenliga och goda bostäder är en grundläggande förutsättning för barns trygghet och utvecklingsmöjligheter. Kommunen har ett tydligt ansvar för att tillse så att det finns en fungerande bostadsförsörjning som motsvarar de behov och den efterfrågan som finns. För barnfamiljer kan Vårgårda erbjuda bostäder och tomter till

Läs mer
Bostadsmarknadsanalys Västra Götalands län 2021, Länsstyrelsen rapport 2021:17

ett mer överkomligt pris än Göteborg och dess angränsande kommuner. Vårgårda har en hög andel småhus och kan attrahera familjer som vill ha ett eget hus med goda pendlingsmöjligheter och nära till naturen. De senaste åren har cirka 10–15 villatomter sålts till privatpersoner via den kommunala tomtkön.

Ungdomar

Ungdomar som flyttar till eget boende efterfrågar i första hand små, billiga hyreslägenheter. Nybyggda lägenheter är i allmänhet dyrare än äldre och det är svårt att bygga bostäder för ungdomar då hyrorna blir höga. För att få loss bra lägenheter för ungdomar behöver flyttningsströmmar ske för att frigöra bostäder ur det befintliga beståndet.

Äldre

Vårgårda har en åldrande befolkning. År 2027 beräknas antalet invånare som är 80 år och äldre ha ökat med cirka 45 procent i kommunen. Det ställer höga krav vad gäller anpassade bostäder och service. För att klara av bostadsförsörjningen för den ökande äldre befolkningen måste fler bostäder som passar äldre skapas för att inte behovet av särskilt boende ska öka dramatiskt.

Grupper i behov av särskilt stöd

Vissa grupper behöver särskilda boenden såsom serviceboende eller gruppboende. Kommunen har tagit fram ett program för strategisk lokalförsörjning för att säkerställa en samsyn på lokalförsörjningsprocessen och ansvarsfördelning.

Med seniorboende avses vanliga bostäder med bra standard och tillgänglighet, med syfte att vara ett enkelt och bekvämt alternativ för äldre. Det finns idag två seniorboenden i Vårgårda, samt två särskilda boenden för äldre: Vårgården och Kullingshemmet.

Inom LSS (boende enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) finns en serviceboende, tre gruppboenden och ett korttidsboende i Vårgårda tätort. För personer med behov av stöd och service/LSS finns behov av mer individuellt anpassade boenden i tätorten.

Inriktningar

- Främja bostäder för socioekonomiskt svagare grupper.
- Främja bostäder för ungdomar.
- Värna om befintliga värden vid utformning av ny bostadsbebyggelse.
- Verka för ett ändamålsenligt bostadsbyggande som är resurseffektivt ur markanvändnings- och samhällsekonomiskt perspektiv.
- Frigör ytor för nya bostäder i centrumnära lägen genom att möjliggöra flytt av ytkrävande och/eller störande verksamheter till nya verksamhetsområden.
- Lokalisera servicebostäder i centrala lägen med närhet till service och kommunikationer.
- Verka för trivsamma och trygga bostadsområden genom att främja överblickbarhet och orienterbarhet.
- Använd markanvisning och strategiska markköp/innehav som verktyg för ökad rådighet i styrning av typ av bebyggelse och upplåtelseformer.

Trafikstruktur

Vårgårda kommun eftersträvar att bli fossiloberoende. Trafikstrukturen ska utvecklas i hållbar riktning och samtidigt bli mer tillgänglig, säker och attraktiv. Vårgårda resecentrum är kommunens nav och binder ihop kommunen med övriga regionen. Gång och cykel ska särskilt prioriteras och vara det primära färd sättet i Vårgårda tätort.

Representativa infarter

Vårgårda ligger mellan E20, väg 42 och länsväg 181. Västra stambanan Göteborg-Stockholm går också genom tätorten. Upplevelsen av Vårgårda påverkas därför av hur landskapet och bebyggelsen längs dessa leder utformas och sköts. Många förbipasserande på vägarna och järnvägen får ett intryck av Vårgårda av det som syns genom fönstret.

Cykelvägar

Vårgårda är en cykelkommun och tätortens avgränsade storlek gör att cykeln med lätthet kan användas för att ta sig mellan olika målpunkter inom tätorten. Särskilt för barn och unga är det ett viktigt färdmedel och cykelvägar till skolor är därför den högsta prioriteten i kommunens cykelstrategi. Genom cykeln skapas en större frihet att snabbt och billigt ta sig längre sträckor. Det är av stor vikt att cykelnätet upplevs tryggt och trafiksäkert. Utbyggnad och upprustning av tätortens gång- och cykelvägnät är ett långsiktigt arbete som måste bedrivas kontinuerligt. Arbetet kräver samverkan mellan olika väghållare och inom den kommunala organisationen. Tillgänglighetsfrämjande åtgärder är prioriterat för att alla ska kunna röra sig självständigt i hela tätorten/småstaden.

Stråk mellan stationsområdet och målpunkter i verksamhetsområdena, centrum/Kungsgatan och mot Tånga hed är viktiga att stärka för att underlätta för pendling med hållbara färdmedel. Möjligheterna att cykla är också beroende av att det finns bra parkeringsmöjligheter samt cykelpumpstationer fördelade på väl valda ställen i tätorten. Det ska även vara enkelt att ta med sig cykel på tåg/buss.

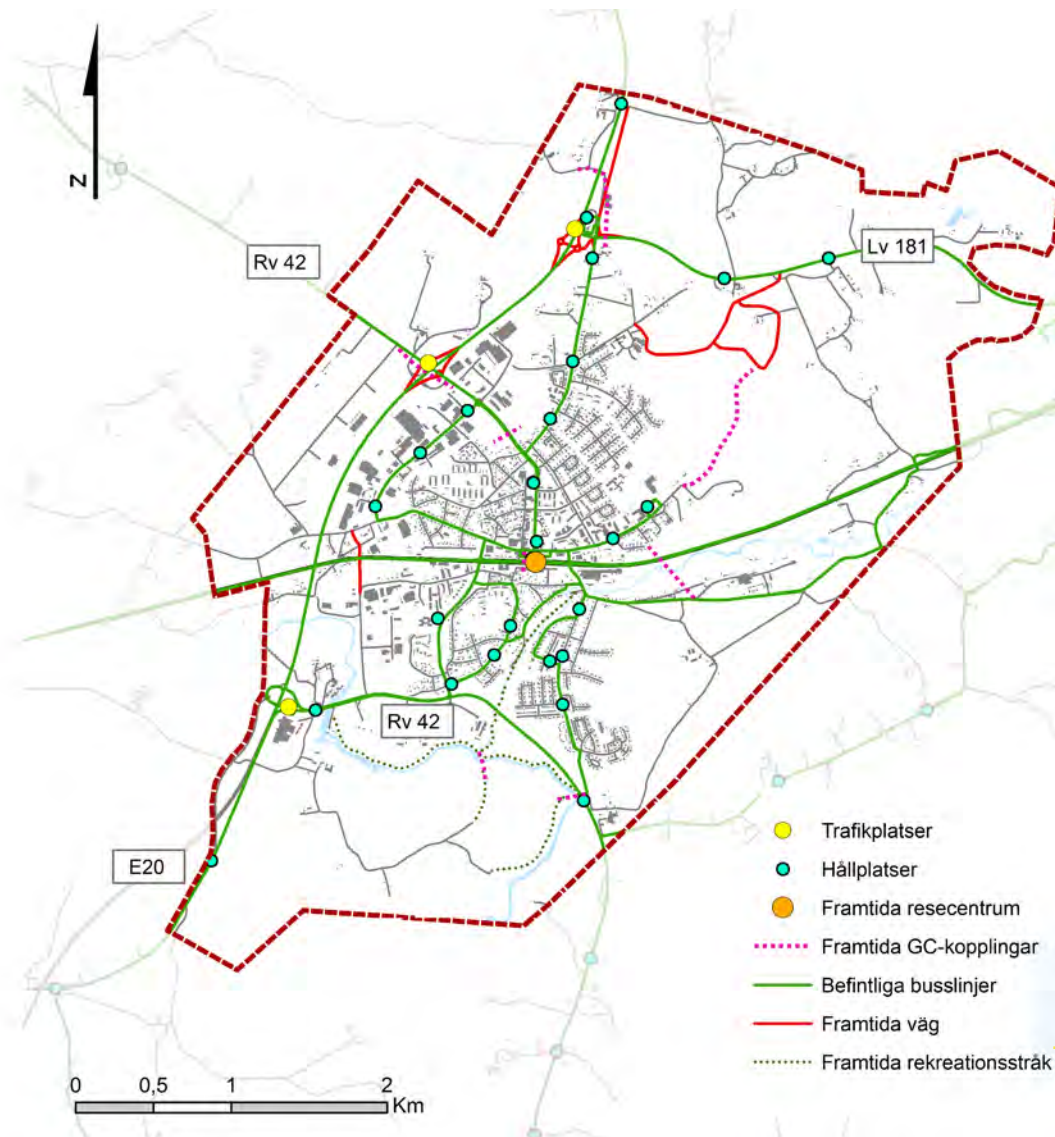
Gångvägar/gångstråk

Vårgårdas korta avstånd gör det möjligt att ta sig till fots mellan olika målpunkter i småstaden. Det är särskilt viktigt att stärka stråk från stationsområdet till målpunkter såsom större skolor, arbetsplatser, friluft- och rekreationsområden och fritidsaktiviteter. Det är även avgörande att säkra tillgängligheten till andra viktiga funktioner och målpunkter såsom samhällsservice och fritidsanläggningar som används i vardagen. Gångstråk ska anpassas så att alla, oavsett ålder

Läs mer

Gång- och cykelvägsplan, Vårgårda kommun, 2009

Strategi för ökad och säker cykling i Vårgårda kommun - En cykelkommun, Vårgårda kommun, 2017

Karta: Trafikstruktur

eller funktionsvariation, kan röra sig i småstaden. Nya gångstråk ska tillgängliggöra Vårgårdas frilufts- och rekreationsområden och göra det möjligt att promenera längs med Kyllingsån och Säveån.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är viktig för arbets- och studiependling till och från Vårgårda tätort. I Vårgårda går de största pendlingsströmmarna mot Alingsås. Västra stambanan ger goda förutsättningar för pendling mot Alingsås-Göteborg eller Herrljunga-Skövde. Det finns även bussar till Borås, Alingsås och Herrljunga samt till Essunga. Vårgårdas stationsområde ska utvecklas till ett resecentrum där det är enkelt att byta färdmedel mellan olika trafikslag. Se inriktning för resecentrum under geografiska inriktningar till mark- och vattenanvändningskartan. I Vårgårda tätort finns inga stadsbussar, linjerna trafikeras istället av regionala bussar. Det finns även anropsstyrda hållplatser. En

Genomförande – Kollektivtrafik
 Kollektivtrafikens utveckling i Vårgårda är resultatet av samverkan mellan Västra Götalandsregionen, Boråsregionen, Västtrafik och Vårgårda kommun. Planering av linjedragningar och lokalisering av hållplatser är ett samarbete mellan Vårgårda kommun, Västtrafik och trafikföretag.

förutsättning för bra kollektivtrafik är att nya bostadsområden och viktiga målpunkter placeras nära kollektivtrafik (maximalt 400 meter från busshållplats alternativt inom 1 000 meter från resecentrum) eller att det finns förutsättningar att ansluta med ny kollektivtrafik. Kollektivtrafikens framkomlighet i vägnätet är viktig för att bibehålla och öka dess attraktivitet. I Vårgårda gäller det särskilt Kullingsleden och Centrumgatan, som trafikeras av flera busslinjer.

Gatunät & gatumiljö

Vårgårda ska eftersträva ett mer finmaskigt och sammanhängande gatunät som gör att trafiken kan fördelas (silas) på fler gator. Det minskar belastningen på korsningarna Stockholmsvägen/Centrumgatan och Centrumgatan/Parkgatan.

Gator, framförallt i centrum, ska utvecklas till stadsmässiga stråk där de oskyddade trafikanterna prioriteras. I centrum ska ny och kompletterande bebyggelse längs gatorna utformas på ett sätt som skapar attraktiva och trygga stadsrum. Vid planering av nya områden ska SCAFT-strukturer så långt som möjligt undvikas. Att utforma gator med låg hastighet är en förutsättning för att skapa ett fungerande samspel mellan biltrafik och oskyddade trafikanter.

Hållbar mobilitet

Vårgårda ska fortsätta satsa på hållbar mobilitet. För att underlätta för cykling finns idag ett låsbart cykelgarage vid stationsområdet. Här finns också hyrcyklar att tillgå. Vidare satsningar ska underlätta och locka såväl vårgårdabor som besökare att transportera sig hållbart. Näringslivets initiativ till innovativa lösningar kring hållbar mobilitet ska uppmuntras.

Parkeringar

Möjlighet att parkera olika fordon är av stor betydelse. Tillräckligt med cykelparkeringar vid småstadens olika målpunkter måste finnas för att det ska vara lätt att cykla. Vårgårda kommun är en landsbygdskommun där tätorten är och kommer vara en viktig målpunkt med bilen. Därför behöver det finnas tillräckligt med parkeringsplatser rätt lokaliserade och med laddinfrastruktur för att småstaden ska vara tillgänglig även för de som bor på landsbygden.

Barriärer

Järnvägen utgör en barriär då den enbart kan korsas vid ett fåtal över- och undergångar inom Vårgårda. E20 och Kullingsleden går på bro över järnvägen medan Industrigatan och Högstorpsvägen går i tunnel. Därutöver finns en gångtunnel vid tågstationen. Föreslagen

vägförbindelse Wallentinsvägen-Åleden under Västra stambanan innebär att ytterligare en undergång skapas.

Riksintresse kommunikation

Vårgårda tätort berörs av tre riksintressen för kommunikation: Västra stambanan, väg E20 och väg 42.

Västra stambanan är av internationell betydelse och ingår i det utpekade TEN-T-nätet. Banan är viktig för både person- och godstrafik mellan Göteborg och Stockholm och ingår även i det strategiska godsnätet.

E20 utgör en viktig förbindelse mellan Stockholm, Göteborg och vidare söderut till Malmö och Köpenhamn. Sträckan ingår i det nationella stamnätet och är av särskild nationell betydelse. E20 byggs om till mötesseparerad väg på sträckan från befintlig trafikplats Vårgårda södra i sydväst till och med en ny trafikplats, Fagrabo, med anslutning till länsväg 181 i nordost.

Väg 42, mellan Trollhättan/Vänersborg-Borås, är av särskild regional betydelse och utgör förbindelse mellan regionala centra. Vägen har stor betydelse för näringslivets transporter och ingår i Västra Götalands utpekade stråk som viktig för regional utveckling och som funktion för kommun- och regionöverskridande arbetspendling. Vägen är rekommenderad transportväg för farligt gods.

Hur riksintresset beaktas

Riksintressenas värden bedöms inte påverkas negativt. Översiktsplanens inriktning för utveckling av tätorten bedöms vara förenlig med riksintresse för kommunikationer. Föreslagen vägförbindelse Wallentinsvägen-Åleden under Västra stambanan skapar en bättre alternativ omledningsväg genom industriområdet istället för genom Vårgårda centrum vid händelse av olycka på E20.

Kommunen avser att samråda med berörda statliga myndigheter vid förändrad markanvändning eller prövning av andra tillstånd som kan komma att påverka riksintressenas värden.

Illustration över Vårgårda stationsområde, Planprogram Vårgårda centrum 2019

Inriktningar

- Utforma gång- och cykelvägnätet så att det är tryggt, säkert och sammanhängande till viktiga målpunkter som bostadsområden, större arbetsplatser, skolor, idrottsplatser, affärer, tågstationen och andra större kollektivtrafikhållplatser. Säkerhet och trygghet ska särskilt värnas i de delar av gång- och cykelnätet som ofta används av barn, exempelvis skolvägar och vägar till idrottsplatser.
- Det ska vara lätt att orientera sig längs Vårgårdas gator och miljöerna i centrum ska ha en stadsmässig prägel med mycket grönska. God orienterbarhet och genomsiktighet ska eftersträvas vid utformning av gång- och cykelvägnät för att främja trygghet.
- Utforma omgivningen längs E20, väg 42, länsväg 181 och järnvägen som representativa miljöer med god gestaltning av bebyggelse och grönområden. Entrépunkter och andra viktiga platser såsom vid Kullings-Skövde kyrka i norr samt Algutstorps kyrka i söder bör särskilt uppmärksammas.
- Anlägg ytterligare kopplingar över eller under järnvägen; en ny industrilänk Åleden– Wallentinsvägen, samt ett gångstråk mellan Kesberget och Tånga Hed. Gångtunneln vid tågstationen bör förbättras för ökad trygghet och tillgänglighet för alla.
- Anlägg nya hållplatslägen och linjedragningar i samband med exploatering av nya områden.
- Säkerställ att det finns god tillgång till parkeringsplatser för olika trafikslag vid viktiga målpunkter. Parkeringsplatserna bör vara yteffektiva och med laddinfrastruktur.
- Prioritera oskyddade trafikanter vid utformning och hastighet för gator.
- Eftersträva goda förutsättningar för kollektivtrafik genom maximalt 400 meter till busshållplats eller 1 000 meter till resecentrum.
- Alla planer på byggnader och byggnadsverk med en totalhöjd överstigande 45 meter inom tätort eller 20 meter utanför tätort remitteras till Landvetters respektive Trollhättans flygplatser.

Grönstruktur

I grönstrukturen ingår all mark som inte är hårdgjord eller täckt av byggnader, det vill säga natur, anlagda parker, villaträdgårdar, odlingslotter och gräsytor. Grönstrukturen har värde för både människor och växt-och djurliv. Både privat och kommunal mark ingår.

Grönska är viktigt ur ett estetiskt, ekologiskt och hälsomässigt perspektiv. Det gröna används för rekreation, möten och aktivitet. För barn är närhet till grönområden extra viktigt. Generösa skolgårdar och närhet till pedagogiska naturmiljöer och utflyktsmål kan stötta lärande och nyfikenhet. På fritiden är parker, sport- och lekplatser och natur- och grönområden av stor betydelse. Enligt Boverket är 300 meter ett gränsvärde för hur långt man är beredd att gå till ett grönområde för att man ska använda det ofta. En god grönstruktur behöver vara som en ”väv” där de olika delarna binds ihop med gröna stråk. Stråken utgör länkar mellan tätortens grönområden och naturen utanför.

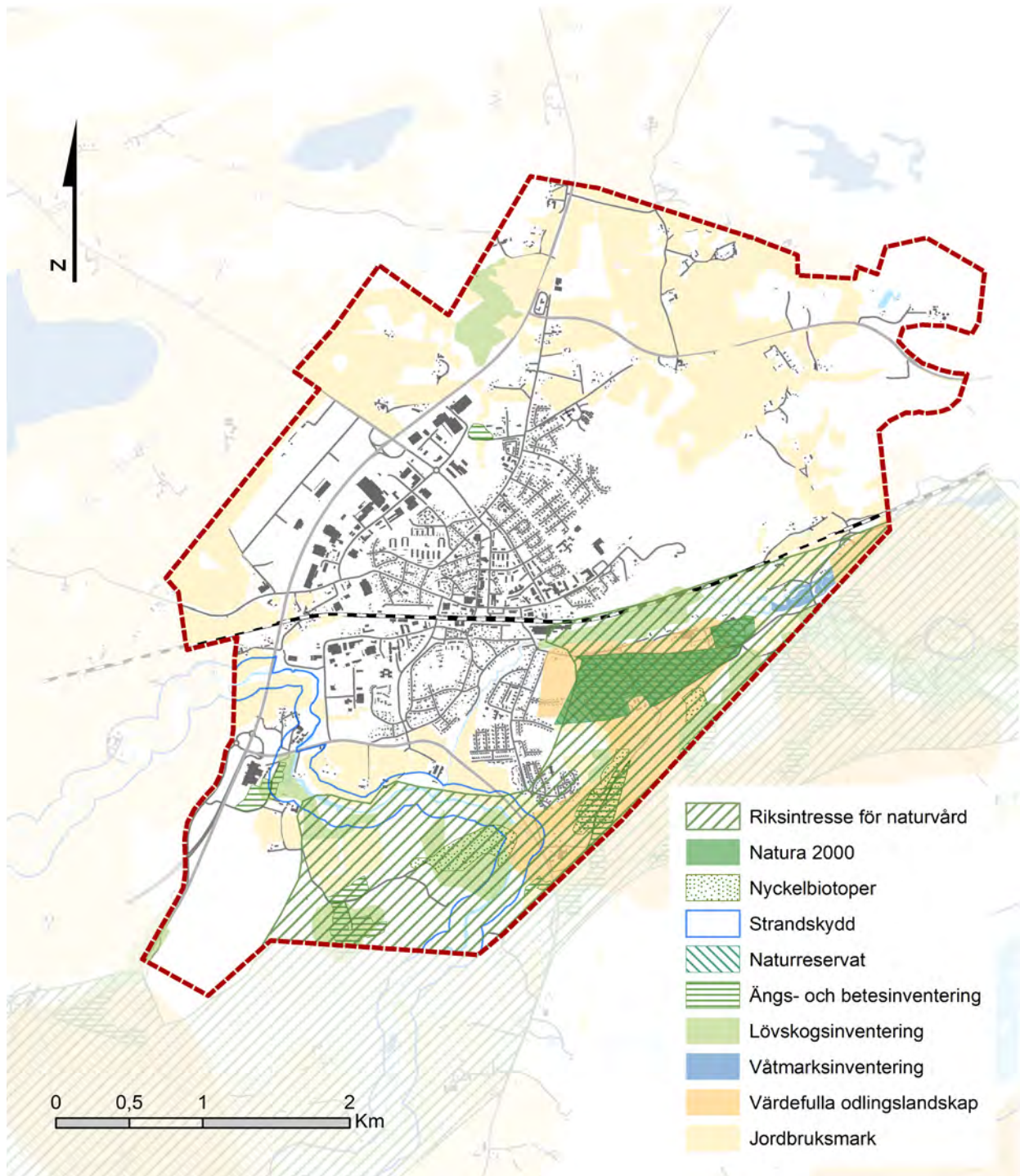
För biologisk mångfald är det viktigt med sammanhängande naturområden och att bevara gröna kilar och stråk som djur och växter kan använda som spridningskorridorer.

Grönstrukturen är avgörande för att hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. Genom att sträva efter att maximera ekosystemtjänsterna är det möjligt att både anpassa småstaden till klimatförändringar och till att skapa sociala och ekologiska värden.

Tätortsnära rekreation och friluftsområden

En viktig del av småstaden Vårgårdas identitet är dess närhet till grönområden och större rekreativområden. Vårgårda tätort karaktäriseras av gröna villaträdgårdar med stora närliggande naturområden, men färre anlagda parker. Målet är att alla i Vårgårda tätort ska ha max 300 meter till ett mindre grönområde eller stråk och max 500 meter till ett större grönområde/rekreativområde. Idag uppnås det för nästan hela tätorten. Centrum har sämst tillgång till grönområden och rekreation. Tillgång till grönområden är särskilt angeläget nära flerbostadshus. I nordöstra delen av tätorten ligger det större rekreativområdet Kesberget. Här finns ordnade stigar, eljusspår, slalombacke, discgolf, MTB-banor och strövområden. Området är en viktig tillgång för hela tätorten, både för boende och besökare.

Öster och söder om Vårgårda finns ett stort sammanhängande rekreativområde med höga värden. Området har fler naturstigar och stråk. Inom området ligger bland annat Tånga Hed.

Karta: Skyddad natur

Grönstruktur i tätorten

Läs mer
Utredningsskisser
grönstruktur,
Mareld 2019

Parker och grönområden inom tätorten har flera viktiga funktioner för den hållbara småstaden. De erbjuder bland annat sociala värden som samlingsplatser och ytor för rekreation och ekologiska värden som ekosystemtjänster. I och med att de centrala delarna av tätorten har färre anlagda parker och grönområden är det viktigt att stärka de gröna ytor som finns och utveckla kopplingarna mellan dem och omgivande grönstruktur. Parken vid Klockarebolet, Järnvägsparken och gröna luckor och alléer i centralaste Vårgårda är särskilt viktiga att utveckla

för sina sociala vistelsekvaliteter. Gröna gång- och cykelstråk utgör både spridningskorridorer och viktiga kopplingar mellan exempelvis stationen via centrala skolområdet och vidare till Kesberget eller Björkängen. Stråket längs Kyllingsån och gångbro över Vänersborgsvägen är viktiga ur rekreationssynpunkt och för sina ekologiska värden, och ska utvecklas och tillgängliggöras. Det finns också tätortsnära skogsområden som används i pedagogiska syften och som lekskogar i skolor och förskolor.

Skyddad natur

De områden som är värdefulla för rekreation och friluftsliv är i stor utsträckning också skyddade för sin värdefulla natur (inte Kesberget).

- Ett större sammanhängande område är av riksintresse för naturvård (Siene-Landa).
- Tånga Hed är statligt naturreservat och Natura 2000-område. Hedlandskapet har flera sällsynta naturtyper och är en del av en gammal betesmark till Hägrunga by. Naturreservatet ger en bild av en idag sällsynt naturtyp; hårt utnyttjad betesmark.
- Ett större område är klassat som regionalt värdefullt odlingslandskap och ängs- och hagmarker.
- Sävån omfattas av strandskydd och har höga natur- och kulturvärden. Med bättre kopplingar över Sävån har området en stor potential som strövområde och friluftsliv utefter exempelvis vandringsleder, som också kopplar ihop Vårgårda tätort med bland annat Tubbetorp och Siene.

I västra delen av tätorten bildar verksamhetsområdena och motorvägen barriärer mot angränsande odlingslandskap.

Strandskydd

Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Anläggningar och anordningar som försvårar för allmänhetens friluftsliv och djur- och växtlivet får inte utföras. Inom FÖP-området gäller strandskydd om 100 meter längs Sävåns stränder.

Jordbruksmark

Jordbruksmarken är av nationellt intresse och en viktig resurs för att klara framtida matproduktion. Vårgårda ligger i en övergångszon mellan ett mer skogsdominerat landskap och slättbygderna söder om Väneren. Åkermarkerna inom planområdet ligger i klass 4–6, på en tiogradig skala där 10 är den mest produktiva åkermarken.

Brukning av jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga

Läs mer

Läs mer om hur grönstrukturen kan bevaras och utvecklas i Utredningsskisser grönstruktur, Mareld 2019

Hur riksintresset beaktas

Riksintressets värde för naturvård bedöms inte påverkas negativt. Frågan om eventuell påverkan vid utbyggnad i närheten av riksintressets gränser kommer hanteras i efterföljande planering och tillståndsprocesser. Föreslagna GC-kopplingar bedöms inte påverka riksintresset.

Område för Natura 2000 bedöms inte påverkas negativt av planens förslag.

Läs mer

Läs mer om hur Kyllingsåns närområden kan utvecklas och tillgängliggöras i Utvecklingsprogram för Kyllingån, antaget 2023

samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Riksintresse naturvård

Riksintresse för naturvård Siene – Landa sträcker sig söder om Vårgårda tätort och är ett varierat ålderdomligt kulturlandskap med stor förekomst av naturbetesmarker och ädellövskogar. Tånga Hed är även utsett till Natura 2000.

Inriktningar

- Eftersträva maximalt 300 meter till ett mindre grönområde/grönstråk eller maximalt 500 meter till en större park/rekreativsområde från alla bostäder i småstaden. Det är särskilt angeläget vid flerbostadshus.
- Gör Kyllingsåns och Sävåns närområden mer tillgängliga för allmänheten genom gångstråk längs och tvärs vattnet
- Beakta naturvärden och de fysiska åtgärdernas påverkan på vattendragens miljö kvalitetsnormer vid planering av åtgärder som syftar till att tillgängliggöra Kyllingsåns och Sävåns närområden, genom erforderliga inventeringar av naturvärden och bedömningar av konsekvenser.
- Skapa sammanhängande gröna stråk för människor och djur.
- Värna utblickar mot landskapet.
- Den biologiska mångfalden ska värnas och utvecklas. Dels genom att områden med höga naturvärden bevaras och dels genom att skapa/utveckla livsmiljöer/biotoper för höga naturvärden.
- Bevara ängs- och hagmarker i anslutning till småstaden.
- Brukningsvärd jordbruksmark ska i största möjliga mån bevaras.
- Skapa förutsättningar för stadsodling.
- Utveckla grönstrukturen ur ett ekosystemperspektiv för att skapa flera nyttor för klimatanpassning, sociala värden, ekologiska och biologiska värden/naturvärden.
- Bedöma behov av ekologisk kompensation i detaljplanering och bygglovgivning vid exploatering av skog och jordbruksmark eller andra höga naturvärden
- Verka för att Vårgårda tätort/småstaden blir ett nav för friluftsleder/friluftsliv som kan erbjuda service, kommunikationer och kopplingar till flera olika vandringsleder och friluftsområden.
- Utforma parker och grönområden så att deras funktion som mötesplatser stärks, och för att främja trygghet.

Kulturmiljö

Kulturmiljön är en viktig del av Vårgårdas historia, karaktär och identitet. Byggnader, miljöer och lämningar bidrar till människors känsla av tillhörighet, samtidigt som kunskap om de historiska rötterna skapar förståelse för platsens förutsättningar.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelsen i Vårgårda tätort är, med några få undantag, uppförd under 1900-talet. Området var i stort sett obebyggt innan järnvägsstationen anlades på 1850-talet. Samhället har sedan dess utvecklats i koncentriska cirklar runt stationen. På 1930-talet ritades den första stadsplanen som utgör grunden till Vårgårdas nuvarande tätortsstruktur.

Under 1960- och 70-talet uppfördes en stor mängd radhus och villor i Vårgårda, och orten växte åt flera väderstreck. I centrum tillkom även ett flertal flerbostadshus i 2–3 våningar. Denna tid har satt en stark prägel på ortens stadsbild. Efter 1970-talet avtog utbyggnadstakten, och Vårgårda har sedan dess främst växt med nya villaområden i ytterkanterna.

Vi står nu inför en ny tid av ökat bostadsbyggande som kommer att sätta prägel på orten. Nya ideal om förtätning och komplettering kan, beroende på stil och omfattning, påverka befintliga områdets kulturmiljövärden. Det finns både enskilda byggnader och bebyggelsemiljöer som har höga kulturhistoriska värden:

- Kvarteret Kempen söder om järnvägsstationen. Den äldsta bebyggelsen härstammar från stationssamhällets tillblivelse. Den heterogena bebyggelsestrukturen innehåller rester av småindustrier, handelsgårdar, affärshus och villor.
- Inne i Vårgårda tätort finns fler områden som är goda exempel på enhetliga moderna bebyggelsemiljöer från 1950- till 1970-talet med tidstypiska arkitektoniska drag och detaljer.
- Vid Kullings-Skövde kyrka finns ett större område med hög fornlämningstäthet och en ålderdomlig kyrkomiljö.

Fornlämningar

Vårgårdabygden har varit befolkad under flera tusen år. Vårgårda tätort är således mycket rik på fornlämningar. Spåren i landskapet och i den byggda miljön är tydliga uttryck för en levande och variationsrik miljö. Utöver sin funktion som historiska minnen är fornlämningarna även en social, kulturell och ekonomisk resurs. Fornlämningar omfattas av kulturmiljölagen och det är förbjudet att rubba, förstöra eller ta bort en fornlämning.

Kulturmiljölagen och annan lagstiftning

Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla. (1 kap. 1 § Kulturmiljölagen)

Byggnadsminnen

Länsstyrelsen kan förklara byggnader och parker av synnerligen högt kulturhistoriskt värde som byggnadsminne. Ägs denna byggnad av staten blir byggnaden ett statligt byggnadsminne. Byggnadsminnen regleras enligt kulturmiljölagen.

Kyrkor

Alla kyrkobyggnader och kyrkogårdar som byggts före 1940 samt ett urval av kyrkor som byggts därefter skyddas av kulturmiljölagen.

Kommunala skyddsbestämmelser

Kommunen kan fatta beslut om att byggnader och miljöer inte får rivas. Detta regleras i detaljplan eller områdesbestämmelse enligt plan- och bygglagen. Det kan exempelvis regleras genom en q-bestämmelse.

Hur riksintresset beaktas

Riksintressets värden bedöms endast påverkas i begränsad omfattning. I planen föreslås ett framtida verksamhetsområde i närheten av riksintresseområdet för kulturmiljö. Föreslagen exploatering ska föregås av utredningar så att området kan utformas utan att göra åverkan på riksintressets värden. Tillgänglighetsfrämjande åtgärder såsom stigar och gångstråk samt inom rekreation- och friluftslivsområde bedöms inte påverka riksintressets värden negativt.

Riksintresse kulturmiljö

Vårgårda-Algutstorp är utpekat som riksintresse för kulturmiljövården på grund av sin fornlämningsmiljö. Området speglar odlingslandskapets bebyggelse- och agrarhistoriska förändringar från bronsåldern. Här ligger bland annat Vårgårda herrgård, Algutstorps kyrka samt en kvarnmiljö.

Inriktningar

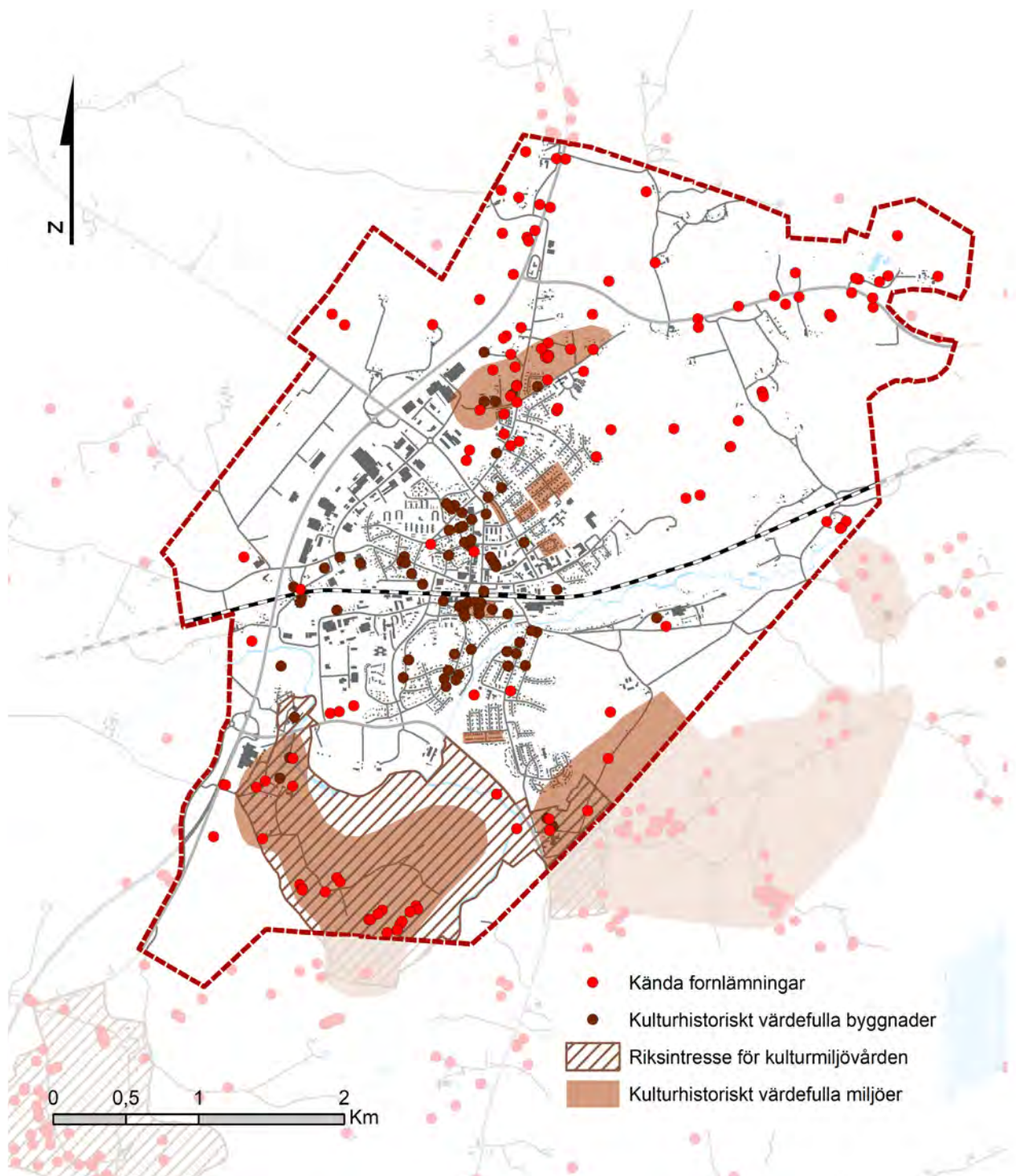
- Vårda, bevara och utveckla Vårgårdas värdefulla kulturmiljöer på ett sätt som är förenligt med områdets värden och som ökar människors tillgång till miljöerna.
- Infoga nya byggnader i anslutning till värdefulla kulturmiljöer med omsorg utifrån platsens specifika karaktär.
- Bedöm påverkan på de kulturhistoriska värdena före beslut om ändrad användning av värdefulla byggnader.
- Vid exploatering ska kulturhistoriska värden säkerställas genom skyddsbestämmelser i detaljplan.

Kulturhistoriskt värdefullt område söder om Säveån

Algutstorps kyrka

Karta: Kulturmiljö

Landskapskaraktärer

Landskapet har olika karaktärer – alltifrån öppna odlingslandskap till täta skogsområden. Vårgårda tätort är belägen i gränsskiktet mellan åkermark och högre belägen skogsmark. Tätorten ligger i en större dalgång i sydväst-nordostlig riktning som sträcker sig genom kommunen. Landskapet karaktäriseras av ett storskaligt, öppet och flackt odlingslandskap i väster och mosaikartat skogslandskap och odlingslandskap i norr, öster och söder.

Landskapskaraktärer

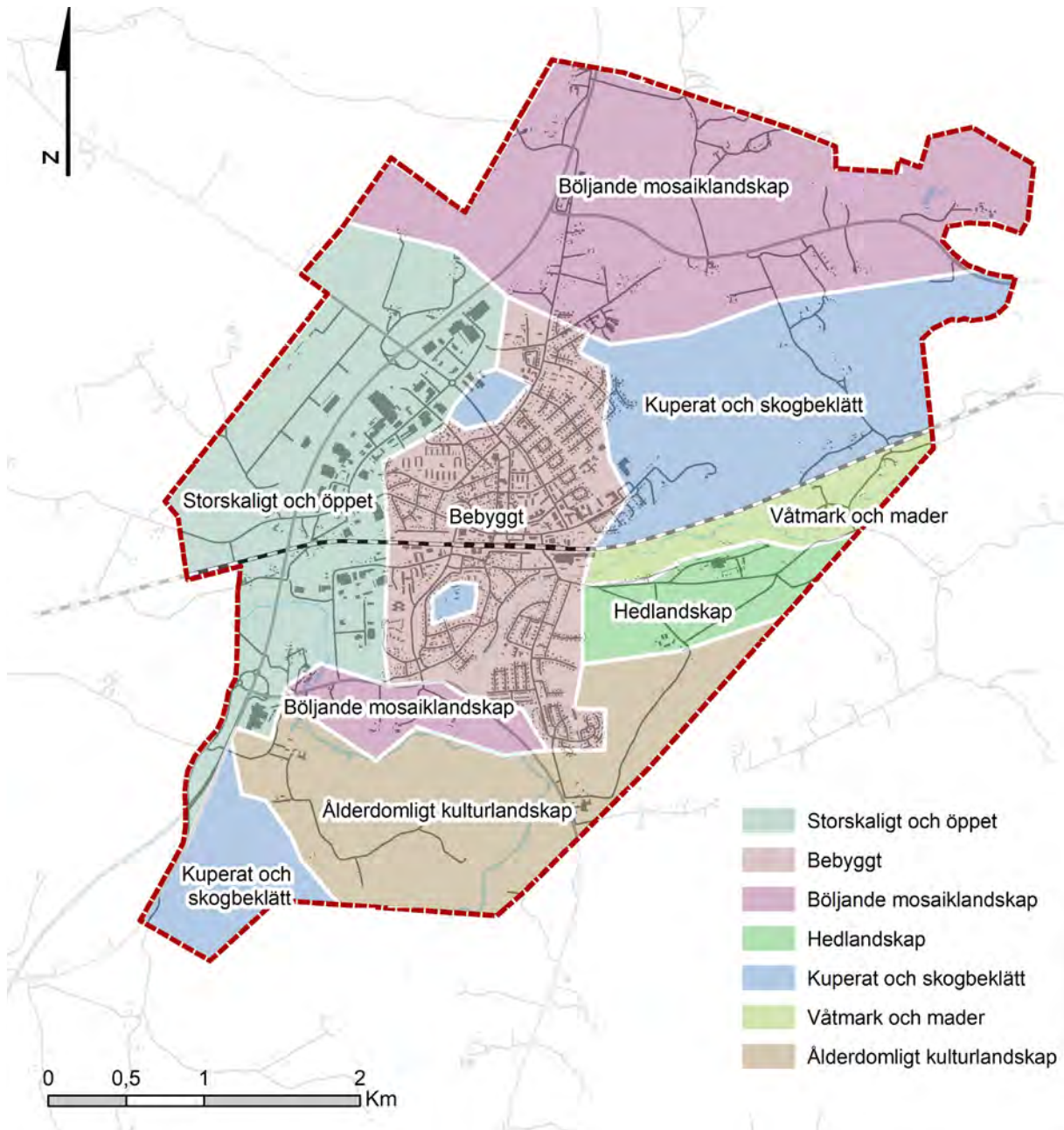
Landskapskaraktärer bildas genom såväl naturliga faktorer som människans påverkan. Landskapet har stor betydelse för tätortens karaktär och kan beskrivas utifrån skala, komplexitet, rumslighet, karaktärselement, landmärken och riktning. Begreppet ”landskapsbild” beskriver hur landskapet uppfattas visuellt. Olika landskapskaraktärer har olika tålighet för nya inslag.

Den bebyggda delen av tätorten är flack med undantag för Hallaberget och Flaskeberget, som utgör landmärken. Inom tätorten finns även andra karaktärsskapande element och landmärken i form av parker, kyrkor och fornlämningsområden. Öster om bebyggelsen stiger terrängen och blir skogbeklädd och kuperad. Här ligger Kesberget, tätortens högsta punkt, med god utblick över det omkringliggande landskapet.

Sydöst om bebyggelsen, söder om stambanan, ringlar sig Kyllingsån med sina våtmarker och mader. Här finns också ett ålderdomligt kulturlandskap med stor förekomst av naturliga fodermarker, naturbetesmarker och ädellövsskogar i olika successionsstadier. Tånga Hed är ett storskaligt öppet rum, som rymmer sällsynta naturtyper och utgör en kvarleva av Västsveriges utbredda hedlandskap.

Landskapet söder om tätorten är något mer kuperat och präglas av ett ålderdomligt kulturlandskap med småskaliga odlings- och hagmarker och skogspartier. Stenmurar och odlingsrösen utgör karaktärsskapande element.

Väster om tätorten blir landskapet öppet i ett storskaligt och flackt odlingslandskap. Vattendrag i grunda raviner kantade av lövträd, alléer, solitärträd och spridda gårdar utgör karaktärsskapande element. Landskapsbilden påverkas av de verksamhetsområden med industri som sträcker sig längs E20 samt av kraftledningar längs E20 och tvärs odlingslandskapet. Längst i norr är området mer kuperat i ett böljande mosaiklandskap med värdefull lövskog och hagmark.

Karta: Landskapskaraktärer

Inriktningar

- Placera högre bebyggelse och bebyggelse med stora volymer så att byggnaderna tar stöd i landskapet eller där så är lämpligt ”skyltar” mot E20.
- Värna ängs- och hagmarker, våtmarker, lövskogar samt karaktärsskapande element såsom trädkantade vattendrag, stenvägar och odlingsrösen.
- Värna utblickar över det storskaliga odlingslandskapet och värdefull natur från E20.
- Undvik åtgärder som försvårar att det öppna landskapet upprätthålls.

Näringsliv

Vårgårda kommun har ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv inom olika branscher. Jord- och skogsbruk, tillverkning och byggverksamhet dominerar, medan företag inom tjänste-, service- och handelsgrenarna är färre. Tillverkningsindustrin är av stor betydelse då den sysselsätter flest personer i kommunen. Vidare är även besöksnäringen en viktig näringslivsgren i Vårgårda. I tätorten finns två anläggningar med konferens och hotell. Tångaanläggningen har flera tusen besökare varje år. Grönstrukturen med rika natur- och kulturvärden tillsammans med bra platser med tillräckliga utrymmen för evenemang ger en god grund för besöksnäringen.

Kommunen och näringsidkarna har ett gemensamt ansvar för att skapa goda förutsättningar för positiv och utvecklande företagsamhet. Center of Innovation (COI) är ett företagsnätverk för samverkan mellan näringsidkare, kommunala tjänstepersoner, förtroendevalda och föreningsrepresentanter i Vårgårda. Nätverket arbetar för företagens gemensamma intresse gentemot myndigheter och andra organisationer samt för att stärka Vårgårdas utveckling som företagsort.

Kompetensförsörjning är en avgörande faktor för näringslivets utveckling. Det är viktigt att det finns tillgång till olika typer av bostäder, bra kommunikationer, god infrastruktur, enkelt att göra ärenden under arbetsdagen, hotellplatser och mycket mera. Det är förutsättningar för att Vårgårda tätort ska vara en attraktiv arbetsort.

Vårgårda är en gammal jordbruksbygd och har idag flera större aktiva jordbruk, både inom djur- och växthållning. Jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse och det är viktigt att utveckla jordbruket för att klara framtida matproduktion. Trenden inom jordbruket går mot ett mer storskaligt och effektivt jordbruk. Det är viktigt att framtida utveckling av Vårgårda utformas så att man underlättar att bedriva ett effektivt jordbruk.

För invånare, besökare och inpendlande personer som arbetar (dagbefolkning) i tätorten är det viktigt med en livskraftig handel. Det är viktigt att både behålla lokal köpkraft och få hit fler butiker som breddar utbudet för kunderna. Idag är handelsutbudet begränsat och många reser till närliggande kommuner som Alingsås, Borås och Göteborg för att göra sina inköp. En ökande e-handel bidrar också till förändrade förutsättningar för lokalhandeln. En utmaning är hur centrums utbud av service och handel ska bli mer tillgängligt för dagbefolkningen.

Inriktningar

- Säkerställ god tillgång på ändamålsenlig mark för verksamhetsetableringar.
- Genom samverkan verka för god tillgång till lokaler för nyetablering.
- Verka för att alla slags verksamheter ska kunna utvecklas och nyetableras inom FÖP-området.
- Dagligvaruhandel och detaljhandel ska i första hand lokaliseras till Vårgårda centrum och Kungsgatan ska stärkas som attraktiv handelsstråk.
- Detaljhandelsetableringar som gynnar kommunens invånare och attraktivitet och som inte lämpar sig i centrum lokaliseras i anslutning till E20 vid trafikplatserna Vårgårda norra och Vårgårda.
- Skapa goda förutsättningar för Vårgårda tätort som attraktiv arbetsort.
- Personalintensiva verksamheter ska i första hand lokaliseras med närhet till goda kollektiva kommunikationer.
- Verka för tydligare och mer tillgängligt centrum för dagbefolkningen i verksamhetsområdena, bland annat genom stärkta stråk.
- Värna och utveckla förutsättningarna för besöksnäring.
- Ta hänsyn till fortsatta möjligheter att bedriva effektivt jordbruk i anslutning till utbyggnadsområden som tar i anspråk jordbruksmark.
- Utforma verksamhetsområden med god överblickbarhet och orienterbarhet, för att främja trygghet.

Läs mer
Strategi för
handel, antagen
2022.

Verksamhetsområden längs E20

Kultur och fritid

I Vårgårda finns ett rikt utbud av föreningar, framförallt idrottsföreningar. Möjlighet till ett rikt och aktivt kultur- och fritidsliv är viktigt för människors välmående och hälsa samt för sociala möten och integration.

Kultur

I centrum finns flera anläggningar som bibliotek och kulturhus (Kulturen). Kulturen har bland annat konserter, utställningar, teater- och dansföreställningar, föreläsningar och filmvisningar. I Vårgårda tätort finns flera muséer: Dessa fantastiska Fåglums, Nostalgimuseet och i Tumberg ligger Vårgårda hembygdsförening med ett skolmuseum. Dessutom har Vårgårda museum öppnat på Tumbergs hembygdsplats i anslutning till Tumbergs skolmuseum under 2022.

Idrott och fritid

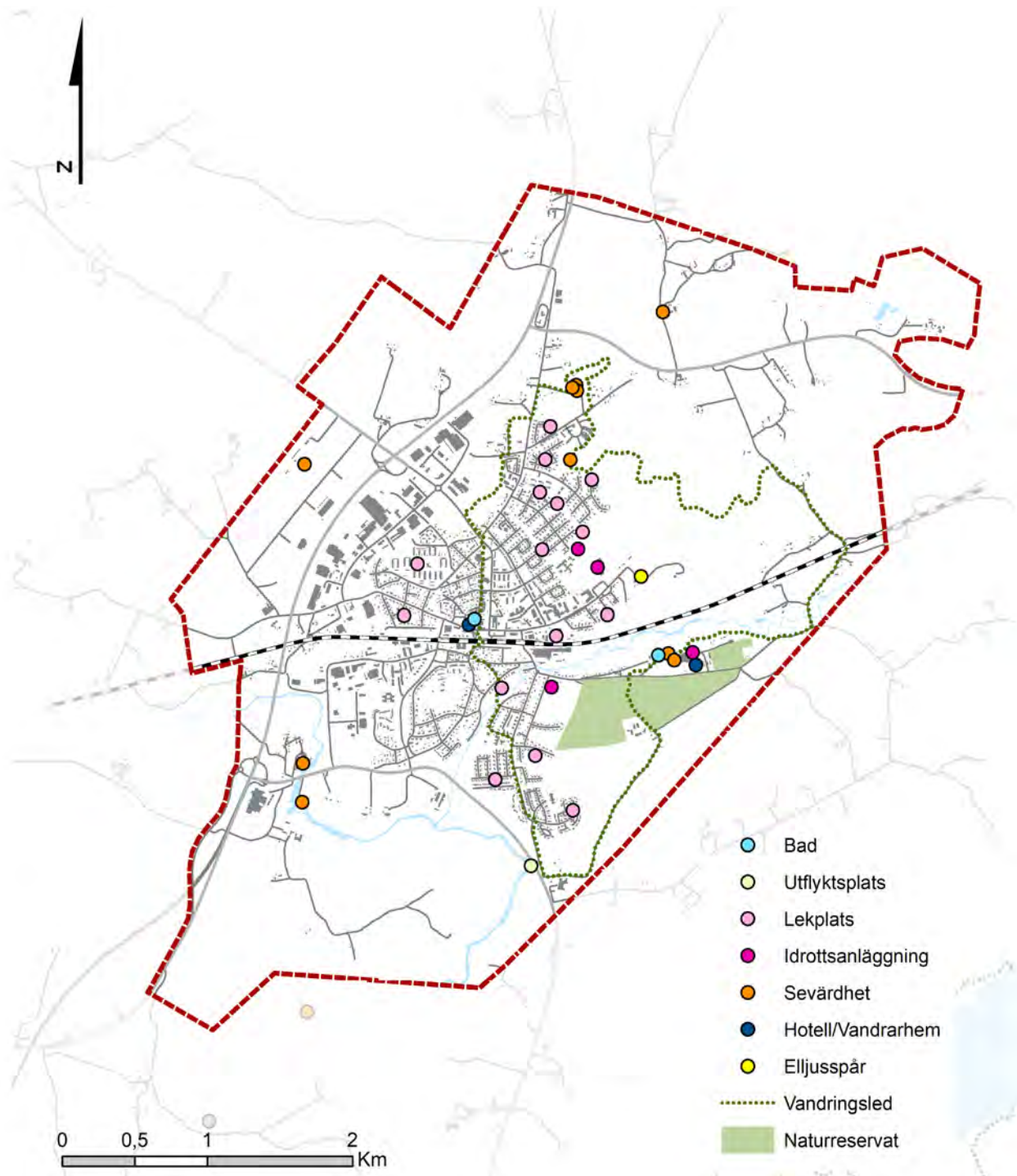
Idrottsanläggningarna i Vårgårda är till viss del kommunala, andra är föreningsägda. Det stora antalet idrottsanläggningar är resultatet av ett starkt föreningsliv som varit med och initierat, skapat, finansierat och som också är med och driver anläggningarna. I Vårgårda tätort finns två badanläggningar. Vårgårda simhall, kallad Badet, ligger centralt i Centrumhuset. Under sommaren finns en utomhuspool i Tånga Hed, Tångabadet.

Lekplatser och offentliga mötesplatser

Offentliga mötesplatser av olika slag är viktiga delar ur ett socialt perspektiv. Det finns idag cirka 15 lekplatser av olika slag i Vårgårda tätort. Det är angeläget att lekplatserna utvecklas till mötesplatser för såväl små barn och deras föräldrar, som för lite äldre barn och ungdomar. Lekplatserna ska utformas så att de är trygga och trivsamma för barn och föräldrar i alla åldrar. De ska locka till fysisk aktivitet, nyfikenhet och glädje.

Inriktningar

- Säkerställ en god variation av mötesplatser för kultur och fritid som är tillgängliga för alla.
- Lokalisera fritidsanläggningar så att hög tillgänglighet uppnås.
- Främja kulturverksamheter i centrala lägen med hög tillgänglighet och närhet.
- Utveckla lekplatser med olika karaktärer och för flera målgrupper.
- Placera och utforma platser och anläggningar för kultur och fritid för att främja trygghet.

Karta: Kultur och fritid

Överst till vänster: Nostalgifestival Tånga hed Överst till höger: Beachvolleyboll vid idrottsområde.
Nederst till vänster: Cykeltävling i Vårgårda. Nederst till höger: Bangolf vid Tånga heds camping.

Samhällsservice

Med samhällsservice menas icke-kommersiell service och omfattar såväl kommunal som privat service. Det omfattar bland annat skolor, förskolor, kultur-, idrotts- och fritidsanläggningar, vårdcentraler och sjukhus. Som kommunens huvudort finns den största delen av kommunens samhällsservice i Vårgårda tätort. Ofta samnyttjas lokaler och miljöer till flera funktioner.

Här beskrivs behovet av skolor och förskolor. Samhällsservice i form av särskilda boendeformer såsom äldreboenden, serviceboenden och gruppboendestäder enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade beskrivs i avsnittet Bostadsförsörjning. Samhällsservice i form av kultur- idrotts- och fritidsanläggningar beskrivs i avsnittet Kultur och fritid.

Klimatförändringarna kommer bland annat innebära att torka, värmeböljor och kraftiga skyfall förekommer oftare. Konsekvenserna för grupper som gamla, sjuka och små barn kan vara betydande för hälsan. Det är därför av stor vikt att samhällsservicen anpassas efter ett förändrat klimat.

Skola och förskola

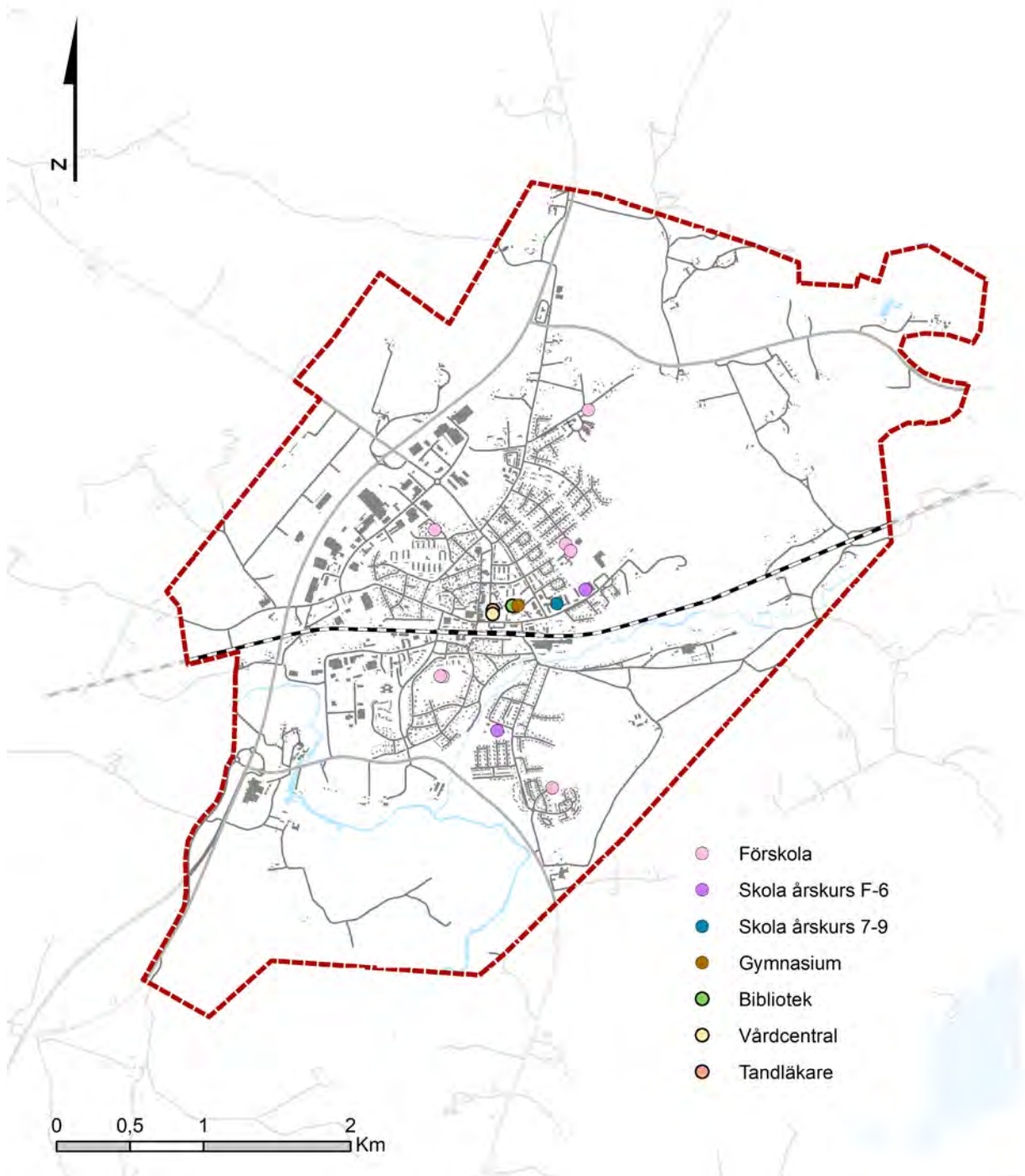
I Vårgårda tätort finns åtta förskolor varav två drivs i privat regi. Behovet av såväl grundskoleplatser som förskoleplatser i tätorten förväntas öka i takt med befolkningsökningen. Under 2022 öppnar en ny förskola vid Fagrabo, och planering pågår för ny större förskola inom centrala skolområdet som ska ersätta två befintliga.

I tätorten finns idag två grundskolor (F-6). De kommunala skolorna är Fridhemskolan som idag rymmer cirka 180 elever och Lindbladskolan för cirka 525 elever.

Här finns också kommunens högstadieskola (7-9); Gullhögskolan, som idag har ca 400 elever, samt kommunens gymnasium; Sundlergymnasiet, med cirka 350 elever. Både Gullhögskolan och Sundlergymnasiet bedöms kunna rymma fler elever. Eleverna kommer huvudsakligen från Vårgårda, men även från omkringliggande kommuner. Eftersom ungdomar har fritt gymnasieval är det vanskligt att prognostisera framtida elevantal.

Läs mer

Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor och skolor.

Karta: Samhällsservice

Inriktningar

- Bygg ut samhällsservice i takt med befolkningsökningen.
- Friytan på skolgårdar vid förskolor och skolor bör totalt sett överstiga 3 000 m², samt ha pedagogiskt, kreativt och aktivitetsbejakande innehåll. Friytan bör placeras i direkt anslutning till förskolan eller skolan. Friytan bör vara minst 40 m² per barn i förskolan och minst 30 m² per barn i grundskolan.
- Lokalisera nya förskolor och skolor utifrån principen om att ligga nära bostaden för små barn och centralt beläget för lite större barn, samt så att de främjar integration.
- Dimensionera ytor för nya förskolor med 6–8 avdelningar.
- Koppla skolor och förskolor till bostadsområden med trygga, överblicksbara och säkra gång- och cykelstråk.
- Möjliggör samnyttjande av lokaler och flexibilitet över tid genom planbestämmelser i detaljplan.
- Studera och genomför anpassningar till förändrat klimat i fortsatt planering och exploatering.
- Skugga solutsatta fasader och gårdar vid skolor och äldreboenden genom trädplanteringar eller dylikt.

Teknisk försörjning

Teknisk försörjning omfattar grundläggande infrastruktur för vatten, avlopp, avfall och energi. Dessa anläggningar ska anpassas till klimatförändringar och bidra till ett hållbart samhälle.

Vattenskyddsområde

Ett område vid en grund- eller ytvattentillgång, som utnyttjas eller kan komma att utnyttjas för vattentäkt, får förklaras som vattenskyddsområde. Inom skyddsområdena ställs bland annat skärpta krav på avloppsanläggningar, bekämpningsmedel, avfall och oljeprodukter enligt 7 kap 21-22 §§ miljöbalken.

Avlopp och verksamhetsområde för VA

Avloppsreningsverket i Hjultorp tar emot avloppsvatten från Vårgårda tätort, Lagmansholm, Östadvulle tätort, enstaka fastigheter utanför verksamhetsområdet och lakvatten från Tumbergs avfallsupplag.

Reningsverket tar även hand om slam från enskilda brunnar för rening och avvattning. Reningsverket har tillstånd för att hantera 9000 personekvivalenter, men utbyggnad av kapaciteten planeras för att möta ökad belastning när folkmängden ökar.

Kommunfullmäktige har fastställt ett område för kommunal vatten- och avloppsverksamhet (verksamhetsområde för VA). Inom verksamhetsområdet har kommunen skyldighet att dra fram ledningar till de som begär det. Utanför verksamhetsområdet kan kommunen teckna avtal om utbyggnad av VA-ledningar.

Dricksvattenförsörjning

Tillgång på vatten för dricksvattenförsörjning är en central naturresurs av stort samhällsintresse. Det kommunala dricksvattnet i Vårgårda kommun kommer från grundvattenförekomsten Algutstorp-Horla och hämtas vid Algutstorp samt vid Storehagen i Siene, söder om Vårgårda tätort. Vattnet pumpas därefter till vattenverket i Algutstorp (utanför FÖP-området). Grundvattenförekomsten prioriteras som regionalt viktig dricksvattenresurs för att länet ska ha en robust dricksvattenförsörjning för flera generationer framåt. Förekomsten omfattas av vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter för Storehagen-Algutstorp (beslut 2012-03-14) och för Vårgårda, Algutstorp (beslut 1988-03-23). Föreskrifternas syfte är att motverka risken för föroreningar, bibehålla en god vattenkvalitet i yt- och grundvattenvattenförekomsterna samt att, i de områden där vattenkvaliteten har en tydlig påverkan från jordbruk eller annan verksamhet, ges förutsättningar att förbättras. Vattenskyddsområdet berör endast en mindre del av FÖP-området.

Dricksvattnet har enligt kommunens provtagning god kvalitet och tillräcklig kvantitet för behovet i nuläget. Halterna av PFAS i grundvattnet är låga. För att kunna tillgodose en befolkningsökning och utveckling i enlighet med planförslaget finns behov av att se över möjligheten av grundvattenuttag från nya dricksvattentäkter. Det pågår arbete med att ansöka om vattendom för ytterligare grundvattenuttag.

Läs mer

Regional vattenförsörjningsplan för dricksvatten i Västra Götaland, Länsstyrelsen Västra Götaland 2021:23

Skyddsföreskrifter för Storehagen-Algutstorp, Vårgårda kommun, 2012-03-14

Skyddsföreskrifter för Vårgårda, Algutstorp, Länsstyrelsen, 1988-03-23

Kommunal VA-plan är under arbete.

Kommunal vattentjänstplan ska antas under 2023.

Enligt SGUs analyser av grundvattenkapacitet i jordlagren bedöms det finnas en stor grundvattentillgång med mycket goda eller utmärkta uttagsmöjligheter från grundvattenmagasinen längs med Säveån.

Miljö kvalitetsnormen för grundvattenförekomsten beskrivs under tema ”Hälsa, risk och säkerhet”.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälligt förekommande, avrinnande vatten på markytan eller på en konstruktion. Dagvatten från samlad bebyggelse är att betrakta som avloppsvatten enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Genom lokalt omhändertagande av dagvatten kan det renas innan det når recipienter såsom grundvattnet eller åar. Vårgårda är till stor del byggd på isälvssediment och sand, vilket innebär att vatten infiltreras snabbt. Läs mer om dagvatten i förhållande till MKN samt risk för översvämning under ”Hälsa, risk och säkerhet”.

Avfallshantering

Vårgårda kommun har tagit fram en regional avfallsplan tillsammans med övriga kommuner i Sjuhärad (2012). Enligt denna avfallsplan ska det vara lätt att göra rätt beträffande avfallssortering. Avfallshanteringen och insamlingen ska dessutom vara estetiskt tilltalande och ha god tillgänglighet och säkerhet för hushållen. Kommunerna ska säkerställa en separat hantering av farligt avfall. Återanvändning och återvinning ska öka. Arbeta pågår med att revidera den regionala avfallsplanen 2020-2021.

Strax nordost om FÖP-området finns Tumbergs återvinningscentral. Många hushåll i Vårgårda tätort har goda förutsättningar för kompostering av matavfall. Inom FÖP-området finns återvinningsstationer för förpackningar och tidningar vid:

- Vårgårda Marknadsplatsen. Bör flyttas eller omarbetas för att skapa en fin första vy av centrum. Exempelvis skärmar som döljer containrarna och i stället visa att man anlänt till centrala Vårgårda
- Centrumhusets parkering. Bör flyttas till annan närliggande plats för att tillskapa parkeringsplatser och utforma ytan mer välkomnande.
- Kempegatan. Kan fortsätta fungera som idag.

Energiförsörjning

Vårgårda kommun pekar genom Vårgårda vision ut hållbar miljö som ett fokusområde där miljö- och klimatsmart byggnation och energiproduktion är en viktig del för att bygga det hållbara samhället.

LOD

Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) innebär att man tar hand om dagvattnet på plats. Man använder det för bevattning, låter det infiltrera i marken, fördröjer i damm eller leder det på ytan till en genomsläpplig mark längre bort.

Läs mer

Regional avfallsplan, Sjuhärad 2021-2030.

Svenska kraftnät har en 400 kV-ledning som sträcker sig längs sydöstra gränsen av FÖP-området och Vattenfall har ett flertal mindre kraftledningar som berör tätorten. Begränsningar och andra brister i elnätet får stora konsekvenser för samhället och i synnerhet för samhällsviktiga funktioner som vård och omsorg eller skola, liksom för näringslivets möjligheter till utveckling. Det är därför av stor vikt att nätets kapacitet utvecklas i takt med tätortens utbyggnad och att elnätet är resiliент.

Det finns en stor potential för solel och solvärme i Sverige. Det är av vikt att ta vara på dessa möjligheter, exempelvis genom tak i fördelaktigt väderstreck och lämplig lutning.

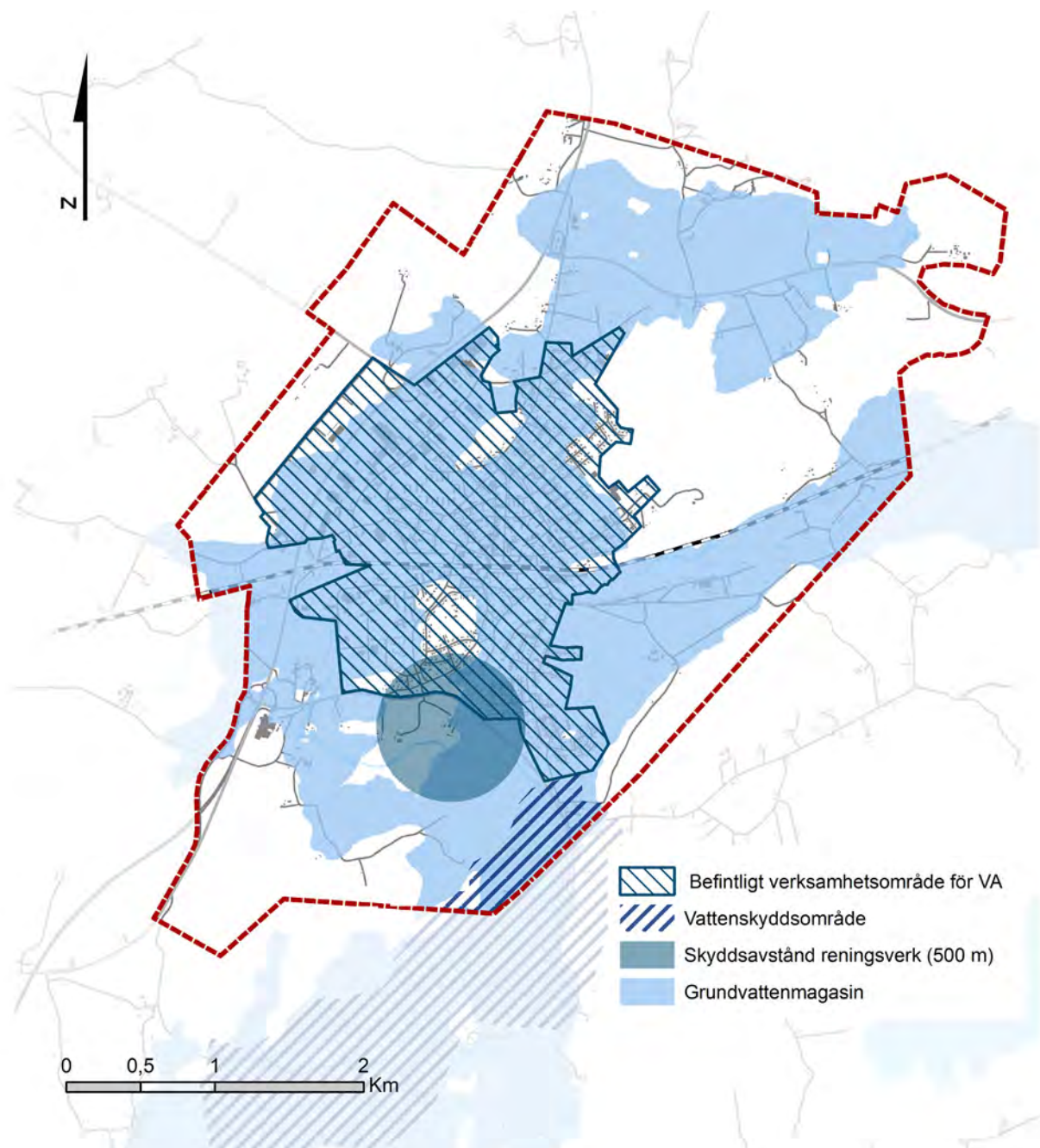
I tätorten finns ett fjärrvärmeverk som togs i drift 2010 och levererar ånga till ett antal industrier och till fjärrvärmenätet i Vårgårda. Cirka 120 abonnenter förses med värme. Fjärrvärme är en viktig del i en hållbar energiförsörjning. Potentialen för utveckling av fjärrvärme är som störst där det finns en hög värmtäthet, vilket avgörs av värmegång per meter ledning. Det gör att Vårgårda centrum samt flera verksamhetsområden har störst potential då efterfrågan på fjärrvärme är hög inom geografiskt begränsade områden som ligger relativt nära fjärrvärmeverket.

Stora delar av tätorten är anslutna till fibernätet. Arbete pågår med fortsatt utveckling och utbyggnad genom främst kompletteringar.

Inriktningar teknisk försörjning

- Utvidga verksamhetsområde för VA i takt med exploatering av nya bebyggelseområden.
- Inom verksamhetsområde för VA ska inga enskilda avlopp förekomma.
- Säkerställ utrymme för utbyggnad av avloppsreningsverket vid Hjultorp.
- Utforma markanvändning inom vattenskyddsområde så att inte dricksvattenkvaliteten påverkas negativt.
- Omhänderta dagvatten så att grund- och ytvattnet i recipienterna inte påverkas negativt. Dagvatten ska renas och fördröjas lokalt i öppna lösningar (LOD) där lokala förutsättningar så medger.
- Klimatanpassa hantering av dagvatten genom lösningar som i möjligaste mån utgår från ekosystemsperspektiv.
- Säkerställ plats för återvinningscentraler så att hushållen får god tillgänglighet till centralerna. De ska utformas estetiskt tilltalande och placeras så att de inte dominerar första intrycket av Vårgårda centrum och så att störningar för närboende undviks.

- Utred möjlighet till flytt eller markförläggning av elledningar i samband med exploatering av framtida utbyggnadsområden för ett effektivt markutnyttjande. Det är nätägare som ansöker och Energiinspektionen som beslutar om nätkoncession. Berör framförallt framtida verksamhetsområden längs E20.
- Bidra till ett resilient elnät och förebygg begränsningar i elnätets kapacitet genom samordning mellan kommunal samhällsplanering och nätägare.
- Möjliggör och främja utveckling av solel och solvärme.
- Möjliggör och främja utveckling av fjärrvärme.

Karta: Teknisk försörjning - vatten

Hälsa, risk och säkerhet

Vårgårda ska vara en hälsosam och säker småstad att leva och vistas i. Vid planering och byggande ska risker hanteras på ett ansvarsfullt sätt, goda ljudmiljöer eftersträvas och den byggda miljön ska anpassas till ett förändrat klimat.

Läs mer

Riskhantering i detaljplaneprocessen – Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods, Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, 2006.

Farligt gods

Längs transportvägar för farligt gods finns risk för människors liv och hälsa vid olyckor på vägen eller järnvägen. Västra stambanan, E20 och väg 42 utgör primära transportleder för farligt gods och länsväg 181 sekundär led. Även Västra stambanan utgör transportled för farligt gods. År 2015 innehöll 90 av 350 tåg (medeltal per dygn) farligt gods. Då ny bebyggelse planeras i järnvägens närhet är det av vikt att transport av farligt gods beaktas i framtida planering. Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götalands län har tagit fram riktlinjer för hur risker i samband med farligt godstransporter på väg och järnväg bör hanteras i detaljplaner. Riktlinjerna anger att risker ska hanteras inom 150 meters avstånd från en farligt godsled. Riskhanteringsavståndet delas in i tre zoner med möjlig markanvändning. Zonerna har inga fasta gränser utan riskbilden i det aktuella området bör avgöras i varje enskilt fall. Då farligt gods kan transporteras även på vägar som inte är utpekade farligt gods-leder ska risken alltid beaktas i kommande planeringsskeden.

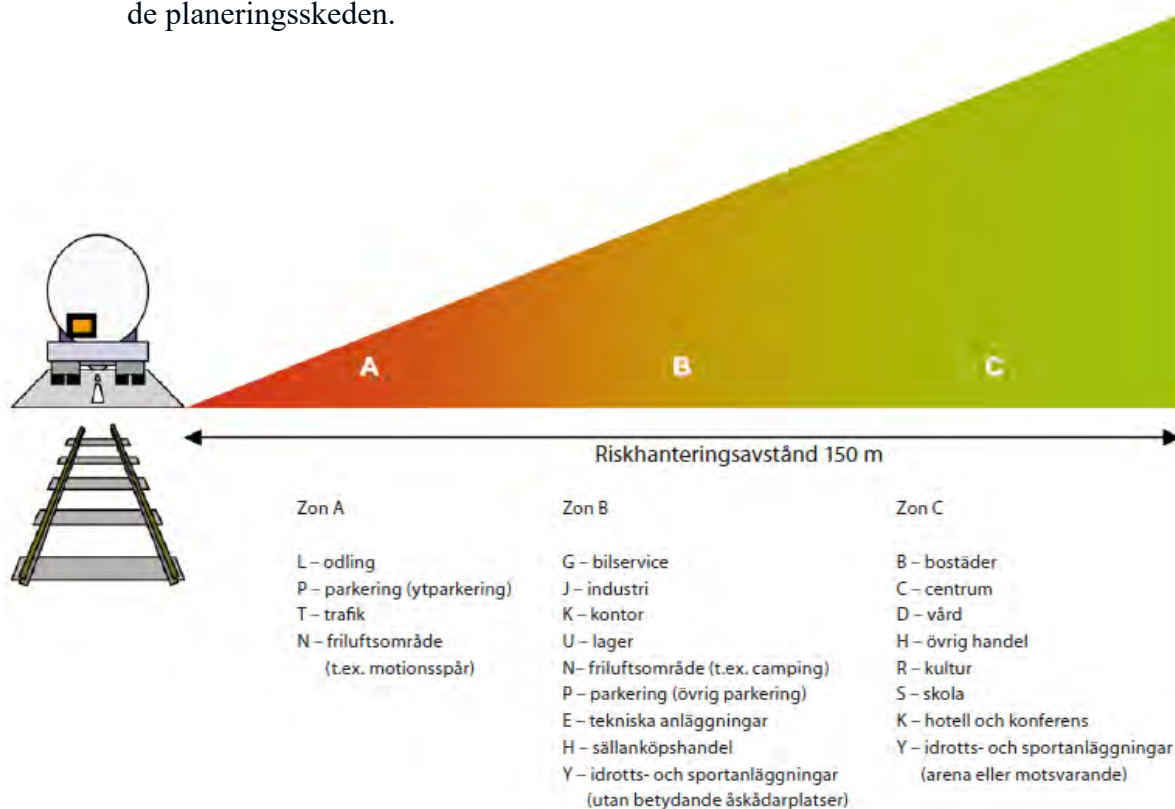

Illustration ur Riskhantering i detaljplaneprocessen – Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, 2006.

Buller

Trafik utgör den största bullerkällan i Vårgårda tätort, framförallt från Västra stambanan och de större vägarna E20, väg 42 och väg 181. Även industrier, fläktanläggningar och andra verksamheter kan orsaka störande ljudnivåer. Exempelvis medför verksamheterna vid Vårgårda flygplats och skjutbanan vid Tånga Hed visst buller för omgivningen. Flygplatsen nyttjas huvudsakligen till sportflygplan för bland annat fallskärmshoppning. Även dragracing och trafiksäkerhetstester förekommer i viss omfattning. Skjutbanan drivs av en pistolskytteklubb. Längs med större trafikleder samt Västra stambanan kan även vibrationer förekomma. Detta behöver hanteras i planarbete för berörda utvecklingsområden.

Klimataspekter

Likt resten av Sverige och världen står Vårgårda inför tilltagande utmaningar och problem med anledning av ett förändrat klimat. Troligtvis kommer det bli vanligare med mildare vintrar, varmare somrar och mer extrema väderförhållanden som översvämningar och torka. Det krävs åtgärder i den fysiska planeringen för att dämpa och hantera effekterna av klimatförändringarna och anpassa Vårgårda till framtida förhållanden.

Ökad nederbörd

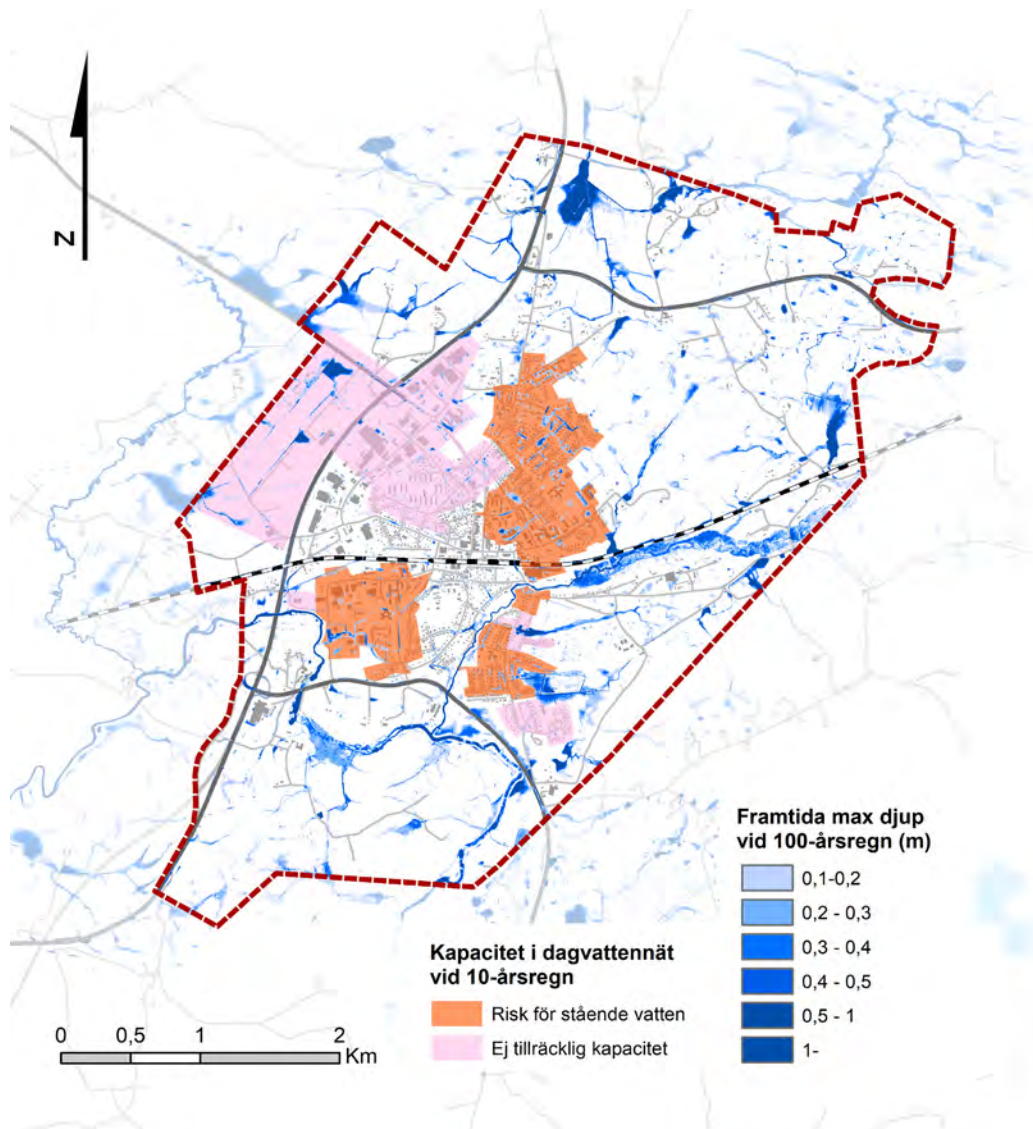
Klimatförändringarna gör att årsmedelnederbörden ökar och skyfallen förväntas bli kraftigare och mer frekvent återkommande. Det riskerar att leda till en ökning av överbelastade system för bortledning av dag- och avloppsvatten och översvämningar.

Med befintlig kapacitet i ledningsnätet riskerar stora delar av Vårgårda tätort att bli översvämmade redan vid 10-årsregn (orange i kartan nedan). Detta gäller framför allt i östra och södra delen av tätorten. Ledningsnätet har bristfällig kapacitet i ännu större delar av tätorten. Både i de områden som riskerar översvämning (orange i kartan nedan) och i västra delen av tätorten (rosa i kartan nedan). Vid planering för ytterligare bebyggelse i dessa områden bör förutsättningarna för att utöka ledningarnas kapacitet utredas.

En skyfallsutredning för tätorten har gjorts för att identifiera områden som riskerar att översvämmas vid skyfall med en återkomsttid på 100 år. Vid extrema regn och skyfall blir ledningsnätet snabbt fullt och markens förmåga att infiltrera vattnet begränsas snabbt, vilket gör att vattnet rör sig i avrinningsstråk och söker sig till låglänta områden. Utredningen visar att det inom hela tätorten finns områden som riskerar att översvämmas vid ett 100-årsregn och där vatten samlas i lågpunkter. Lågpunkter och avrinningsstråk bör inte bebyggas, utan istället i största möjliga mån användas som översvämningssytor och bebyggelse placeras på högre belägna områden.

Läs mer

Skyfallsutredning - Vårgårda tätort, 2022. Utredningen ska användas som underlag i kommande planeringsskeden.

Karta: Dagvattenkapacitet och skyfallskartering

Att dimensionera ledningsnätet för att kunna hantera kraftiga skyfall med långa återkomsttider eller att hantera stora regnmängder i underjordiska system är sällan samhällsekonomiskt försvarbart. I stället bör i största mån öppna lösningar användas och naturliga lågpunkter bevaras eller återskapas på andra platser med samma fördröjningskapacitet och utan att skära av större flödesvägar. Genom omsorgsfull planering och utformning av öppna lösningar kan dessa användas mångfunktionellt och därmed nyttjas och bidra med ekosystemtjänster även när det inte regnar.

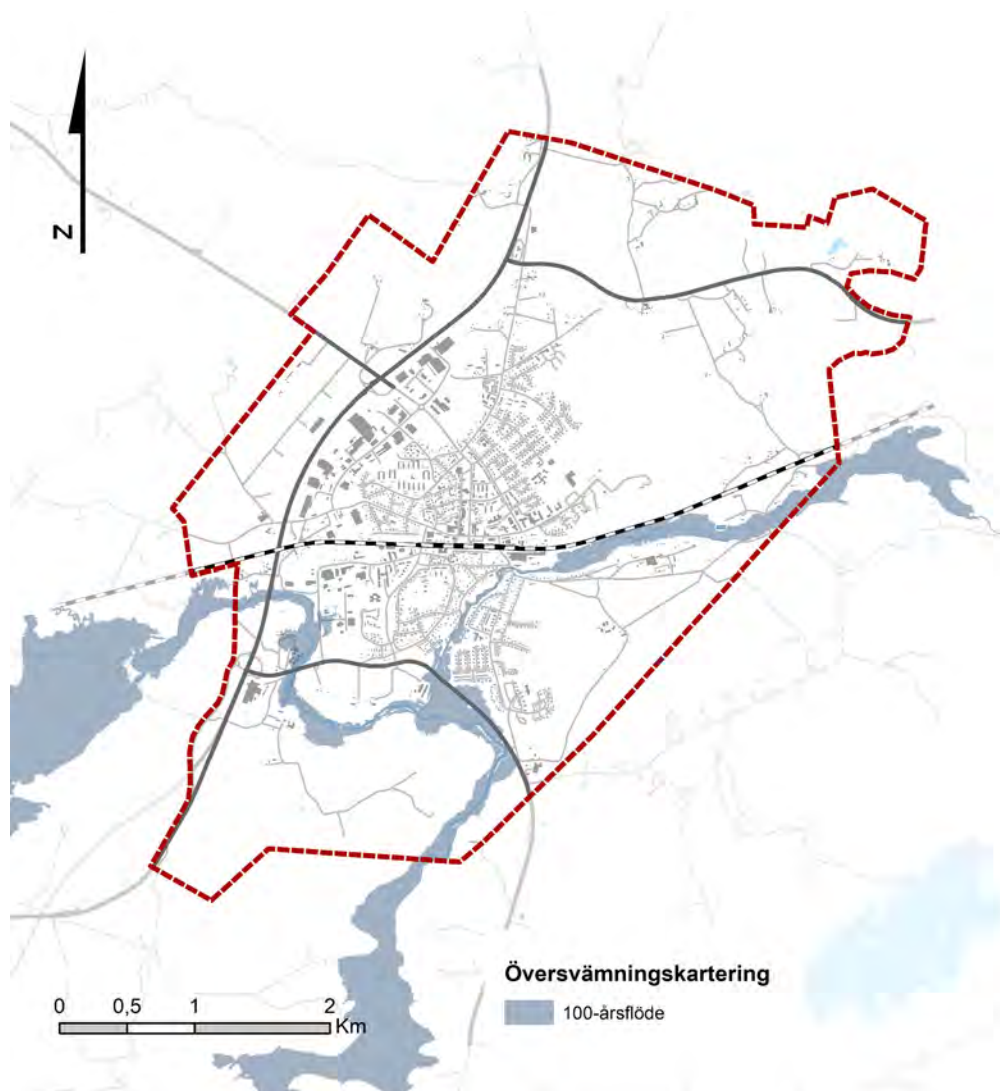
Förändrade vattenflöden

Förändrade och ökade flöden i vattendrag är en förväntad följd av klimatförändringarna. Genom och förbi Vårgårda rinner Sävån och Kyllingsån som är ett biflöde till Sävån. Risk finns för höga vattenflöden och vissa våtmarker översvämmas årligen vid höga vattenstånd i båda åarna. Sävån har sitt största vattenflöde i december till mars medan minimum ligger på sensommaren.

En översvämningskartering för Sävån och Kyllingsån inom tätorten har gjorts för att identifiera områden som riskerar att drabbas av översvämning vid ett 100-årsflöde i vattendragen. Karteringen visar översvämningsrisker främst längs med Sävån, där Kyllingsån passerar under väg 42 och i våtmarkerna i Kyllingsån uppströms tätortsbebyggelsen. Konsekvenser av översvämning vid höga vattenflöden och åtgärder för att anpassa befintlig och tillkommande bebyggelse ska utredas.

Översvämning i vattendrag sker ofta till följd av snösmältning eller ihållande regn under en längre tid och sällan till följd av skyfall. Risken för att översvämning i vattendragen sammanfaller med översvämning till följd av ett kraftigt skyfall är därmed låg.

Läs mer
Översvämningskartering - Sävån och Kyllingsån, 2022. Karteringen ska användas som underlag i kommande planeringskedan.

Karta: Översvämningskartering

Högre temperaturer

Värmeböljor kan ge stora konsekvenser för människors hälsa, framförallt barn och äldre. Långvariga värmeperioder kan bland annat öka risken för att smitta sprids genom dricksvattnet. Vattenreningsverken kan därför behöva extra reningssteg för att kunna hindra smitta. Det behövs även platser med skugga och svalka. Grön- och blåstrukturen, parker och träd i gatumuljör är viktig för anpassning till ett varmare klimat och bidra till att dämpa värmen.

Klimatanpassningsarbete

Klimatförändringarna innebär stora samhällsutmaningar och för ökad resiliens mot klimatrelaterade konsekvenser behöver kommunen förbereda och anpassa sig. Ett arbete med klimatanpassning på ett kommun- och förvaltningsövergripande nivå har påbörjats, och ska ligga till grund för bland annat kommande planering och i alla berörda verksamheters arbete.

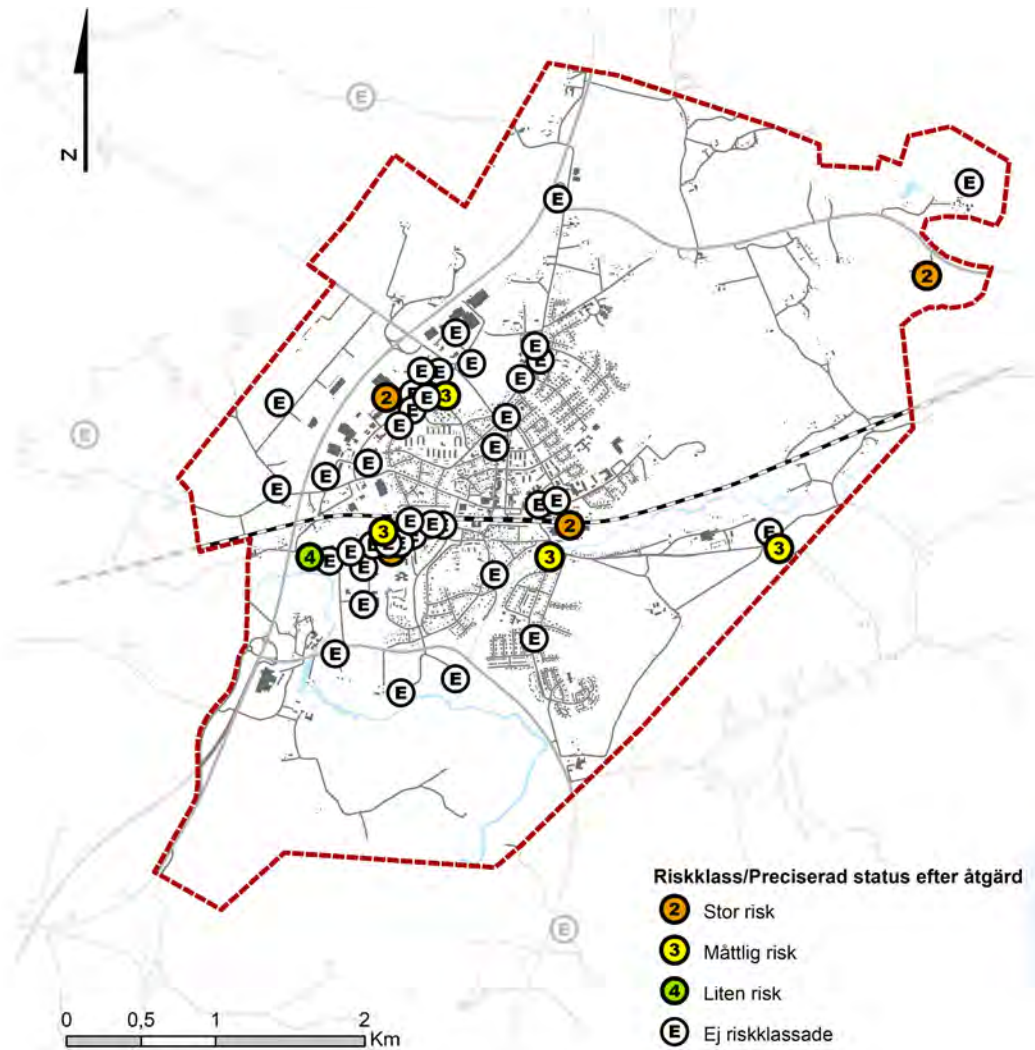
Skred, ras och erosion

Skredrisker kan bland annat finnas utmed Säveån och Kyllingsån. I SGUs kartläggning ”Förutsättningar för skred i finkorning jordart” är större delen av Säveåns strandlinje förbi Vårgårda samt delar av Kyllingsån aktsamhetsområden för skredrisk. SGUs kartläggning ”Stränders eroderbarhet” visar att delar av Säveåns strandlinje har viss eller potentiellt hög eroderbarhet. Dessa förhållanden ska uppmärksammas vid planläggning av bebyggelse eller verksamheter och vid prövning av lov. SGI och SGUs kartläggning ska utgöra underlag för mer detaljerade utredningar vid behov. Den kommunövergripande översiktsplanen (ÖP 2006) anger att det ska ställas krav på geotekniska utredningar vid exploatering i områden där stabilitetsförhållandena är oklara. Den ökade nederbörden och förändrade vattenflöden kan även innebära ökade risker för ras, erosion och skred vilket behöver beaktas i utredningar.

Förorenade områden

Inom tätorten finns ett flertal potentiellt förorenade områden. De flesta är ej riskklassade och ligger inom befintliga industriområden, men vissa finns även spridda på andra platser inom tätorten. De utgörs av bland annat nuvarande och tidigare drivmedelshantering, grafisk industri, skjutbana, plantskola, ytbehandling av trä och flygplats. Det finns även ett fåtal områden som har riskklassats.

- Riskklass 1 (mycket stor risk): Inga områden
- Riskklass 2 (stor risk): Tre områden (Gustavsberg, Vårgårda Kromverk och Autoliv. Dessa verksamheter bedriver bland annat ytbehandling av metall, tungmetallgjuteri, garveri och träimpregnering).

Karta: Potentiellt förorenade områden

- Riskklass 3 (måttlig risk): Fyra områden (verkstadsindustri, betong-/cementindustri, textilproduktion och en nedlagd avfallsdeponi).
- Riskklass 4 (liten risk): Ett område (industri).
- 37 ännu ej klassade områden.

Ett av de potentiellt förorenade områdena föreslås som utbyggnadsområde för framtida centrumbebyggelse (vid korsningen Centrumgatan-Stockholmsgatan). Idag ligger här en bensinstation med hantering av olika drivmedel (ej riskklassad). Ytterligare en bensinstation ligger inom föreslaget framtida verksamhetsområde norr om väg 181. Denna bensinstation förutsätts kunna fortsätta bedriva sin verksamhet på platsen.

Planen föreslår också förtätning inom befintliga verksamhetsområden och bostadsområden som kan komma att beröra potentiellt förorenade områden (ej riskklassade). Vid kommande detaljplanering ska förekomsten av eventuella markföroreningar i föreslagna utbyggnadsområden utredas. I de områden där föroreningar påträffas kan det även krävas saneringsåtgärder innan byggnation kan genomföras. Eftersom områden kan vara förorenade utan att det finns något objekt registrerat bör utgångspunkten alltid vara att föroreningar kan förekomma.

Miljöfarlig verksamhet

I 9 kap. miljöbalken (1998:808) beskrivs vad som avses med miljöfarlig verksamhet. Miljöfarliga verksamheter delas in i fyra grupper: tillståndspliktiga (A- och B-anläggningar), anmälningspliktiga (C-anläggningar) och verksamheter som varken är tillstånd eller anmälningspliktiga. I Miljöprövningsförordningen (2013:251) beskrivs vilka verksamheter som är tillstånd- eller anmälningspliktiga.

Miljöfarlig verksamhet

I Vårgårda tätort finns flera tillståndspliktiga verksamheter (B-anläggningar). Dessa verksamheter kan därmed medföra störningar eller risker för sin omgivning, vilket behöver beaktas i kommande planering.

- Doggy AB
- Villeroy & Boch
- Vårgårda kromverk AB
- Vårgårda Avloppsreningsverk
- Strömbergs Grus
- Skanska Industrial Solutions AB (bergtäkt)
- VH Biogas
- Tumbergs ÅVC

Sevesoverksamhet

I Vårgårda kommun finns en Sevesoverksamhet, Skanska Industrial Solutions AB's bergtäkt vid Tumbergs-Galstad, som vid sprängning hanterar explosiva kemikalier och därmed kan utgöra risker för sin omgivning. Verksamheten har tillstånd fram till år 2034. Det generella riskavståndet mellan bergtäkt och bebyggelse är 500 meter, men riskhanteringsavstånd med hänsyn till plats- och verksamhetsspecifika risker och eventuella åtgärder ska utredas i kommande planeringskede så länge Sevesoverksamhet pågår.

Avloppsreningsverk

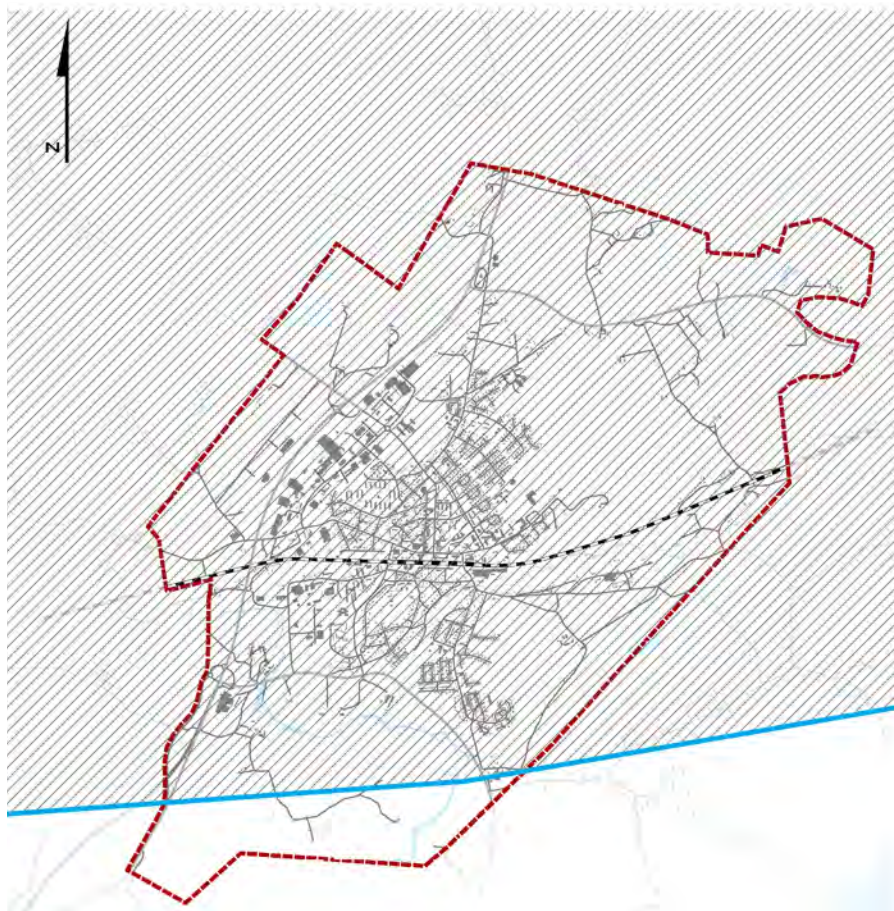
Hjultorps avloppsreningsverk har tillstånd för att ta hand om avloppsvatten för upp till 9000 personekvivalenter (pe). Boverkets vägledning "Bättre plats för arbete" anger att det generella skyddsavståndet till reningsverk som hanterar upp till 20 000 pe och är 500 meter (se karta under tema Teknisk försörjning) med anledning av störningar i form av främst lukt, men avståndet behöver utredas i varje specifikt fall.

Räddningstjänsten

Alingsås och Vårgårda Räddningstjänstförbund (AVRF) har idag en obemannad brandstation i centrala Vårgårda, inom en fastighet som är detaljplanelagd för bostäder. I samband med att de centrala delarna av tätorten förtätas bör stationen flyttas till ett bättre läge med hänsyn till insattid, framkomlighet och ytbehov. En översiktlig lokalisering-utredning har därför gjorts i samråd med AVRF inom ramen för FÖP. Lokalisering-utredningen föreslår ny lokalisering strax nordöst om Flaskeberget, inom område som sedan tidigare är detaljplanelagt för verksamheter, med möjliga utryckningsvägar via Entreprenadgatan och Maskinvägen.

Sevesoverksamhet

För att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor för människor och miljö har EU antagit det så kallade Sevesodirektivet. Sevesolagstiftningen omfattar lagen (1999:381), förordningen (2015:236) och föreskrifterna (MSBFS 2015:8) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, samt miljöbalken (1998:808), lagen om skydd mot olyckor (2003:778) och plan- och bygglagen (2010:900). Vägledning i samhällsplaneringen ges bl. a. i "Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering" (MSB 793/2015) och i "Bättre plats för arbete" (Boverket, 1995)

Karta: MSA-område för Sätenäs flottiljflygplats/Råda övningsplats

Riksintresse totalförsvaret

Delar av FÖP-området ligger inom Försvarets påverkansområde för luftrum/MSA-område för Sätenäs flottiljflygplats/Råda övningsplats i Linköpings kommun. Kommunen berörs även av påverkansområde för väderradar. För höga objekt gäller att samtliga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse kan utgöra flygsäkerhetsrisk och begränsa försvarets verksamhet.

Miljökvalitetsnormer för luft

För att skydda människors hälsa och miljön har regeringen utfärdat en förordning om miljökvalitetsnormer (MKN) för utomhusluft (2010:477), som beskriver föroreningsnivåer som inte får överskridas. Frisk luft är även ett av Sveriges 16 miljökvalitetsmål. Mätningar indikerar att luftkvaliteten i Vårgårda kommun är god. Att minska tillkommande biltrafik när tätorten växer genom att skapa förutsättningar för ett hållbart resande och lokalisera transportintensiva verksamheter i utkanten av tätorten är viktiga förutsättning för att bibehålla god luftkvalitet. Konsekvenser för luftkvaliteten ska bedömas i varje detaljplan.

Hur riksintresset beaktas

Riksintressets värden bedöms inte påverkas av planens förslag. Kommunen avser att samråda med försvarsmakten, Luftfartsverket och berörda flygplatser i tidiga skeden av plan- och bygglovsärenden som rör etablering av höga objekt.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer (MKN) regleras enligt 5 kap. miljöbalken.

Inom varje vattendistrikt finns fastställda förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för att nå miljökvalitetsnormen.

Enligt förvaltningsplanen ska kommunerna bland annat ha en förvaltningsövergripande planering och genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Läs mer i Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027, Västerhavets vattendistrikt.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormerna för vatten syftar till att skydda vatten från föroreningar, för att långsiktigt skydda miljön och människors hälsa och säkerhet. Miljökvalitetsnormerna uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen god ekologisk status eller potential respektive god kemisk status. MKN finns för både grundvatten- och ytvattenförekomster. Arbetet med att nå god status i vattnet är organiserat genom vattenmyndigheterna, och Vårgårdas vatten tillhör Västerhavets vattenmyndighet.

Kommunen ska i enlighet med gällande Åtgärdsprogram för vatten (Västerhavets vattendistrikt) genomföra planering och åtgärder för att MKN ska kunna följas. För att bedöma risker för försämrad grundvattenstatus och uppfyllandet av miljökvalitetsnormer inom ett område inför detaljplanering och exploatering har kommunen tagit fram en arbetsmetod som ska följas i all kommande planering. En dagvattenplan ska tas fram med riktlinjer för hantering av dagvatten i ny bebyggelse samt åtgärder för att förbättra kapaciteten i befintligt nät, så att MKN ska kunna följas. I kommande planläggning ska dagvattenhanteringen utredas och tillräckliga åtgärder säkerställas, exempelvis genom att begränsa mängden hårdgjorda ytor, verka för lokalt och naturbaserad omhändertagande av dagvatten och bevara ekologiska kantzoner mot vattendrag. Ingen ny verksamhet som gör att MKN för vatten försämrats ska tillåtas

Ytvattenförekomster

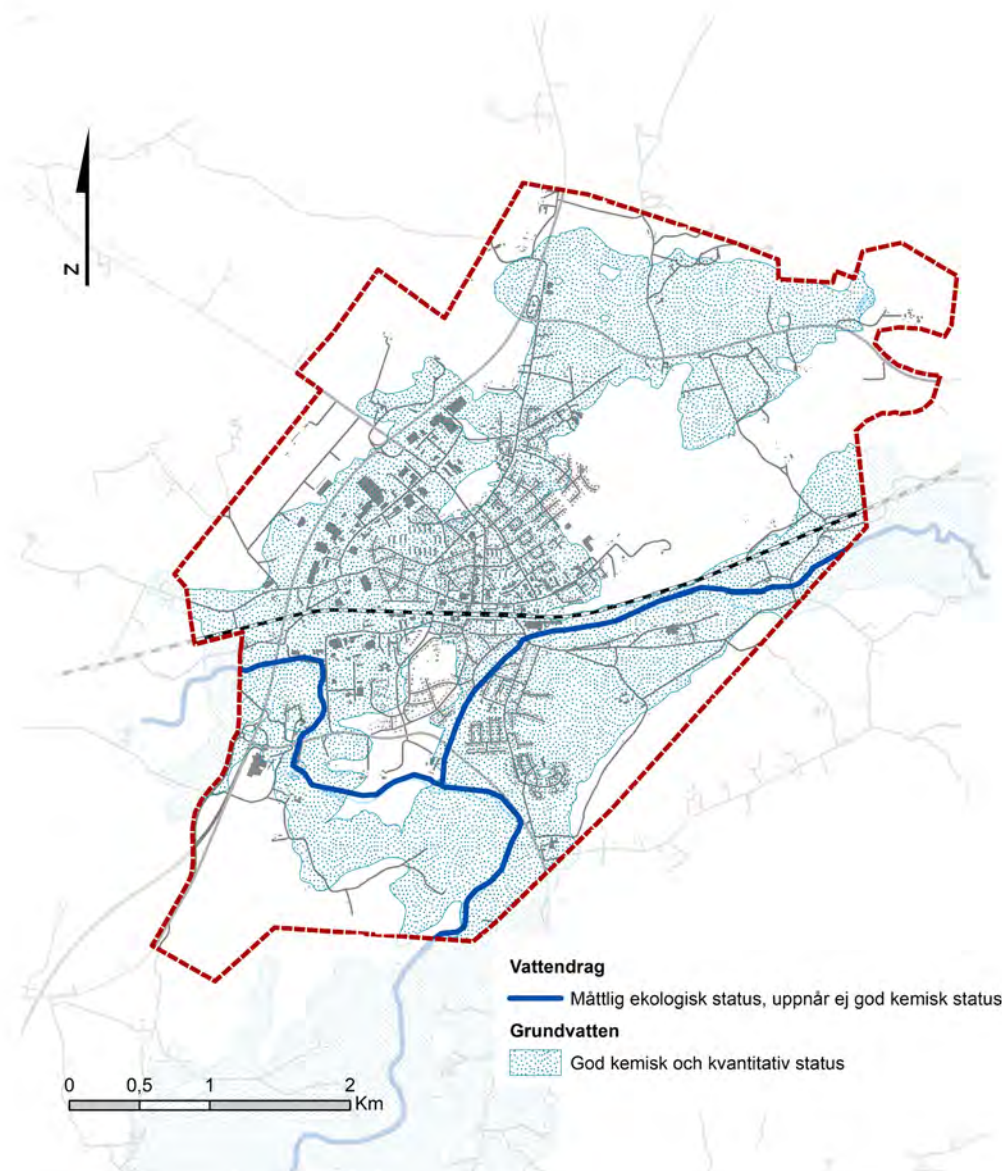
Tre ytvattenförekomster finns inom planområdet för planen: Kyllingsån, samt Sävån som är uppdelad i två separata vattenförekomster upp- och nedströms från Kyllingsåns inflöde (Sävån-Svartåbäckens inflöde till Kyllingsåns inflöde/genom Vårgårda samt Sävån-Vårgårda till Sävens utlopp). Både Sävån och Kyllingsån uppnår måttlig ekologisk status på grund av definitiva vandringshinder och en starkt påverkad strandzon. Mängden näringsämnen visar på god näringsstatus. Den kemiska statusen uppnår ej god status på grund av förhöjda halter av kvicksilver och polybromerade difenyleter i samtliga vattenförekomster. Dessa ämnen finns i förhöjda halter i samtliga ytvattenförekomster i hela Sverige. En annan påverkanskälla är närliggande förorenade områden som tillför miljögifter till vattendragen. Miljökvalitetsnormen är god ekologisk status senast 2021 då problem med konnektiviteten ska vara lösta. Urban markanvändning är en ytterligare påverkanskälla, genom hårdgjorda ytor och utsläpp av dagvatten till vattenförekomsterna. Även stabilitetshöjande åtgärder och schaktning riskerar att påverka status i vattendraget. Det är viktigt att beräkna den kumulativa påverkan från samtliga utsläpp på respektive recipient.

Grundvattenförekomster

Grundvattenförekomsten Algutstorp-Horla berör i stort sett hela Vårgårda tätort. Grundvattnet har god kemisk och kvantitativ status, men riskerar en försämring i kemisk status genom betydande påverkan från jordbruk, väg och tätort. Miljökvalitetsnormen anger att grundvattenförekomsten ska bibehålla god kemisk och kvantitativ status för att skydda och garantera tillgången på vatten av god kvalitet. Under den varma sommaren 2018 sjönk vattennivåerna vid vattenuttaget vid Storehagen. För att säkerställa tillräcklig mängd dricksvatten för framtiden utreder kommunen förutsättningarna för att ta upp dricksvatten på ytterligare platser.

Läs mer

Arbetsmetod för riskbedömning av grundvatten, Vårgårdamodellen, 2018

Karta: Status för MKN i grund- och ytvattenförekomster

Inriktningar

- Eftersträva bästa möjliga ljudmiljö vid bostäder, i miljöer för känsliga grupper, (barn, äldre, sjuka) och viktiga mötesplatser.
- Riktvärden enligt 4-5 §§ i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande får övervägas inom centrumbebyggelse, längs huvudgator och Västra stambanan.
- Värna tysta rekreationsområden.
- Undvik bebyggelse i lågpunkter och avrinningsstråk.
- Utforma lågpunkter så att de kan fylla en funktion som översvämningssytor där vattnet kan fördröjas och renas vid kraftiga regn och skyfall.
- Säkerställ översvämningssytor för rening och fördröjning av dagvatten vid planläggning. Dessa ytor kan kombineras med andra funktioner såsom exempelvis skolgård, fotbollsplan, park- eller grönyta.
- Säkerställ framkomlighet på vägar och till entréer i förhållande till avrinningsstråk och områden som riskerar att översvämmas vid kraftiga regn och skyfall.
- Beakta höjdsättning och placering av byggnader i områden som riskerar att översvämmas vid kraftiga regn och skyfall.
- Sträva efter att minska andelen hårdgjorda ytor för att bibehålla infiltrationsmöjligheten och så långt som möjligt minimera avrinningen vid kraftiga regn och skyfall.
- Ta fram dagvattenplan med riktlinjer för hantering av dagvatten i ny bebyggelse samt åtgärder för att förbättra kapaciteten i befintligt nät, samt för att kunna följa MKN för vatten.
- Eftersträva att använda grönytor för mångfunktionella och naturbaserade lösningar som hanterar dagvatten och översvämningar för större områden och i befintlig bebyggelse.
- Tillämpa Länsstyrelsens riktlinjer för riskhantering vid planläggning i närheten av transportleder för farligt gods. Genomför en riskanalys vid planläggning inom ett avstånd av 150 meter från leder där farligt gods transporteras.
- Tillämpa Boverkets och MSBs vägledning och genomför erforderlig riskanalys vid planläggning i närheten av Seveso-verksamhet och miljöfarlig verksamhet.
- Utredda potentiellt förorenade områden vid ändrad markanvändning och vid behov åtgärda så att de inte utgör risk för bostäder och annan känslig markanvändning.
- Påverkan på MKN ska utredas i all detaljplaneläggning och åtgärder säkerställas så att status i vattenförekomster inte riskerar att försämrats.
- Verksamheter som riskerar att försämma vattenkvaliteten så att MKN inte uppfylls bör inte medges.

- Eftersträva bibehållen god luftkvalitet genom bedömning av konsekvenser vid framtagande av detaljplan.
- Plan- och lovärenden avseende höga objekt (över 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse) ska remitteras till Försvarmakten. Samtliga byggnadsobjekt över 20 meter ska remitteras till Luftfartsverket och berörda flygplatser.
- Ta fram en kommunövergripande klimatanpassningsplan.

Natur- och kulturstigen längs Kyllings mader

AVVÄGNINGAR MELLAN ALLMÄNNA INTRESSEN

Avvägningar mellan allmänna intressen

Vid bedömning av lämplig framtida mark- och vattenanvändning vägs olika intressen mot varandra. Enskilda intressen prövas i efterföljande planering. I vissa fall kan inte alla intressen tillgodoses. I detta kapitel beskrivs kommunens bedömning, där exploateringsintressen har prioriterats högre än allmänna intressen.

Jordbruksmark

Föreslagen tätortsutveckling innebär att jordbruksmark tas i anspråk, framförallt vid exploatering av framtida verksamheter längs E20, men även i viss mån för framtida bostadsbebyggelse.

Enligt 3 kap 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Exploatering av jordbruksmark är permanent vilket innebär att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden. Jordbruksmarkens kvalitet och långsiktiga värde måste därför vägas mot värdet och samhällsnyttan av en exploatering och alternativa lokaliseringar prövas.

Flertalet föreslagna områden för framtida verksamheter berör jordbruksmark. Möjligheten att etablera nya verksamheter i Vårgårda tätort är begränsade, då tätorten omgärdas av höga natur- och kulturmiljövärden i söder och öster (riksintresse för naturvård och kulturmiljövård samt Natura 2000), samt ett rekreativsområde med elljusspår öster om tätorten. Det är därför inte möjligt eller lämpligt att planera för nya verksamhetsområden på andra ställen i anslutning till tätorten.

En lokaliseringsutredning har gjorts för att söka alternativa lokaliseringar utanför tätorten för de verksamhetsområden som föreslås. Lokaliseringsutredning utgick från kriterierna:

- Ytanspråk (större än fem hektar)
- Inom 500 meter från större väg med kollektivtrafiklinje (väg 42, 181 och gamla E20 klassats som större vägar)
- Inom 500 meter från trafikplatserna: Hjultorp, Vårgårda och Vårgårda Norra.
- Ej på jordbruksmark

Utredningen resulterade i ett antal möjliga områden utanför tätorten, men samtliga strider mot översiktsplanens viljeriktning att samla verksamhetsområden i anslutning till befintlig tätortsstruktur och vid redan befintlig verksamhetskorridor. Utöver aspekten att det inte går i linje med nuvarande tätortsstruktur saknas även infrastruktur såsom VA. Även om det går att verka för förbättrad kollektivtrafik längs med de större vägarna (väg 42, 182 och gamla E20) finns det stor risk för att arbetskraft ändå kommer välja bilen framför kollektivtrafik på grund av det perifera läget. Verksamheterna kan också gå miste om så kallade kluster- och konkurrens effekter som stimulerar till innovationer och specialisering. Vårgårda har idag ett starkt näringsliv där de flesta av företagen idag finns lokaliserade i anslutning till Vårgårda tätort och främst befintlig verksamhetskorridor längs E20. Det finns även risk för att nya verksamheter skapar intrång i naturmiljöer och landskap som idag upplevs karaktäristiska för Vårgårdas landsbygd. Att skydda större sammanhängande landsbygdsområden från betydande ingrepp och miljöförändringar är av värde för bland annat utifrån ekologiska aspekter, för jord- och skogsbruket, för boende och verksamma på landsbygden och för natur- och kulturupplevelser.

Efter att förslaget till fördjupad översiktsplan varit utställt på samråd och utifrån lokaliseringstudien har omfattningen av den jordbruksmark som föreslås ianspråk för framtida verksamheter minskats ner, genom att två utbyggnadsområden sydväst om tätorten med något sämre koppling till befintlig tätortsstruktur utgått från planen. Kommunen bedömer dock fortsatt att det är ett väsentligt samhällsintresse att tillskapa områden för framtida verksamhetsområden i Vårgårda tätort då det är en förutsättning för att utveckla Vårgårdas näringsliv. Behovet bedöms inte kunna tillgodoses på ett från allmän synpunkt lika tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Översvämning

Risk för översvämning vid kraftiga regn och höga flöden i vattendragen förekommer i vid några områden som föreslås få förändrad markanvändning.

Kommunen bedömer att översvämningsrisken kan hanteras genom att områdena utformas så att man bibehåller lågpunkternas funktion som översvämningsytor med fördröjning och rening av dagvatten. Ytorna bör utformas som mångfunktionella ytor. Bebyggelse bör inte förläggas till de lägsta punkterna. Se mer under temaområde ”Hälsa, risk och säkerhet”.

Kulturmiljö

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska enligt miljöbalken skyddas och vårdas. Kulturmiljön i Vårgårda är en viktig del av ortens historia och identitet. De kulturhistoriska värdena utgör till stora delar riksintresse för kulturmiljövården. Delar av tätorten har rik förekomst av kända fornlämningar. Därutöver har vissa byggnader och byggnadsmiljöer höga kulturhistoriska värden.

Framtida verksamhetsområde 9 (Karlslund) ligger delvis inom riksintresse för kulturmiljö. Föreslaget verksamhetsområde kan komma att påverka upplevelsen av kvarnmiljön. Vid planläggning ska denna fråga utredas så att området kan utformas utan påtaglig skada på riksintressets värden.

Framtida verksamhetsområde 9 (Karlslund) och område 8 (Hobergs gränd) omfattar byggnader med höga kulturhistoriska värden. Område 8 omfattas av gällande detaljplaner som medger industriändamål. Vid exploatering bör om möjligt de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna bevaras.

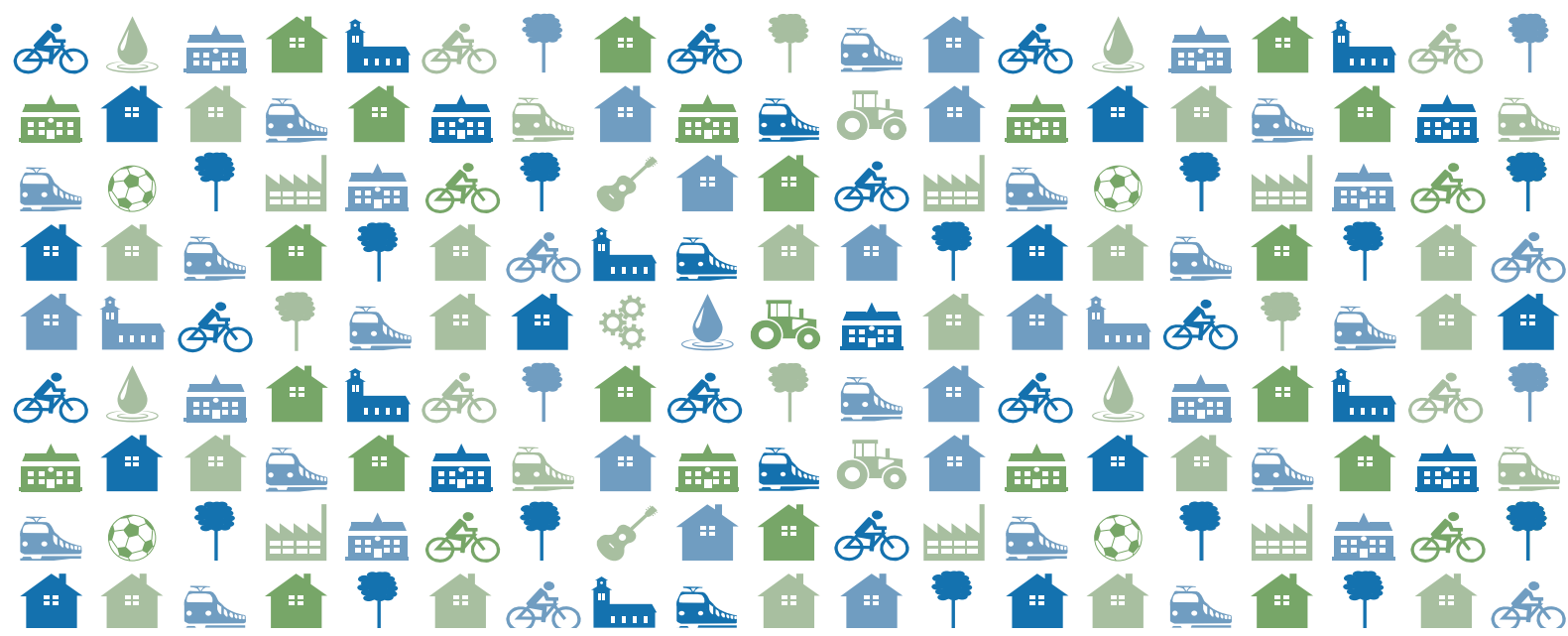
Flera utbyggnadsområden berör kända fornlämningar, särskilt området för framtida bostadsbebyggelse norr om Fagrabovägen och framtida verksamhetsområde 3, väster om E20. Kommunen bedömer att hänsyn till fornlämningarna kan hanteras vid efterföljande detaljplaner och bygglov. Nya bostäder kan tillkomma i den mån det är möjligt utifrån förekomsten av fornlämningar.

Natur

Merparten av föreslagna utbyggnadsområden tar i anspråk mark som utgör någon form av natur. Undantag är förtätning av centrum och viss komplettering av befintlig bebyggelse inom och i anslutning till tätorten. Utbyggnad av framtida verksamhetsområde (område 3) väster om E20 kan innebära påverkan på höga naturvärden. Kommunen bedömer att det är angeläget att ge förutsättningar för näringslivet att utvecklas samt skapa fler arbetstillfällen. Frågan om påverkan på naturvärden kommer att hanteras i detaljplaneprocessen.

Ibland föreslås befintlig bebyggelse kompletteras genom att mindre gröna ytor bebyggs, exempelvis vid Hallaberget. Kommunen bedömer att föreslagen tätortsutveckling ger en ändamålsenlig struktur och en långsiktigt god hushållning med mark, då den bygger vidare på Vårgårdas befintliga struktur och nyttjar redan utbyggd infrastruktur. Närheten till stationen ger förutsättningar för hållbart resande till en stor arbetsmarknadsregion.

GENOMFÖRANDE

Genomförande

När den fördjupade översiktsplanen vunnit laga kraft och fram till år 2040 ska planen genomföras och användas, genom exempelvis detaljplanering, bygglovsgivning, framtagande av ytterligare planeringsunderlag och andra åtgärder.

Utbyggnad och planering

Genomförandet av intentioner och föreslagen utbyggnad i den fördjupade översiktsplanen kommer att ske över lång tid. Planeringshorisonten är långsiktig, fram till 2040, och är satt utifrån vad som är realistiskt att planera för framåt i tiden. Planen redovisar även reservområden som på ännu längre sikt kan bli aktuella för utbyggnad, för att säkerställa att tätorten kan fortsätta växa.

Kommunens antagna vision om 13 000 invånare 2027 och den ökning av invånarantalet som förutspås i befolkningsprognosen innebär att omkring 80–90 bostäder behöver tillkomma årligen i Vårgårda tätort fram till år 2027. En framskrivning av visionens befolkningsmål ger 15 000 invånare år 2040, och kommunen behöver i så fall fortsätta att planera för nästan 70 bostäder per år i Vårgårda tätort, cirka 870 bostäder perioden 2027–2040.

Fagrabo är det större utbyggnadsområdet för bostäder som föreslås i den fördjupade översiktsplanen, med cirka 1170 bostadsenheter enligt det antagna planprogrammet. Utbyggnaden planeras att ske etappvis med utgångspunkt i befintlig infra- och bebyggelsestruktur i väst för att växa med en ändamålsenlig struktur. Detaljplanering pågår av de första etapperna av Fagrabo. Det gäller även flertalet av övriga områden för framtida bostäder inom planområdet.

Den föreslagna utbyggnaden av verksamhetsområden är uppdelad i två olika tidshorisonter, med grund i huvudsakligen områdenas läge i förhållande till befintlig infra- och bebyggelsestruktur och därmed möjligheten att hushålla med befintliga resurser. De områden som föreslås på längre sikt har en något svagare koppling till befintlig tätort och bör därför utvecklas först efter att övriga alternativ byggts ut och förtätats.

Över lag är utbyggnadstakten för verksamhets- såväl som bostadsområden beroende av behov och efterfrågan, men även markägoförhållanden är en avgörande faktor. Kommunen har planmonopol men för att ett genomförande ska kunna ske där marken är privatägd krävs samverkan mellan markägare och kommun. För att möjliggöra ett genomförande av planen behövs en aktiv markpolitik med förvärv av mark i strategiska områden där kommunen inte redan är markägare, och en aktiv samverkan mellan kommun och övriga fastighetsägare, exploatörer och intressenter.

Vid planering av nya bostäder är det angeläget att behovet av samhällsservice av olika slag utreds och att planering sker parallellt. I takt med utbyggnad av nya områden behöver det kommunala verksamhetsområdet för VA utvidgas.

För att kommunen ska ha en planberedskap när behov uppstår behöver planering av nya områden ske i tid och med ett långsiktigt perspektiv, men med flexibilitet för att kunna möta förändrade behov, efterfrågan och utmaningar i form av bland annat anpassningar till ett förändrat klimat.

Fördjupade planeringsunderlag

Den fördjupade översiktsplanen är ett övergripande styrdokument, och för att ett genomförande ska bli möjligt behövs i de flesta fall vidare utredningar och preciseringar. Detta görs både i efterföljande detaljplanering, som är det främsta verktyget för att reglera markanvändningen utifrån intentionerna i den fördjupade översiktsplanen, och genom att ta fram fördjupande planeringsunderlag och styrdokument.

I kommande arbete med att genomföra de förslag och inriktningar som pekas ut i den fördjupade översiktsplanen kommer följande fördjupade planeringsunderlag att behöva tas fram, utöver kommande detaljplaner och därtill kopplade underlag:

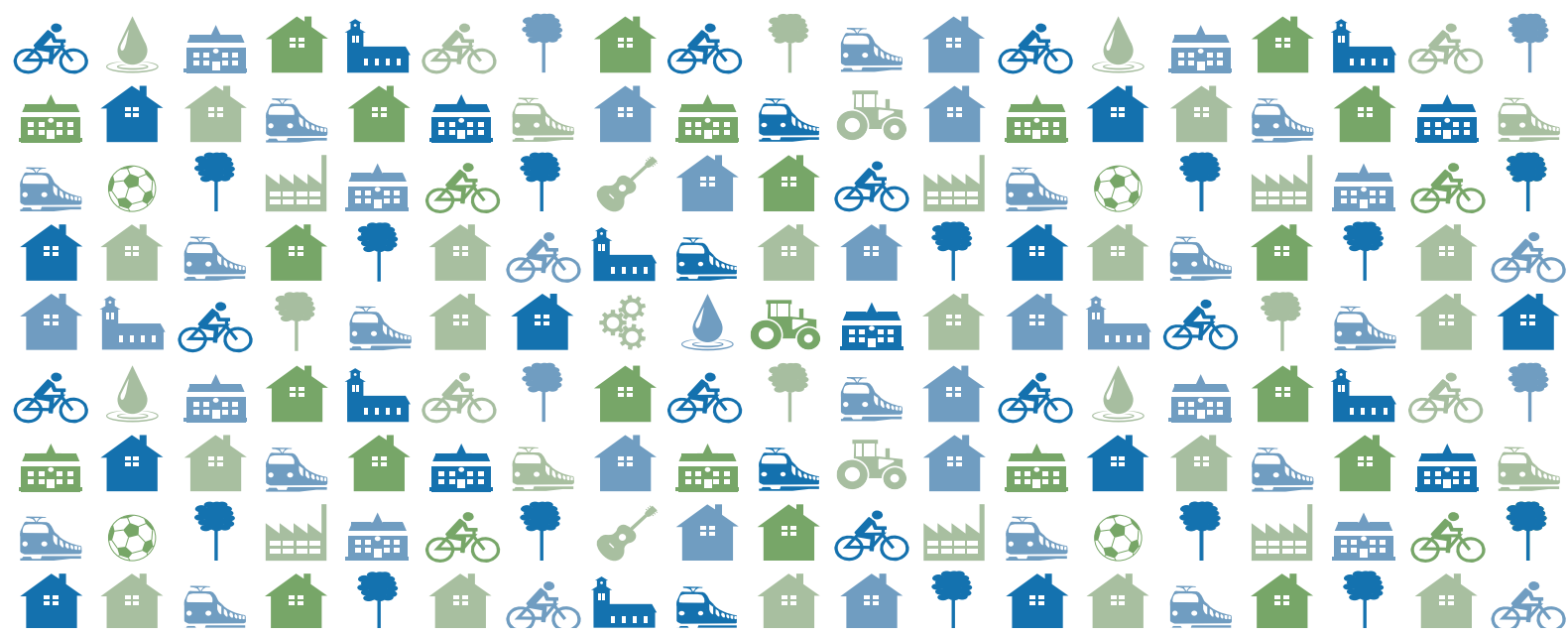
- Gång- och cykelplan (under arbete)
- VA-plan (under arbete)
- Grönstrukturplan med åtgärder och vägledning för skötsel och utveckling av grönstrukturen med utgångspunkt i underlaget "Utredningsskisser Grönstruktur Vårgårda", för ytterligare stöd i kommande planering och andra åtgärder utanför plan- och bygglagens ramar
- Kartläggning och plan för klimatanpassning
- Markstrategi, som visar och ger stöd i önskad utveckling av strategiska förvärv, byten och försäljning av mark

- Riktlinjer för ekologiska kompensationsåtgärder och kompensation för ianspråktagen skogs- och jordbruksmark ur ett ekosystemperspektiv i samband med exploatering
- Dagvattenplan med riktlinjer som utgör stöd för hantering av dagvatten i detaljplan och bygglov, och i arbete med kapacitetsförbättring i befintligt dagvattennät

Även konkreta åtgärder kommer att behöva göras och därmed budgeteras för, för att förverkliga intentionerna i den fördjupade översiktsplanen. Innan ett genomförande behöver åtgärderna utredas, konsekvensbedömas och projekteras ytterligare. Flera av åtgärderna kräver dialog och samarbete med andra aktörer, såsom Trafikverket, Västtrafik, Länsstyrelsen och fastighetsägare. Här följer ett urval av de viktigaste åtgärderna ur planen:

- Utvidgning av kommunalt verksamhetsområde för VA i takt med exploatering av nya områden
- Utveckling av rekreativstråk längs Kyllingsån och Sävveån med hänsyn till rekreativ- och naturvärden
- Utveckling av området vid Kyllings mader i naturvårds- och rekreativsyfte
- Skötsel och utveckling av parker, grönområden och friluftsområden ur ett ekosystemperspektiv
- Ny industriväg mellan Wallentinsvägen och Åleden
- Utveckling av resecentrum och förbättrad gångtunnel under järnvägen vid stationsområdet
- Gång- och cykelbro över Västra stambanan mellan Kesberget och Tånga
- Gångbro över Vänersborgsvägen som kopplar samman grönområden och gröna stråk
- Arbete med gestaltning och utformning av representativa vägmiljöer och entrépunkter till tätorten

LÄNSSTYRELSENS GRANSKNINGSYTTRANDE

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Samhällsbyggnadsenheten
Olof Franzén
Planarkitekt
010-224 47 13
olof.franzen@lansstyrelsen.se

Samrådsyttrande
2022-09-21

Diarienummer
401-28665-2022

Sida
1(3)

Vårgårda kommun
kommunen@vargarda.se

Granskning om förslag till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Vårgårda kommun

Granskningshandlingar daterade 2022-07-05

Inledning

Vårgårda kommun har ställt ut fördjupad översiktsplan på granskning.

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av den fördjupade översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 20 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Trafikverket och Statens geotekniska institut. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen bedömer utifrån de ingripandegrunder som finns med stöd av 11 kap. 10§ PBL att de synpunkter som lyftes i samrådsskedet gäller luftkvalitet, farligt gods och skyfall har hanterats i granskningshandlingen. Där emot kvarstår Länsstyrelsens synpunkter kring frågan om hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska tillvaratas i fortsatt planering. Vidare saknar Länsstyrelsen en bedömning av påverkan från en utökad verksamhet för avloppsreningsverket.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Miljö kvalitetsnormer

Vatten

Kommunen behöver fortfarande utveckla resonemangen kring hur icke-försämringskravet kommer att följas vid den fortsatta utvecklingen av kommunen. I synnerhet då planförslaget föreslår en omfattande utbyggnad av verksamhetsområden. Icke-försämringskravet avser kvalitetsfaktorerna för respektive påverkad vattenförekomst och är inte nödvändigtvis enbart en jämförelse mellan en detaljplans framtida och nuvarande situation. Av den fördjupade översiktsplanen framgår att kommunen avser att ta fram en dagvattenplan med riktlinjer för hantering av dagvatten i ny bebyggelse samt åtgärder för att förbättra kapaciteten i befintligt nät. Länsstyrelsen hade gärna sett att en sådan strategi utgjort en del av den fördjupade översiktsplanen för att kunna vara ett stöd i de kommande detaljplanprocesserna.

Hälsa och säkerhet

Reningsverket

I samrådsskedet lyfte Länsstyrelsen att skyddsavståndet 500 meter gälla i stället för 300 meter då avloppsreningsverket hanterar fler än 5000 personkvivalenter och att både planen och miljökonsekvensbeskrivningen bör därför uppdateras. Länsstyrelsen kan inte se att handlingarna har uppdaterats. Synpunkten kvarstår därför.

Trafikbuller och vibrationer

Kommunen har kompletterat textstycket om buller genom att lyfta eventuella problem med vibrationer längs med större trafikleder. Länsstyrelsen

anser för tydlighetens skull att även järnvägen som buller- och vibrationskälla bör nämnas i detta sammanhang.

Beredning

Detta yttrande har beslutats av funktionschef Nina Kiani Janson efter föredragning av planarkitekt Olof Franzén. Företrädare för miljöskyddsavdelningen, samhällsavdelningen och vattenavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande.

Nina Kiani Janson

Olof Franzén

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Yttranden för kännedom från:

SGI daterat 2022-09-07

Trafikverkets yttrande 2022-08-31

Kopia till:

Statens Geotekniska Institut

Trafikverket

Länsstyrelsen/

Enheten för samhällsskydd och beredskap, Linda Tofeldt

Miljöskyddsavdelningen, Jesper Andersson

Samhällsbyggnadsenheten, Torbjörn Sahl, Nina Kiani Janson

Vattenavdelningen, Jonathan Svedin